

Iz muzejskega dela

UDK 060.016(497.5)»2015«

1.04 Strokovni članek

Prejeto: 8. 11. 2016

Poročilo o delu Slovenskega šolskega muzeja 2015 *Slovenian School Museum in 2015 – Report on Activities*

Izvleček

V letu 2015 je muzej deloval po potrjenem letnem delovnem in finančnem načrtu ter v skladu z letno pogodbo, ki je bila sklenjena z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport za izvajanje javne službe na področju dediščine šolstva in za projekte, ki so bili dogovorjeni z Uradom za razvoj izobraževanja. Muzej je ohranil visoko raven obiska, ki mu omogoča razvoj novih programov in nemoteno izvajanje javne službe.

Abstract

In 2015 the museum carried out its activities on the basis of the approved annual work and financial plans, and in line with the annual contract concluded with the Ministry of Education, Science and Sport for performing a public service in the field of school heritage and for projects agreed with the Education Development Office. The museum has maintained a high number of visitors, which enables it to develop new programmes and to carry out its public service without interruption.

Uvod

Muzej je deloval po letnem delovnem in finančnem načrtu, ki ga je 6. maja 2015 na svoji 11. seji sprejel svet muzeja, ter v skladu z letno pogodbo, ki je bila pred iztekom veljavnosti začasnih pogodb 16. junija 2015 podpisana z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport za izvajanje javne službe na področju dediščine šolstva in za projekte, za katere se je muzej dogovoril z Uradom za razvoj izobraževanja.

Izpeljane so bile vse začrtane naloge. Prav tako se je v muzeju ohranila visoka raven obiska. Z vključevanjem v skupne projekte z drugimi kulturnimi in izobraževalnimi ustanovami je bil precejšen del, posebej pedagoške dejavnosti, izveden tudi zunaj matičnih muzejskih prostorov. Iz pregleda opravljenih nalog je opazna izrazita pedagoška usmerjenost muzeja, ki izhaja tudi iz poslanstva muzeja, da obiskovalcem ponudi in omogoči neposredno doživetje pouka v preteklosti. Muzej je z aktivnimi metodami muzejske prezentacije, ki temeljijo na starih učnih vsebinah, starih didaktičnih načelih in vzgojnih metodah, zainteresirani javnosti (pri čemer izstopajo osnovnošolske skupine) odpiral vpogled v zgodovino pouka v osnovnih šolah na Slovenskem na zanimiv in za današnji čas privlačen način.

Poleg razvejanih pedagoško-andragskih projektov, ki so k obisku muzeja tudi v letu 2015 spodbudile največ obiskovalcev, je muzej pripravil več razstavnih projektov, med katerimi je bila glavna razstava o pouku latinskega jezika v javni osnovi šoli – Lingua Latina, odprta 28. maja 2015 v muzejski avli. S priložnostno manjšo razstavo Pot domov se je muzej na primeru

učiteljske zgodbe 18. junija 2015 vključil v medmuzejski projekt, ki ga je zasnoval in vodil Muzej novejšje zgodovine Slovenije. Ob celoletni ponudbi ogleda razstave Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri, ob kateri je na razstavno temo skozi celo leto potekal raznovrstni pedagoško-andragoški program, je muzej v svojih prostorih po sklenitvi razstave o matematiku Francu vitezu Močniku jeseni v muzejski knjižnici gostil še razstavo Mestnega muzeja v Krškem o znamenitem učitelju Ivanu Lapajnetu in razstavo v muzejskem hodniku, ki je nastala v sodelovanju z zasebnim zbiralcem in kulturnim društvom iz Frankolovega o prof. Antonu Bezenšku. Veliko dela je bilo vložnega v pripravo razpisa in v izbiro koncepta nove postavitve stalne razstave o šolski preteklosti na Slovenskem, ki bo glavna tema razstavnih aktivnosti muzeja v prihodnjih letih.

Muzej je nadaljeval z uveljavljenim pristopom k muzejskemu delu tako, da je razstavne vsebine preko pedagoško-andragoške dejavnosti ob razstavi razširil na muzejske delavnice, muzejske učne ure, tematsko številko revije Šolska kronika in na tematiko muzejskega koledarja ter na izdelavo didaktičnih iger in muzejskih replik za muzejsko trgovino. Prav tako so na razstavne teme izšli muzejski tiski, razstava Šola iz zemlje – učenje visokih Andov pa je bila tudi na gostovanju. Na vse pobude za sodelovanje se je muzej v okviru svojih zmožnosti pozitivno odzival.

Z aktivnimi udeležbami v skupnih projektih je muzej povečal svojo prepoznavnost in prisotnost v medijih in v javnosti. Z Učno uro v antični Emoni je muzej na razpisu pri Turizmu Ljubljana čez poletje pripravil več nastopov za naključne obiskovalce Ljubljane na Kongresnem trgu. Zanimanje za pouk na prostem je pokazalo več skupin tujih turistov, ki jih je bilo v letu 2015 tudi v muzeju opazno več kot prejšnja leta. Zelo uspešno se je muzej predstavil tudi na Kulturnem bazarju in Znanstivalu, ki ga je 6. junija 2015 na prostem pripravila Hiša eksperimentov. Muzej je aktivno sodeloval tudi na drugih muzejskih, vzgojno-izobraževalnih in sejmskih prireditvah, na katerih je predstavil svoje dejavnosti in nove projekte na področju zgodovine slovenskega šolstva. Z dnevi odprtih vrat, ki že vrsto let potekajo na podlagi medmuzejskega povezovanja, je štirikrat v letu omogočil prost vstop in brezplačen ogled razstavnih in pedagoških programov širšemu krogu zainteresirane javnosti.

Do pobud za skupne projekte z drugimi ustanovami in organizacijami, posebej s šolami, je v okviru svojih zmožnosti izkazoval odprtost in pripravljenost za sodelovanje. Navzočnost v javnosti je ob občasnem pojavljanju v množičnih občilih utrjeval z uporabo sodobnih elektronskih medijev in komunikacijskih poti. Ob mnogovrstnih muzejskih projektih je bilo razgibano tudi mednarodno sodelovanje, ki je posebej aktualno v stikih s primerljivimi sorodnimi šolskimi muzeji po svetu.

Z izidom treh števil strokovno-znanstvene revije Šolska kronika je bila, kakor zaporedoma že več let, izkazana visoka raven strokovnega in raziskovalnega dela v muzeju. Prav tako je muzej svoje dejavnosti promoviral z izdajami drugih muzejskih tiskov: z razstavnim katalogom, muzejskim koledarjem za leto 2016, brošuro o pedagoških programih muzeja v šolskem letu 2015/2016 in drugimi manjšimi tiski in letaki ob posameznih muzejskih projektih. Še več promocijskega gradiva in obvestil je bilo objavljenega v e-obliki na svetovnem spletu in na spletnih socialnih omrežjih.

Navkljub načrtnemu prizadevanju za vključitev v projekte ESS je področje razpisov ostalo brez večjih uspehov. Razlogi so večplastni, med njimi pa je največja ovira majhen finančni in kadrovski potencial muzeja. Zaenkrat so brez večjih premikov ostala tudi prizadevanja za dolgoročno rešitev prostorske problematike, ki so bila v stikih z Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport intenzivna predvsem v drugi polovici leta.

Ne glede na obseg muzejskega dela in izjemnega povečanja obiska v zadnjih letih je število zaposlenih ostalo nespremenjeno. Od devetih redno zaposlenih so v muzeju delovali štirje kustosi v muzejskih zbirkah in oddelkih, bibliotekarka v muzejski knjižnici, konservatorsko-restavratorski tehnik v muzejski delavnici in depojih. V upravi muzeja so bili, kot vrsto zadnjih let, trije zaposleni. Poleg direktorja sta bila na svojih delovnih mestih v tajništvu muzeja še informator/organizator in kustos/strokovni sodelavec za računovodsko in kadrovske službe ter investicije z vzdrževanjem muzeja v eni polovici in kot muzejski kustos v drugi polovici. Bibliotekarka Polona Koželj je bila od začetka leta do 29. aprila 2015 na porodniškem dopustu. V obdobju njene odsotnosti jo je nadomeščala bibliotekarska pripravnica Neža Trdin, ki je sodelovanje z muzejem po potrebi nadaljevala do konca leta v precej omejenem obsegu.

Zastavljeni program, posebej pedagoških dejavnosti, je bilo mogoče izpeljati le s sodelovanjem zunanjih sodelavcev. Na sprejemnici, v muzejski trgovini in pri izvajanju muzejskih učnih ur (učne ure lepopisa in računstva) je večji del leta delovala zunanja muzejska sodelavka Natalija Žižič. Do odhoda na porodniški dopust avgusta 2015 je po pogodbi o delu za pedagoško delo, spremljanje razpisov, promocijo muzeja in za druga potrebna muzejska dela skrbela Maja Hakl Saje. Pogodbi o delu pri izvajanju pedagoške dejavnosti prek dejavnosti s. p. sta bili sklenjeni še z vodičema in animatorjema učnih ur Matejem Hrastarjem in Matejo Pušnik. S pogodbami o študentskem delu so večino pedagoškega dela opravili vodiči in animatorji učnih ur, ki so imeli status študenta.

Muzej je za druga specializirana dela pri postavitvi razstav in oblikovanju muzejskih tiskov, v specialni muzejski knjižnici in pri drugih projektih sodeloval tudi z drugimi zunanjimi sodelavci, ki so se že v preteklosti izkazali za zanesljive in učinkovite. Za izpeljavo celotnega pedagoškega programa je namenil svoja lastna sredstva od prodaje vstopnic in muzejskih brošur ter replik muzejskih predmetov. Iz istih virov je sofinanciral tudi druge muzejske dejavnosti.

Stanje požarne varnosti v muzeju je 17. junija 2015 preveril požarni inšpektor Peter Rojč z Inšpektorata za požarno varnost pri Ministrstvu za obrambo. Ugotovljene pomanjkljivosti, potrebne dopolnitve in uskladitev veljavnega Požarnega reda z novo požarno zakonodajo v RS je muzej izvedel do 30. septembra 2015. Pri izvedbi potrebnih ukrepov za zagotovitev ustrezne požarne varnosti, za katere je moral muzej zagotoviti tudi potrebna finančna sredstva, so sodelovala podjetja VGS – Varnost Vič, Varnost 4 in Esist d. o. o. Poleg pregleda sistema javljalcev požara in elektro inštalacij, njihovih dopolnitev ter dopolnitev zasilne razsvetljave je bil po novi zakonski ureditvi sestavljen nov požarni red, 25. septembra 2015 pa se je pet zaposlenih in en zunanji sodelavec usposabljal na tečaju za gašenje začetnih požarov.

Računovodstvo muzeja je izvajal računovodski servis Truden & Truden-R, protipožarno ter protivlomno varovanje muzeja pa je bilo pod nadzorstvom podjetja FIT varovanje. Čiščenje muzeja je opravljalo podjetje Sijaj Treven. Za reševanje pravnih vprašanj in dilem se je muzej obračal na Šolski pravni servis.

Muzej je uspel zagotoviti razvoj vseh muzejskih dejavnosti. Pred koncem leta je bilo od Zavoda RS za blagovne rezerve v depozitu v Zalogu najetih dodatnih 100 m² depojske površine. Poleti je Uršulinski samostan prenovil sistem ogrevanja v prostorih, ki jih ima muzej od samostana v najemu. Vodstvo muzeja si je med letom prizadevalo za dopolnitev in posodobitev Sklepa o ustanovitvi javnega zavoda, ki bi muzeju omogočil trdnjšo statusno osnovo na pristojnem Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, ter možnost neposrednega financiranja za razvojno-strokovne naloge, ki jih je muzej za potrebe ministrstva opravljal že v preteklih letih.

Med zaposlenimi, zunanjimi sodelavci, vodiči in animatorji učnih ur je pri izpolnjevanju muzejskih projektov prevladovala pozitivna naravnost in ugodna delovna klima. Enoten

navdih odgovornosti je bil razviden tudi pri izbiri koncepta idejne zasnove in ekipe arhitektov ter oblikovalcev, ki bodo v naslednjem letu sooblikovali največji in najpomembnejši razstavni projekt – novo postavitev stalne razstave o šolski preteklosti na slovenskih tleh. Veliko zavzetost in pripravljenost pri izpolnjevanju svojega poslanstva je muzej pokazal v odnosu do šol, s katerimi na številnih področjih tudi najbolj tvorno sodeluje. Direktor muzeja je ob praznovanju 200-letnice začetka pouka v Zrečah in v Smledniku na prošnjo šolskih vodstev pripravil dve tehtni raziskavi za priložnostna zbornika: najprej krajši pregled zgodovine šolstva na Slovenskem, nato pa razpravo o začetkih elementarnega pouka v izbranem kraju. Potrditev uspešnega sodelovanja s posameznimi šolami je tudi že utečena vsakoletna udeležba in pozdrav direktorja Slovenskega šolskega muzeja na strokovnih posvetih Društva učiteljev podružničnih šol, ki je bil 22. maja 2015 na OŠ Frana Albrehta v Kamniku in na njenih štirih podružnicah.

Redna dejavnost – javna služba

Evidentiranje muzejskih predmetov

Kustos Anton Arko je v sistem Galis evidentiral učbenike – dvojnike, ki jih ob redni knjižni obdelavi ureja v posebno zbirko muzejskih predmetov. Največ učbenikov je evidentiral za šolski predmet fizika (69), drugi pa so za latinščino (12), grščino (4), ruščino (4), francoščino (3) in italijanščino (1). Velika večina učbenikov je bila na zapuščeni polici v knjižnici, neznanih darovalcev, za nekaj posameznih primerkov pa je bilo znano, da sta jih muzeju podarila gospod Marjan Dolgan in gospa Božena Dirjec. V letu 2015 se je izdatno izpopolnila zbirka učbenikov dvojnikov pri predmetu fizika, ki predstavlja dokaj dobro pokritost tega šolskega predmeta. Zbirka učbenikov dvojnikov omogoča hiter, priročen in neposreden vpogled v vsebine pouka fizike v izbranih časovnih obdobjih in kot zgodovinski vir odpira velike možnosti za preučevanje izbranih obdobji.

Kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec je muzejske predmete evidentirala v programskem urejevalniku besedil Word in v sistemu Galis. V Wordu je evidentirala 10 skupin predmetov, v katerih je bilo 460 muzejskih predmetov in šolskega gradiva. Evidentirala je naslednje skupine predmetov/gradiva: obleke in dodatki, izdelki učencev in učiteljev, šolska dokumentacija, fotografije (filmi-negativi), učila in učni pripomočki. Gradivo so darovali zasebniki (dr. Anja Dular, učitelj Jože Zabukošek, učiteljica Jožica Rupar, Tatjana Hojan, Eva Debevec) ter vrtci in šole (OŠ Bučka, OŠ Nove Fužine, Vrtec Borovnica, OŠ Loka Črnomelj, OŠ Danile Kumar Ljubljana, Gimnazija Poljane Ljubljana). Največ predmetov in gradiva sta podarila Vrtec Borovnica (287) in upokojeni učitelj Jože Zabukošek iz OŠ Loka Črnomelj (170 filmov – negativov fotokrožka OŠ Črnomelj). Vsi evidenčni popisi so dostopni na muzejski mreži: SŠM odprto, v mapi Marjetka 2, popisi. V sistem Galis je do 31. 12. 2015 kustosinja evidentirala 6 predmetov, preostalih 19 pa je do načrtovane količine izvedla do sredine februarja 2016. Vsi evidentirani predmeti/gradivo spadajo v vrst predmetov: obleka in dodatki.

Kustos Marko Ljubič je evidentiral šolske potrebščine (puščice in pisala) iz tridesetih let 20. stoletja, ki so dar Iva Saksida. Nekateri predmeti so po nastanku tudi mlajši, tudi iz konca 70. let 20. stoletja. Uporabljala naj bi jih g. France Bremšak in Albert Čebulj iz Kamnika med njunim izobraževanjem in na njuni poklicni poti. Prevladujejo pisala, predvsem navadni, tehnični in kopirni svinčniki. Poleg teh je kustos evidentiral tudi dve kovinski peresi s peresnima, dve kovinski puščici za shranjevanje pisal, nalivno pero in 12-delni set pastelnih kred. Vse skupaj je bilo evidentiranih 34 predmetov pod 23 evidenčnimi številkami. Kustos je v

sistem Galis naknadno evidentiral tudi pisala, ki jih je muzej leta 2012 odkupil od zasebnega zbiralca Marka Černehe. Računalniško je evidentiral 22, in če upoštevamo še etuije, v katerih so pisala shranjena, 33 predmetov pod 16 evidenčnimi števiki. Večinoma so seti nalivnih peres in kemičnih oz. tehničnih svinčnikov (v paru ali posebej), ki so bili last članov družine Černeha. Uporabljali so jih pri izobraževanju in v poklicih. Med evidentiranimi predmeti je poleg omenjenih pisal tudi garnitura šestil Richter in troje primerkov kovinskih (kaligrafskih/damskih) peres. Peresa izvirajo od nekoč znane in pomembne ljubljanske družine Mikuš. Zbirka pisal se je z omenjenimi predmeti popolnila in obogatila ter tako izboljšala vpogled v pretekla obdobja, v katerih so omenjena pisala uporabljali.

Kustosinja Mateja Ribarič je evidentirala stara učila za pouk fizike (ampermeter, voltmeter, tuljava, ...) v OŠ Ivana Cankarja na Vrhniki, ki jih je muzej prevzel 2. aprila 2015. 17. septembra 2015 je evidentirala več raznovrstnih šolskih predmetov na Gimnaziji Tolmin, ki jih je muzej prav tako prevzel v svoj depo v Zalogu. Kustosinja je predmete predhodno pregledala, jih fotografirala in popisala ter v skladu z zbiralno politiko muzeja določila oz. izbrala tiste, ki sodijo v Slovenski šolski muzej, in sicer: priznanja in odlikovanja, zemljevide, dia filme, stare gramofonske plošče, grafoskop, diapojektor, stari gramofon, ciklograf, episkop, staro avstro-ogrsko učilo o delovanju motorja, ruski tipkalni stroj ter stara fizikalna in kemijska učila z omarami vred. Iz ponudbe za odkup razglednic zasebnega zbiralca dr. Alojza Cindriča je prav tako v skladu z zbiralno politiko izbrala 10 starih razglednic z motivi šolskih stavb, znanih osebnosti in podob šolarjev, ki jih je muzej v letu 2015 tudi odkupil. Kustosinja je 17. novembra 2015 prevzela in popisala tudi dia filme iz Viških vrtcev iz Ljubljane. Vsi popisi so narejeni v elektronski obliki v Wordovem formatu in so shranjeni na omrežnem serverju. V sistem Galis jih je načrtovano število za leto 2015 evidentirala do sredine februarja.

Kustos dr. Branko Šuštar je med letom 2015 zaradi večmesečnih del pri obnovi toplotne napeljave ter beljenja v delovnih prostorih evidentiral omejeno število muzejskih predmetov (šolski zvezki, šolska dokumentacija). Evidentiranje načrtovanega števila muzejskih predmetov za leto 2015 je opravil v začetku leta 2016.

Evidentiranje muzejskih predmetov 2015

Kustos/kustodinja	Realizacija 2015	načrt 2015	index
Anton Arko, kustos	90	50	1,80
Mag. M. Balkovec Debevec, muzejska svetnica	25	25	1,00
Marko Ljubič, višji kustos	39	30	1,30
Mateja Ribarič, muzejska svetovalka	30	30	1,00
Dr. Branko Šuštar, muzejski svetnik	25	25	1,00
Skupaj	209	160	1,30

Dokumentiranje muzejskih predmetov

Kustos Anton Arko je v sistem Galis dokumentiral vse predmete, ki jih je predhodno evidentiral in jih pod poglavjem redna dejavnost – javna služba ter pod podnaslovom evidentiranje muzejskih predmetov tudi opisal.

Kustosinja M. B. Debevec je nadaljevala z dokumentiranjem predmetov v sistem Galis v zbirki obleka in dodatki, saj si prizadeva najprej čim bolj celovito urediti tekstilno zbirko muzeja, ki je pomemben del šolske dediščine. Zanimanje širše javnosti je ob razstavi in izidu publikacij o obleki v šolstvu to ugotovitev nedvomno potrdilo. Popisovanje gradiva je bilo ob

prenovitvenih delih v muzeju nekoliko oteženo zaradi nekajmesečne nedostopnosti gradiva. Načrtovano število inventariziranih predmetov za leto 2015, večinoma iz zbirke Irene Zore iz Ljubljane (odkupljenih in podarjenih), je zato izvedla do sredine februarja 2016.

Kustos Marko Ljubič je vse predmete, ki jih v letu 2015 v sistemu Galis evidencial, prevzel v akcesijo in jih tudi inventariziral. Računalniško je na ta način dokumentiral 56 muzejskih predmetov s 50 inventarnimi številkami.

Kustosinja Mateja Ribarič je v skladu z zbiralno politiko v letu 2015 v zbirki razglednic na novo inventarizirala 13 razglednic, vse preostale po načrtu za leto 2015 pa zaradi intenzivnega dela na drugih področjih v začetku leta 2016. Odkup evidencialnih razglednic od zasebnih zbiralcev (M. Gorič, A. Cindrič) je bil v letu 2015 v celoti realiziran. Odkup razglednic se je razširil tudi na motive šolskih zgradb iz krajev, ki jih zbirka do zdaj še ni pokrivala, in na motive skupinskih fotografij učencev, predvsem pa na notranjost šolskih razredov in šolske vrtove. V zbirki fotografij je kustosinji pomagala inventarizirati zunanja sodelavka Neža Trdin, ki je v letu 2015 iz stare inventarne knjige v Galis prenesla podatke za 324 fotografij z 271 inventarnimi številkami.

Kustos dr. Branko Šuštar je dokumentiranje za leto 2015 načrtovanih šolskih zvezkov in predmetov šolske dokumentacije zaradi že navedenih razlogov in oviranega dostopa do muzejskih predmetov izvedel do sredine februarja 2016.

Dokumentiranje muzejskih predmetov 2015

Kustos/kustodinja	Realizacija 2015	načrt 2015	index
Anton Arko, kustos	90	90	1,00
Mag. M. Balkovec Debevec, muzejska svetnica	30	30	1,00
Marko Ljubič, višji kustos	56	40	1,40
Mateja Ribarič, muzejska svetovalka	100	100	1,00
Dr. Branko Šuštar, muzejski svetnik	30	30	1,00
Skupaj	306	290	1,05

Digitalizacija muzejskih predmetov in gradiva o zgodovini šolstva

Po skrbnem pregledu digitaliziranega gradiva map osnovnih šol je vodič in animator učnih ur Marko Novak v prvem polletju opravil potrebne popravke, vodič in animator učnih ur Matej Hrastar pa je v drugi polovici leta pri vpisovanju obsežne zbirke spričeval v sistem Galis spričevala tudi digitaliziral. Digitalizirano je bilo tudi večje število fotografij iz zbirke fotografij šolskih stavb. Ob posebnih muzejskih projektih je bilo po potrebi digitalizirano tudi drugo muzejsko gradivo in predmeti šolske dediščine. Kustos Anton Arko je digitaliziral čitanko Šolo smo odprli, ki jo je leta 1944 priredil Ivan Bertonec po čitanki Preljubo veselje, o kje si doma Ferdinanda Bobiča. Čitanka je bila digitalizirana za simpozij o začetnicah, ki so v Evropi izšle okrog leta 1945. Simpozij je potekal od 13. do 14. novembra v Braunschweigu v Nemčiji. Kontaktna oseba, s katero je kustos pri tem delu sodeloval, je bil dr. Wendelin Sroka, sodelavec Nemškega inštituta za mednarodno raziskovanje vzgoje. Kustosinja mag. M. B. Debevec je digitalizirala slikovno gradivo in primere ustrezne literature za računalniške predstavitve predavanj in javnih nastopov, tako npr. o šolskih praznikih in praznovanjih, o šoli in njenemu pomenu za napredovanje v družbi. Podobno so za svoje potrebe dostopno muzejsko gradivo in predmete digitalizirali drugi muzejski sodelavci. Digitalizirano gradivo je v celoti dostopno na omrežnem muzejskem serverju. Iz zbirke fotografij in razglednic ter iz drugih muzejskih zbirk je bilo slikovno gradivo večkrat digitalizirano za razstave, kataloge, brošure, letake, za objavo v reviji Šolska kronika in druge muzejske potrebe.

Novi muzejski predmeti in gradivo o zgodovini šolstva

Daleč največ novih muzejskih predmetov je bilo muzeju podarjenih. Velik del predmetov, čeprav v manjšem obsegu, so darovalci navadno sami prinesli v muzej, v večjem obsegu pa so bili darovani raznovrstni predmeti šolske dediščine rezultat sodelovanja muzeja s posameznimi šolami. V letu 2015 so muzeju svoje šolsko gradivo in predmete podarili naslednji posamezniki: Aleksandra Pirkmajer Slokan, Alenka Rismal, Anja Dular, Božena Dirjec, Dragica Blenkuš, Gregor Vrančič, Igor Jenčič, Ivo Saksida, Jana Urbas, Marjetica Pirkmajer Kregar, Marko Šuklje, Metka Sivec, Tita Porenta in Vida Koporc. Učni načrt za nižje razrede gimnazij in višje razrede osnovnih šol iz leta 1954 je podaril Muzej krščanstva na Slovenskem. Drugo predmetno gradivo so muzeju podarile šole: OŠ Ivana Cankarja Vrhnika, OŠ heroja Janeza Hribarja Stari trg, Srednja frizerska šola Ljubljana in Gimnazija Tolmin, kakor tudi Vrtec Borovnica in Viški vrtci iz Ljubljane. Veliko podarjenih predmetov je bilo knjižnega izvora, med katerimi prevladujejo posebej učbeniki. Knjižno gradivo so muzeju podarili: Božena Dirjec, Tanja Grünfeld, Veselko Guštin, Janez Hrovat, Stanislav Kocjan, Polona Koželj, Miloš Mikolič, Jasmina Oblak, Polonca Steinmann, Janez Strgar, Martina Wagner ter naslednje ustanove: Knjižnica Dušana Černeteta Trst, Muzeji Radovljiške občine, Narodna in študijska knjižnica Trst, OŠ Franceta Prešerna Črenšovci, OŠ Loški Potok, Založba Mladinska knjiga in Zavod RS za šolstvo. Za pridobitev posameznih predmetov šolske dediščine so bili v sklopu aktivne javne službe zaslužni posamezni kustosi. Kustos Anton Arko je med pripravo razstave Lingua Latina pridobil učbenike za pouk latinščine v javni osnovni šoli iz druge polovice dvajsetega stoletja. Med temi so bili nekateri uvrščeni v sistem cobiss, dvojniki pa v sistem Galis. Prvi se nahajajo v knjižnem depozju, kjer so sestavni del knjižnega fonda, drugi pa v čitalnici v predalih zbirke učbenikov dvojnikov. Kustosinja mag. M. B. Debevec je spodbudila pridobitev velike črne šolske table (dim. 3,75 m x 1,5 m), kakršne muzej v svojih zbirkah še ni imel. Črno tablo je opazila pri ogledu stare šolske stavbe v Kočevskih Poljanah, ki je nazadnje prišla v zasebno last Petra Finka in v kateri je za muzej še nekaj zanimivih predmetov; tako npr. štedilnik v šolski kuhinji. Na praznovanju 25-letnice samostojne šole Loka Črnomelj se je ob ogledu razstave fotografij iz življenja šole v različnih obdobjih z ravnateljico šole Damjano Vraničar in z upokojenim učiteljem Jožetom Zabukoškom dogovorila za prevzem filmov foto krožka šole. Za muzej je tako pridobila 170 filmov negativov, ki so pod mentorstvom J. Zabukoška nastali pri delovanju šolskega foto krožka med letoma 1960 in 1990. Filmi so razdeljeni v 10 tematskih sklopov in so izjemen dokument, ki predstavlja različne dejavnosti šole skozi čas. Kustosinja je v muzeju naredila osnovni popis, v nadaljevanju pa bo celotno filmsko gradivo v dogovoru z odgovorno kustosinjo Matejo Ribarič za tovrstno gradivo evidentirano in dokumentirano v sistemu Galis. Mag. M. Balkovec Debevec je tudi spodbudila muzejsko bibliotekarko dr. Anjo Dular, da je Slovenskemu šolskemu muzeju iz zbirke njene sorodnice podarila ročna dela in prav tako izjemne »plonk listke« iz obdobja 1934–1939. Prav tako je nagovorila učiteljico Jožico Rupar, da muzeju redno posreduje izdelke učencev, fotografije in drobni tisk iz OŠ Danile Kumar Ljubljana. Za muzejske zbirke je pridobila raznovrstno gradivo dijakinje Eve Debevec (2011–2015) iz Gimnazije Poljane. Ker je kustosinja ob prevzemu pohištva pri obnovi šole predhodno že sodelovala s šolo v Borovnici, so jo poklicali tudi iz vrtca Borovnica in muzeju ponudili različna učila in pripomočke za delo v vrtcu iz obdobja med letoma 1970 in 2010 v skupni seštevku 287 predmetov. Ob zborovanju SMD v Bistri 9. 10. 2015 je kustos dr. Branko Šuštar prevzeto gradivo prepeljal v muzej, kjer ga je popisala Neža Trdin in je v pripravi za evidentiranje in dokumentiranje v sistem Galis. Tudi kustosinja Mateja Ribarič je bila pobudnica pridobitve večjega števila novih muzejskih predmetov iz Gimnazije Tolmin ter iz Viških vrtcev,

ki jih bo v prihodnjih letih v muzejskih depojih potrebno dokumentirati v sistem Galis. Večino novih predmetov je v muzejske depoje prepeljal samostojni konservatorsko-restavratorski tehnik Franci Kadivec. Med podarjenimi predmeti naj na koncu posebej omenimo še spričevalo o usposobljenosti za poučevanje francoščine, ki ga je 16. novembra 1889 izdala izpraševalna komisija za splošne ljudske in meščanske šole v Mariboru, muzeju pa ga je februarja 2015 v sodelovanju z Veleposlaništvom Republike Slovenije v Berlinu po pošti izročil gospod višji državni tožilec Christoph Winkelmann iz Swisttala.

Odkupi muzejskih predmetov

Kot v preteklih letih si je muzej v skladu s finančnimi možnostmi in po kriterijih zbiralne politike prizadeval odkupiti vsaj del evidentiranih muzejskih predmetov za odkup. Po načrtu za odkupe v letu 2015 je bil po predlogu kustosinje mag. Marjetke Balkovec Debevec v prvi polovici leta v predvideni višini 380 EUR izpeljan odkup predmetov za tekstilno zbirko. Kustosinja jih je evidentirala ob razstavi Kaj naj oblečem za v šolo? Odkupljeni so tekstilni predmeti iz učiteljske družine: črn dekliški plašček iz okrog leta 1940, škatla z moškimi kravata-tami (18) in metuljčki (3) iz okrog leta 1927, kompleti gumbov iz trgovine v Vevčah iz obdobja med letoma 1918 do 1945 in ročno izdelan prt. Poleg tega je bila iz Kočevskih Poljan za 150 EUR odkupljena večja šolska tabla. Za odkup je bilo v prvi polovici leta evidentiranih deset razglednic s šolsko tematiko, ki jih je muzeju iz svoje zasebne zbirke ponudil dr. Alojz Cindrič. Za 550 EUR so bile plačene pred koncem leta. Za fotografiji 4. razreda I. deške meščanske šole Prule iz leta 1934 in za fotografijo učencev pri pouku iz prvih povojnih let je muzej plačal 40 EUR Lilijani Krstevski, Veselku Guštinu pa 660 EUR za obsežno zbirko šolske zapuščine njegove tete Nevenke Peterlin (1930–2010) iz Trsta, ki se je rodila v Skopju, šolo obiskovala v Zagrebu, v Kočevju in Ljubljani ter nato še v Kopru in Trstu, kjer je diplomirala in pozneje tudi poučevala. Muzej je tako v letu 2015 za odkup muzejskih predmetov namenil skupaj 1780 EUR lastnih prihodkov.

Izposoja muzejskih predmetov

Muzej je iz svojih zbirk v letu 2015 izposodil predmete šolske dediščine naslednjim organizacijam:

- 11. februarja 2015, Gimnazija Jožeta Plečnika, Anamarija Štimec
- 20. aprila 2015, OŠ Luisa Adamiča, PŠ Kopanj, Lidija Čepe
- 22. maja 2015, Pedagoška fakulteta Koper, Vinka Mijuškovič
- 9. junija 2015, OŠ Zreče, ravnatelj Ivan Olup
- 9. junija 2015, Danijel Haromet
- 12. junija 2015, Muzej novejše zgodovine Slovenije, Marko Štepec
- 9. oktobra 2015, Elektrotehniška-računalniška strokovna šola in gimnazija Ljubljana, Veruška Stanislav Karlo
- 5. novembra 2015, Osnovna šola Poljane, Metka Debeljak
- 15. decembra, Srednja šola za oblikovanje in fotografijo, Alenka Podlogar

Koordinacijo izposoje muzejskih predmetov je v tajništvu muzeja vodila Ksenija Guzej, ki je strankam za izposojene predmete izstavila reverz. Pri zagotavljanju iskanih muzejskih predmetov je poleg Francija Kadivca, ki je v depoju za večje muzejske predmete, med katerimi je bilo največje zanimanje predvsem za opremo učilnice: za šolske klopi, šolsko tablo in šolske tablice, najpogosteje sodeloval kustos Marko Ljubič. Predmeti iz zbirk šolskih učil in potrebščin, ki so v njegovi pristojnosti, so bili najbolj zaželen predmet za izposajo. Za Pedagoško

fakulteto Koper je pripravil repliko šolske tablice, original štilčka, repliko voščene tablice z lesenim stilusom, nojevo pero, zvezek lepopisnih vaj ter dve repliki glinenih tablic z lesenima paličicama. Nekdanjemu zunanjemu sodelavcu Slovenskega šolskega muzeja Danijelu Harometu je pripravil originalno skrilasto tablico (inv. št. TABL-10), za izposojno OŠ Poljane nad Škofjo Loko pa originalni črnilnik in peresa. Za razstavni projekt Pot domov, ki ga je pripravil in vodil Muzej novejšje zgodovine Slovenije, njegov koordinator pa je bil mag. Marko Štepec, je izposodil pisalni pribor, ki so ga sestavljali damsko pero (inv. št. PISALA-42), črnilnik (inv. št. 6124), šolski zvezek Jezikovnica (inv. št. SOLZV 220) in šolski zvezek Slovenska spisovnica (inv. št. SOLZV 309).

Konservatorsko-restavratorski posegi in izdelava replik

Restavratorsko-konservatorska delavnica Slovenskega šolskega muzeja je v letu 2015 kot vrsto zadnjih let delovala v prostorih nekdanje delavnice litostrojske poklicne šole na Srednji šoli tehniških strok Šiška v Ljubljani, kjer je svoje delovne naloge pretežni del delovnega časa opravil samostojni restavratorsko-konservatorski tehnik Franci Kadivec. Njegove glavne delovne naloge v konservatorsko-restavratorski delavnici so bile restavriranje in konserviranje muzejskih predmetov, izdelava replik muzejskih predmetov za pedagoške dejavnosti v muzeju, priprava predmetov za izposojno, sodelovanje pri pripravi razstav, skrb za depoje in hrambo predmetov ter popravila in vzdrževanje muzeja na matični lokaciji na Plečnikovem trgu 1. Ker je srednja šola januarja 2015 začela prazniti večji odlagalni prostor, v katerem so bili začasno odloženi tudi muzejski predmeti s terena, ki jih je bilo pred popisom potrebno še očistiti in konzervirati, je samostojni konservatorsko-restavratorski tehnik Franci Kadivec najprej poskrbel za njihovo selitev v depo Zalog. V letu 2015 je restavriral 5 muzejskih predmetov. Za izvajanje muzejske učne ure Fizika in posebej za predstavitev fizikalnega poskusa na izobraževalno-sejemski prireditvi Znanstival je usposobil vakuumsko črpalko. Za pouk fizike je pripravil tudi učilo »trk kroglic.« Restavriral je staro pločevinasto svetilko iz šolskega podstrešja in veliko šolsko računalno iz proizvodnje Učil Zagreb. Utrdil, pokital, na novo obarval in zlepil je štirisedežno šolsko klop francoske izdelave, ki je razstavljena v Srednji šoli tehniških strok Šiška. Delno restavriran je ostal kovinski šolski zvonec. Konserviral je 49 muzejskih predmetov za muzejske učne ure, za izposojno in preventivno hrambo. Pri konserviranju je muzejske predmete praviloma najprej očistil, jih impregniral in poliral. Občutljive predmete je zaščitil pred zajedavci. Pred mehanskimi poškodbami je za transport zaščitil predmete, ki so bili izposojeni. Iz tekstilne zbirke je očistil pet maturantskih oblek in jih zaščitil pred molji. Očistil in za izposojno Parku vojaške zgodovine v Pivki je pripravil dvanajst učil za vojaško-obrambno vzgojo (šolska pehotna mina, šolska protitankovska mina, vžigalniki, šolski naboji) iz sedemdesetih let 20. stoletja. Iz prevzetega gradiva iz Hribarjeve vile pod Rožnikom v Ljubljani je očistil, razplesnil in osušil več učbenikov in druge strokovne literature, za hrambo pa prav tako pripravil pločevinasti krožnik šolske luči. Pred uničenjem je rešil tudi delno poplavljen papirnato gradivo iz priročnega depoja na Plečnikovem trgu med popravilom toplotne napeljave. Vodi izpostavljeno gradivo je osušil, očistil, zaplinil in zaščitil pred zajedavci. Izdelal je 48 replik muzejskih predmetov, ki so bile v pretežni meri namenjene izvajanju muzejskih učnih ur. Med replikami prevladujejo voščene tablice za Učno uro iz antične Emone, ki jih je potrebno po nekajkratni uporabi očistiti in naliti z novim voskom, in pisalni pripomočki. Za izvajanje učnih ur je izdelal tudi dve repliki klečalnika na koruzi in pripravil deset kosov šib. Poleg tega je za učno uro Nedeljska šola izdelal tudi sliko mladega cesarja Franca Jožefa. Konservatorsko-restavratorski tehnik Franci Kadivec je pri svojem delu tesno sodeloval s kustosi, ki so glede na potrebe muzejskih dejavnosti sproti uravnavali njegovo delo. Opravil je glavnino terenskega

dela pri prevzemu, prevozi in spravilu predmetov ter gradiva o zgodovini šolstva, še posebej: Muzej Cerkno, Kočevske Poljane, Vegova Ljubljana, Kemijski inštitut, Gimnazija Tolmin, OŠ Ivana Cankarja Vrhnika, Grad Turjak in pogosti prevozi na relaciji matična muzejska stavba – konservatorsko-restavratorska delavnica Litostroj in depo Zalog, v katerem je skrbel za ustrezno hrambo predmetov, posebej pred visoko vlago, in zagotavljal varstvo pred škodljivci. Pomagal je pri pripravi na razstave, pri namestitvi in zagonu merilcev temperature, vlage in prašnosti (datalogerjev), pri obnovi senzorjev in javljalcev različnih alarmov, pri prenovi električnih napeljav, urejanju klime v upravi muzeja. Sodeloval je pri zagotavljanju protivlomne in protipožarne varnosti v muzeju in pripravi novega požarnega reda. Pri delovanju muzeja in pripravi posameznih muzejskih projektov je pomagal zlasti pri nakupih potrebnih materialov in izdelavi zadevnih predmetov. Pri strokovnem delu je sodeloval in si pomagal z nasveti in stroji konservatorsko-restavratorskih kolegov iz drugih muzejev. Tako se je 7. maja 2015 udeležil strokovnega srečanja Društva restavratorjev Slovenije v Narodni galeriji na temo čiščenja slik in barv.

Konservatorsko-restavratorski posegi/izdelava replik 2015

Vrsta posega	Opravljena dela	realizacija 2015	Načrt 2015	index
Konserviranje:	čiščenje, impregnacija, politura (šolska oprema, učila, učni pripomočki)	49	37	1,30
Restavriranje:	utrjevanje, kitanje, barvanje, lepljenje, (šolski zvonec, šolska oprema, učila)	5	5	1,00
Izdelava replik:	Kopije predmetov za muz. delavnice in učne ure (voščene tablice, pripomoči za kaznovanje, c. slika)	48	17	2,80

Pedagoška knjižnica

Delo bibliotekarke v specialni muzejski knjižnici je do 29. aprila 2015 opravljala bibliotekarska pripravnica Neža Trdin, ki je nadomeščala Polono Koželj na dopustu za nego in varstvo otroka. Kustos Anton Arko je redno pomagal pri vsakodnevem knjižničnem delu. Tudi upokojena bibliotekarka Tatjana Hojan je bila v knjižnici redno prisotna in je prostovoljno pomagala pri svetovanju uporabnikom. Na projektu vpisovanja starega knjižnega fonda v sistem COBISS pa je delo nadaljevala zunanja sodelavka višja knjižničarka v pokoju Darja Tavčar.

V specialni muzejski knjižnici je bilo v letu 2015 evidentiranih in popisanih 607 enot podarjenega knjižničnega gradiva, za depo v Zalogu pa še 480 enot. Sprejet je bil nov dogovor o shranjevanju knjižnega gradiva v depolu, po katerem se gradivo za depo od sredine leta 2015 naprej shranjuje po predmetnih področjih in ne več kronološko, kot je veljalo do zdaj. Namen tega dogovora je boljša organiziranost in najdljivost gradiva v depolu. Knjižnica je usklajevala tudi nakupe in pridobivanje novega knjižnega gradiva ter vodila izbor in prevzem ponujenega gradiva iz sorodnih ustanov. Z odkupom je knjižnica letos prevzela 42 enot gradiva, z darovi 674 in z izmenjavo 22.

Knjižnično osebje je v prvi vrsti poskrbelo za zadovoljstvo uporabnikov. Pomoč pri iskanju informacij je obiskovalcem nudilo z referenčnimi pogovori in pripravo gradiva. Iskane informacije so bile 78-krat posredovane tudi po telefonu in 68-krat po e-pošti. Za uporabnike

knjižničnega gradiva je bilo izdelanih 741 fotokopij, posredovano pa jim je bilo tudi 211 posnetkov digitalnih fotografij. Za medknjižnično izposajo je bilo posredovanih 6 publikacij. Redno se je beležila statistika knjižnice, podatke pa se je sproti pošiljalo v Center za razvoj knjižnic v NUK. Odgovorna bibliotekarka je posebno pozornost posvetila tudi urejenosti čitalniškega prostora, kar je bilo pomembno zlasti pred prireditvami in po njih.

Bibliotekarka Polona Koželj je po prihodu z porodniškega dopusta v sistem COBISS dokumentirala 505 enot knjižničnega gradiva; 86 enot je kreirala sama, 32 jih je inventarizirala kot dvojnike, 387 pa jih je prevzela iz vzajemne baze COBIB. V bazo CONOR je vpisala 59 novih normativnih vpisov. Od novembra do konca leta 2015 je v zalogi novih, a že vpisanih serijskih publikacij dopisala 48 primerkov. Do novembra je to delo popravljala zunanja sodelavka Darja Tavčar. Med 19. in 23. oktobrom 2015 se je Polona Koželj udeležila tečaja Uporaba programske opreme COBISS 3/Katalogizacija – nadaljevalni tečaj na IZUM-u v Mariboru ter nato v testnem okolju kreirala 10 zapisov za sestavne dele (članke), ki so pogoj za pristop k izpitu za dovoljenje B1 (kreiranje zapisov za članke v COBISS3).

Bibliotekarska pripravnica Neža Trdin, ki je v prvi polovici leta opravljala bibliotekarske naloge in skrbela za brezhibno delovanje specialne muzejske knjižnice, je tedaj popisala tudi 186 enot darovanega knjižnega gradiva, za depo Zalog pa še dodatnih 335 enot. S knjižnico so zlasti pri nakupu strokovne literature in s posredovanjem podarjenega knjižnega gradiva tesno sodelovali tudi kustosi.

Statistika knjižnice 2015

Pregledane publikacije	2015	2014	index
Pregledane monografske publikacije (n. in z. uporabniki)	14.550	15.200	95,7
Pregledane serijske publikacije (n. in z. uporabniki)	15.492	18.300	84,6
Popis različnih publikacij za depo v Zalogu	480	538	89,2

Rahel upad pregledanih monografskih publikacij sovpada z manjšim številom obiskovalcev specialne knjižnice. Večja razlika se kaže pri pregledanih serijskih publikacijah, kar je glede na vse večjo dostopnost gradiva po elektronskih medijih popolnoma razumljivo. Mnoge stare serijske publikacije, ki so bile v muzejski knjižnici pred leti v vsakodnevni uporabi, so sedaj dostopne prek spletnih servisov (d-lib ipd.), o čemer so uporabniki vedno bolj osveščeni, k njihovi uporabi pa jih usmerjajo tudi bibliotekarji. Na ta način je uporabnikom omogočeno udobno raziskovanje od doma, po drugi strani pa se bolj ohranjajo tudi originali v knjižnici.

Uporabniki knjižničnega gradiva	2015	2014	index
Zunanji uporabniki	127	150	84,7
Notranji uporabniki	9	9	100,0
Vsakodnevni zunanji uporabniki	606	672	90,2
Starejši zunanji uporabniki	525	539	97,4
Mlajši zunanji uporabniki (študenti)	81	133	60,9
Vsakodnevni notranji uporabniki	1.620	1.620	100,0
Število informacij po telefonu	78	181	43,1
Število informacij po e-pošti	68	47	144,6
Število posnetkov fotokopiranega gradiva	741	583	127,1
Število digitaliziranih posnetkov gradiva	211	252	83,7

Število obiskovalcev specialne muzejske knjižnice se je v letu 2015 nekoliko zmanjšalo. Tak trend se povezuje z razširitvijo in dostopnostjo digitalnih sredstev, ki omogočajo uporabnikom prenos iskanih informacij na digitalne medije in nato dostop do vsebin od doma. Ker se novi načini v pristopu do knjižnega gradiva uveljavljajo zlasti pri mlajših generacijah, je vpad obiska v starostni skupini mlajših obiskovalcev tudi večji. Zmanjševanje posredovanih informacij po telefonu je na drugi strani povečalo število informacij, posredovanih po e-pošti. Zanimivo je, da se ni zmanjšalo tudi število izdelanih fotokopij za uporabnike, saj bi pričakovali, da bi jih nadomestili digitalizirani posnetki.

Gradivo specialne knjižnice	2015	2014	index
Število enot knjižničnega gradiva (do 31. 12. 2015)	53.837	53.099	101,4
Število enot knjižničnega gradiva, pridobljenega z nakupom	42	45	93,3
Število enot knjižničnega gradiva, pridobljenega z izmenjavo	22	18	122,2
Število enot knjižničnega gradiva, pridobljenega z darovi	674	1005	67,1
Skupaj	738	1068	69,2
Število strokovnih delavcev v knjižnici	1	1	100,0
Število zunanjih uporabnikov v knjižnici	606	672	90,2
Dostopnost do elektronskih publikacij	da	da	
Površina prostorov, ki so namenjeni specialni knjižnici	166,00 m ²	166,00 m ²	100,0
Višina sredstev državnega proračuna, porabljenih za nakup knjižničnega gradiva	EUR 1.332,83	EUR 4.511,69	29,5

Letošnji prirast gradiva je predvsem zaradi knjižničnih darov precej manjši od lanskega. S preteklim letom je primerljiv nakup knjižničnega gradiva. Tudi izmenjava strokovne in druge muzejske literature s sorodnimi ustanovami je na primerljivi ravni z lanskim letom. Pri sprejemanju podarjenega knjižnega gradiva v muzejski knjižni fond so bili tudi zaradi vse bolj omejenega prostora na knjižnih policah postavljeni nekoliko strožji kriteriji. Čitalnica je poleg osnovnega namena pri uporabi knjižnega gradiva služila tudi kot osrednji prostor za predavanja, prireditve in izvedbo delavnic.

Prireditve v muzejski čitalnici 2015

Datum	Prireditev	Obisk.
1.04.	Pomladni dan v Slovenskem šolskem muzeju (predstavitve tiskov)	28
21.04.	Mladina, veselje, poslanstvo ... (predavanje Rajka Bošnjaka)	13
5.05.	Mladina, veselje, poslanstvo ... (predavanje Rajka Bošnjaka)	22
28.05.	Odprtje razstave Lingua Latina	121
1.06.	Šolska reforma v Boliviji (predavanje Tine Zgonik)	41
29.09.	Šolski prazniki in praznovanja (predavanje M. B. Debevec)	6
26.10.	Delavnica: Svet antike	5
28.10.	Delavnica: Strip – deveta umetnost ni deveta briga	21
30.10.	Delavnica: Strip – deveta umetnost ni deveta briga	5

27.11.	Odprtje razstave in okrogla miza: Ivan Lapajne	25
3.12.	Delavnica: Svet antike	3
3.12.	Predavanje dr. Alojza Cindriča ob izdaji njegove knjige	5
14.12.	Odprtje razstave in okrogla miza o prof. Bezenšku	54
2014	Skupaj obiskovalcev	463
2015	Skupaj obiskovalcev	349
	index	75,4

V letu 2015 je bilo v čitalnici manj prireditev kot prejšnje leto. Ker je bilo precej muzejskih prireditev vezanih na občasno razstavo Šolski vrt: včeraj, danes, jutri, so predavanja ter delavnice potekale tudi v razstavnici sobi, kjer je bil prijeten in vsebinam primeren ambient.

Vnos knjižničnega gradiva v sistem COBISS

Vpise v sistem COBISS, ki jo široko dostopno vhodno okno za pridobivanje iskanih informacij za knjižno gradivo, je za tekoče novo pridobljeno gradivo do 29. aprila 2015 opravljala zunanja sodelavka, višja knjižničarka Darja Tavčar. Po prihodu z porodniškega dopusta pa je to delo ponovno prevzela bibliotekarka Polona Koželj. Ker se je posvetila predvsem vnašanju tistega gradiva, ki se je nabralo med njeno odsotnostjo, se je število vnosov v COBISS v letu 2015 opazno povečalo.

Na novo pridobljeno knjižnično gradivo v sistemu COBISS

Leto	2015	2014	Index
Kreirani zapisi	33 + 086*	22 + 080*	116,7
Prevzeti zapisi	138 + 387*	144 + 109*	207,5
Inventarizirani zapisi	88 + 032*	82 + 020*	117,6
Vse skupaj	259 + 505*	248 + 209*	167,2

*Število knjižničnih enot, ki jih je v sistem COBISS po prihodu s porodniškega dopusta vnesla bibliotekarka Polona Koželj.

Vnos starega knjižnega fonda v sistem COBISS

Na projektu vnašanja starega knjižničnega fonda v sistem COBISS je tudi v letu 2015 delala zunanja sodelavka, višja knjižničarka Darja Tavčar. Projekt dokumentiranja oz. vnosa starega knjižnega fonda v sistem COBISS poteka v okviru finančnih zmožnosti muzeja že od leta 2007 in je trenutno na polovici. Velik del vnosov je opravila tudi kot prostovoljka. Med odsotnostjo bibliotekarke Polone Koželj je poleg 1733 enot gradiva iz starega knjižničnega fonda vnesla tudi 259 enot tekoče pridobljenega gradiva in kreirala 161 normativnih zapisov v CONOR bazi.

Knjižnično gradivo iz starega fonda v spletnem sistemu COBISS

Leto	2015	2014	indeks
Kreirani zapisi	349	388	87,37
Prevzeti zapisi	1113	992	112,19
Inventarizirani zapisi	271	329	82,97
Vse skupaj	1733	1709	101,4

Število vnesenih enot gradiva iz starega knjižničnega fonda se je v letu 2015 v primerjavi

s predhodnim letom malenkostno povečalo. Odvisno je bilo predvsem od finančne zmožnosti muzeja. Vnešeno gradivo v letu 2015 obsega inventarne številke od 19511 do 17922. Med vnesenimi publikacijami je čez 450 takih, ki jih v Sloveniji hrani le knjižnica Slovenskega šolskega muzeja. Med temi je bila *HÜLFBUCH für die Schüler der dritten Grammatikklasse* natisnjena leta 1799, kar 23 pa je takšnih, ki so bile natisnjene v obdobju med letoma 1813 in 1896. Omenjene enote knjižnega gradiva so predvsem učbeniki, prozna dela, poezija v nemškem in slovenskem jeziku ter nekaj tudi v latinščini in francoščini, in tri serijske publikacije. Med drugim gradivom je tudi 75 publikacij (učbeniki, zakonodaja, priročniki in zborniki), ki jih glede na sedanje zapise v COBISS-u hrani le knjižnica Slovenskega šolskega muzeja in so izšle v prvi polovici 20. stoletja, v obdobju do konca druge svetovne vojne.

Dokumentacijski center za zgodovino šolstva in pedagogike

V Dokumentacijskem centru za zgodovino šolstva in pedagogike, ki hrani izredno pomembno dokumentacijsko gradivo za preučevanje zgodovine šolstva (register šol, zbirka šolskih map, zbirka letnih poročil, kartoteka biografskih podatkov za učitelje, hereroteka, sezname drobnega tiska in informativne publikacije šol), so bila v celoti opravljena načrtovana dela za leto 2015. Izdelan je bil inventurni pregled šolskih map in podroben popis osnovnih in drugih šol, dopolnjen z aktualnimi podatki (imena krajev, občine), kar omogoča večjo preglednost in lažje iskanje podatkov. Popisi so dostopni na omrežnem serverju pod oznako SŠM odprto, dokumentacijska zbirka. Pod vodstvom mentorice mag. M. B. Debevec je to delo, ki se je začelo že v letu 2014, v prvi polovici leta 2015 izvedla bibliotekarska pripravnica Neža Trdin. Po inventurnem predhodnem pregledu šolskih map osnovnih šol je pregledni popis dopolnila s poklicnimi, srednjimi in drugimi šolami. Vse šolske mape so bile preložene v nove arhivske škatle z novimi preglednimi napisi in dodanimi podatki s sedanjimi imeni krajev in občin. Gradivo Dokumentacijskega centra je tako za uporabnike še lažje dostopno.

Po statističnem pregledu je bilo v letu 2015 v Dokumentacijskem centru 1.573 map osnovnih šol in 892 map drugih šol, ki še niso digitalizirane. V muzeju je skupaj 2.465 map šol, v katerih je shranjeno edinstveno gradivo o zgodovini posameznih šol na Slovenskem. V mapah šol je temeljno gradivo Dokumentacijskega centra, ki je ob drugi ustanovitvi muzeja nastalo s podporo Prosvetnega oddelka Kraljevske banske uprave Dravske banovine, ki je leta 1938 izdal okrožnico o zbiranju in navodila za zbiranje gradiva za šolski muzej. Podobno je leta 1947 Ministrstvo za prosveto izdalo odlok z določilom, po katerem so morale vse šole odgovoriti na vprašalnik o delovanju šole med drugo svetovno vojno. Dokumentacijski center se ves čas izkazuje kot vezni člen med muzejem in sodobnim šolstvom, med šolsko preteklostjo in sedanostjo. V muzeju je pogosto nekakšno izhodišče pri navezovanju stikov s šolami in z raziskovalci šolske zgodovine. Z njim se širi pomen kulturne dediščine šolstva in zavedanje do odgovornega odnosa pri ohranjanju šolskega zgodovinskega gradiva. Ob posredovanju muzejskih podatkov so bili njihovi uporabniki naprošeni, da muzeju posredujejo gradivo, ki ga morda hranijo. Je že več primerov, da uporabniki muzeju podarijo učbenike, šolske predmete, fotografije ali kakšno drugo šolsko gradivo iz zasebne zbirke ali iz zbirk oz. iz gradiva, ki ga hrani posamezna šola. Za uspešno delovanje Dokumentacijskega centra za zgodovino šolstva in pedagogike je bilo tudi v letu 2015 potrebno, da je odgovorna kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec tesneje sodelovala tudi z drugimi strokovnimi sodelavci in upravo muzeja.

Pod vodstvom mentorice mag. M. Balkovec Debevec je študentka Mateja Lapuh pri opravljanju študentske prakse aprila 2015 izdelala popis drobnega tiska in gradiva šol iz zadnjih nekaj let. V popis je zajetih 352 enot raznovrstnega gradiva šol. Popis je dostopen na omrežnem serverju v mapi dokumentacijska zbirka. Med letom 2015 so bile zbrane tri arhivske škatle drobnega tiska šol. Iz Dokumentacijskega centra je bilo, podobno kot vrsto predhodnih let, posredovano več raznovrstnih podatkov iz šolske preteklosti: različnim šolam, drugim zainteresiranim organizacijam in zasebnim raziskovalcem. Z digitalizacijo dokumentacijskega gradiva map osnovnih šol je omogočen lažji in hitrejši dostop do gradiva, izdajanje gradiva pa tudi ni več omejeno samo na kustosinjo Dokumentacijskega centra, pač pa to gradivo uporabnikom posreduje tudi bibliotekarka in drugi zaposleni, ki imajo dostop do skupne baze podatkov na muzejski mreži.

Število posredovanih podatkov iz Dokumentacijskega centra v letu 2015

Posredovani podatki	2015	2014	index
- osnovne šole	84	75	112,0
- gimnazije	15	12	125,0
- srednje strokovne šole in učiteljsišča	9	14	64,2
- obrtne in poklicne šole	2	2	100,0
- druge šole in vzgojno-izobraževalni zavodi	7	9	77,7
- učitelji/profesorji, posamezni učenci	11	19	57,9
- druga vprašanja s področja šolske preteklosti	41	39	105,1
- glasbene šole	1	8	12,5
- vrtci	2	3	66,6
Podatki iz Dokumentacijskega centra – skupaj	172	181	95,0
drugi podatki o muzeju, razstavah, prireditvah	312	314	99,4
- podatki, posredovani medijem	9	17	52,9
Vsi posredovani podatki in obvestila kustosinje	493	512	96,3

Skupno število različnih informacij kustosinje mag. M. B. Debevec (podatki iz Dokumentacijskega centra, podatki, povezani z aktualnimi razstavnimi/raziskovalnimi temami in splošni podatki o muzeju, prireditvah, podatki, posredovani medijem, ter predvsem veliko različnih podatkov v zvezi z uredniškim delom pri Šolski kroniki) v letu 2015 je bilo 493. V primerjavi s preteklim letom, ko je kustosinja posredovala veliko informacij tudi v zvezi z odmevno monografijo Obleka v šoli, je ta številka sicer nekoliko manjša, kljub temu pa ohranja zelo visoko raven posredovanja podatkov iz zadnjih nekaj let.

Kustosinja je še naprej zbirala podatke o lastnikih gradiva, prevzemala in popisovala gradivo in predmete za Dokumentacijski center in za muzejske zbirke. Pri posredovanju gradiva različnim šolam in raziskovalcem zgodovine šolstva tudi ni zaslediti bistvenih odstopanj, saj je bilo vedno posredovano različno gradivo; daleč največ je še vedno šolskih map osnovnih šol. Ker je veliko gradiva digitaliziranega, ga uporabnikom lahko posredujejo tudi drugi muzejski strokovni sodelavci. Iz Dokumentacijskega centra je bilo porabljeno naslednje gradivo:

šolstvo med 1. svetovno vojno (večkrat), prehrana v šolstvu, OŠ Adlešiči, podatki o učencih in učiteljih, podatki o učiteljicah med NOB, OŠ Dobrova pri Ljubljani, podatki iz

Popotnika, Učiteljskega tovariša, mreža srednjih šol, razvoj šolstva po 2. sv. vojni, šolski dnevniki, OŠ Loka Črnomelj, OŠ Porezen, učitelji Črna na Koroškem, šolstvo v obdobju cesarja Franca Jožefa, šolstvo Brežice, šola za orgle, učitelja Gregor Tribnik, Karel Brvar, učiteljica Alojzija Brus, pregled personalnih map, Gimnazija Celje, OŠ Logatec, šolstvo in 1. vojna, šolstvo pred 50 leti, osnovne šole Ljubljana, OŠ Škocjan, gimnazije Ljubljana, šolstvo med 2. svetovno vojno, učitelj Pavel Klobl, OŠ Prestranek, OŠ Vrba, strokovno in srednješolsko izobraževanje, OŠ Cerknica, OŠ Šinkov Turn, učiteljica Josipina Hudovernik, učiteljica Nada Vreček, OŠ Trava, OŠ Dobropolje, OŠ Muta, OŠ Postojna, OŠ Kranj, OŠ Višnja Gora, OŠ Velika Kostreznica, OŠ Javorje pri Litiji, šola na gradu Ponoviče, gimnazija Hrastovec, Gimnazija Novi Sad, II. državna gimnazija Poljane, Mladika Ljubljana, Lichtenturnov zavod, ženska realna gimnazija, Gimnazija Jesenice, gimnazija Kočevje, Dom Anice Černejeve, žensko šolstvo, srednje šole v Ljubljani, šolstvo v Dravski banovini, Realka Trst, Realka Idrija, idrijsko šolstvo, Škofijska klasična gimnazija Ljubljana, Klasična gimnazija Ljubljana, Uršulinska šola Ljubljana, Gimnazija Poljane Ljubljana, Dr. Krekova višja gospodinjska šola Ljubljana, Gimnazija Novo mesto, Realna gimnazija Maribor. Mape šol: Ledina, Hruševlje, Bela Cerkev, Žužemberk, Kanal, Gradišče, Šmartno, Kanomlja, Puštale, Lendava, Trnje, Artiče, Gorenje Polje; srednje šole: Podkovska šola Ljubljana, Srednja veterinarska šola Ljubljana, Kmetijska šola Ljubljana, Kmetijska šola (Marijanišče) Ljubljana, Poljedelska šola Ljubljana, strojne šole, realna gimnazija Hrastovec, Stari trg pri Ložu – nižja gimnazija, Strojna – osnovna šola, Gorenji Logatec – osnovna šola, Dolenji Logatec – osnovna šola. Osnovna šola Ravne na Koroškem, Šelenberg, Prevalje, Tolsti Vrh, Gimnazija Kočevje, X. gimnazija Ljubljana (Moste), OŠ Zidani Most, Sedraž (Sv. Jedrt), Lažiše (Sv. Miklavž), Jurklošter, Henina, Lokavec, Rimske Toplice, Vodice, Utik (Šinkov Turn), OŠ Dobrovci, OŠ Sv. Miklavž na Dravskem polju, OŠ Videm ob Ščavnici, Pilštanj, Tomaj, Ribnica, Višnja Gora, Kranj, Postojna, Ajdovščina, Donačka Gora, Logatec, Hotedrščica, šole Ptuj in okolica, OŠ Mirna, Gimnazija Vegova, OŠ Mozelj, OŠ Leskovec, obrambna vzgoja v šoli, mape šol Kozjansko (35 šol), podatki o personalnih mapah učiteljev (Žekar Franc, Benko Leopolda, Benko Vekoslav), prehrana v vrtcih in šolah skozi čas, Edvarda Vaupotič, OŠ Sv. Jurij ob Ščavnici, OŠ Mirna, OŠ Mozelj, OŠ Sabonje, OŠ Podgrad – Račice, OŠ Kropa, Gimnazija Brežice, OŠ Drašiči, Srednja tekstilna šola Metlika, oblačilni videz v šolstvu, prehrana v šolstvu, OŠ Janeza Mraka Vrhnika, Trbovlje – Vode – dekliška šola, OŠ Metlika; Primskovo, Planina pri Rakeku, Postojna, Ligojna, Šmartno pod Šmarno goro. Večkrat posredovano: Učni načrt za učiteljišča, učni načrti po 1960, vsi učni načrti, učni načrti po 1945, staleži šolstva – ročni zapisniki 1895–1915, popis personalnih map.

Med uporabniki je bilo največ učiteljev, ki so pripravljali zgodovinsko gradivo za šole ob raznih šolskih praznovanjih in jubilejih. Zaznati je bilo tudi več zanimanja za šolstvo med 1. svetovno vojno, ki je bila tema raziskovanja zgodovinskih krožkov pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije. Nekoliko več je tudi povpraševanja za podatke za posamezne učitelje. O pomenu dela v Dokumentacijskem centru pa poleg statističnih podatkov govorijo tudi odzivi uporabnikov. Naj navedemo nekaj primerov: »Stokrat hvala za vaš prijazen in uporaben odgovor.« 10. 11. 2015; »Najlepše se vam zahvaljujem za tako bogat odgovor in predloge za nadaljnje iskanje.« 18. 11. 2015; »Vesela sem, da ste mi poslali odgovor in poskenirane listine. Najlepše se vam zahvaljujem.« 26. 10. 2015; »Pozdravljeni, najlepša hvala za hiter odgovor in posredovan material.« 9. 7. 2015; »Hvala za vaše e-pismo in poslano dokumente. Izredno hitro in učinkovito.« 7. 7. 2015; »Lepo ste me presenetila z učinkovitim odgovorom s prilogami. Zahvaljujem se vam vključno za dobre nasvete.« 12. 2. 2015.

Arhiv

Arhivska zbirka hrani arhivsko gradivo o zgodovini šolstva, ki je pretežno zasebnega izvora. Med najbolj dragocenim arhivskim gradivom so arhivski fondi učiteljskih organizacij. Zadnje pridobitve zbirke so projektne naloge, ki nastajajo na vsakoletnih tekmovanjih zgodovinskih krožkov pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije. V zadnjem obdobju je bilo v sodelovanju s portalom Sistory največ narejenega pri digitalizaciji matičnih listov iz obdobja med obema vojnama. Odgovorni kustos arhivske zbirke dr. Branko Šuštar je glede uporabe arhivskega gradiva pojasnil, da je »evidenca tematike uporabe vidna iz vpisnih listov, saj so uporabniki iskali gradivo, vezano na temo ne glede na to, ali gre za dokumentacijo, knjižnico ali arhivsko zbirko.«

V letu 2015 je bilo arhivsko gradivo prevzeto neposredno od izročiteljev na muzejski sprejemnici (0,3 tm), po drugi strani pa je muzej v arhivsko zbirko po uveljavljeni poti prevzel raziskovalne naloge učencev zgodovinskih krožkov osnovnih šol, ki so se udeležili tekmovanja v organizaciji Zveze prijateljev mladine Slovenije. V letu 2015 je na raziskovalno temo Sledi spomina na prvo svetovno vojno nastalo 43 nalog ali 0,3 tm arhivskega gradiva. Poleg raziskovalnih nalog je kustos arhivske zbirke prevzel šest arhivskih škatel arhivskega gradiva posameznih učencev, ki je bilo muzeju prav tako podarjeno. Med prevzetim gradivom po svojem pomenu izstopata babiški diplomi družine Rupnik iz leta 1849 in 1886, zanimivi so šolski in osebni dokumenti družine Baumgartner–Remic in različni šolski zvezki. Ob prihodu gradiva v muzej so bili narejeni osnovni prevzemni popisi.

Manjši del arhivskega gradiva je bil med letom tudi digitaliziran in na ta način tudi posredovan uporabnikom. Tovrstna praksa se je uveljavila zlasti pri pripravi razstav. In tudi razstava o znamenitem stenografu prof. Antonu Bezenšku, ki jo je kustos arhivske zbirke v sodelovanju z zasebnim zbiralcem decembra 2015 postavil v Slovenskem šolskem muzeju, temelji prav na digitaliziranem arhivskem gradivu iz arhivov v Bolgariji. Kustos arhivske zbirke je pripravil osnovne evidence arhivskega gradiva v zbirki za preoblikovanje v elektronsko obliko, kar bo v letu 2016 omogočilo boljši pregled nad gradivom. Obiskovalcem muzeja in uporabnikom gradiva iz arhivske zbirke je posredoval iskane informacije tako o muzeju kot tudi o arhivskem gradivu ter zgodovini šolstva osebno in po drugih sodobnih komunikacijskih tehnologijah.

Fototeka

V fototeki Slovenskega šolskega muzeja je zbirka fotografij, zbirka razglednic in zbirka audiovizualnega gradiva, ki se glede na tematiko, izvor ali nosilce medija delijo na več skupin muzejskih predmetov. Za delovanje zbirke je odgovorna kustosinja Mateja Ribarič. V zbirki fotografij je največ fotografij šolskih stavb, manj pa fotografij iz šolskega življenja (fotografije učencev, učiteljev, šolska oprema, učila, učenci v razredu, pri učenju, pri igri). Vzporedno z dokumentiranjem fotografij iz stare inventarne knjige v sistem Galis se je od začetka projekta leta 2011 fotografije tudi digitaliziralo. Pod vodstvom kustosinje Mateje Ribarič je v letu 2015 na projektu dokumentiranja fotografij šolskih stavb iz stare inventarne knjige v sistem Galis delala bibliotekarska pripravnica in zunanja sodelavka Neža Trdin, ki je v sistem Galis na novo dokumentirala 334 fotografij in več let trajajoči projekt dokončala z opravljeno inventuro vseh dokumentiranih in digitaliziranih fotografij v sistemu Galis. Večinoma muzejski zunanji sodelavci so tako od začetka projekta leta 2011 do konca leta 2015 v sistem Galis dokumentirali 5214 fotografij iz zbirke šolskih stavb in jih 4057 tudi digitalizirali.

Zbirka starih razglednic s šolskimi motivi je ena redkih zbirk s to tematiko v Sloveniji. Med njimi so nekatere tudi zelo dragocene, saj so, kot npr. litografije šolskih motivov v Ljubljani in Kranju, na kartofilijskem trgu zelo iskane. Zbirka je nastala v zadnjih desetih letih in šteje 600 enot. Dopolnjuje se v glavnem z odkupi, kustosinja pa pri tem sodeluje z več zasebnimi zbiralci in antikvariati. Kustosinja je v letu 2015 v sistem Galis dokumentirala 13 razglednic. Muzej je uspel odkupiti 10 razglednic in dve stari fotografiji učencev.

Zbirka avdiovizualnega gradiva se glede na izvor deli na gradivo kot učni pripomoček, na gradivo o zgodovini šolstva in na gradivo lastne produkcije Slovenskega šolskega muzeja. Glede na nosilce medija to zbirko delimo v naslednje skupine: stereoskopske slike, filmi (16 mm, super 8 mm), diafilmi, diapozitivi, gramofonske plošče, avdiokasete, videokasete in CD ter DVD. Prevezto gradivo iz leta 2015 je v zbirki AV gradiva še precej neurejeno, ker je veliko takšnega, ki je nepopisano in ne neinventarizirano. Ob prevzemu so bili narejeni osnovni prevzemni popisi v Wordu.

Kustosinja je imela v letu 2015 več strokovnih razgovorov z obiskovalci muzeja, jim posredovala informacije o fotografijah in drugih vsebinah o zgodovini šolstva. Največ iskalcev podatkov je bilo učiteljev iz osnovnih šol, raziskovalcev in študentov. Po e-pošti je posredovala več digitalnih posnetkov: dva posnetka OŠ Skomarje, enajst posnetkov o begunskem šolstvu med prvo svetovno vojno za razstavo na Oddelku za zgodovino FF (Mikša), trije posnetki OŠ Vodice (Tomaž Miško), en posnetek Leona Žlebnika (Alojz Cindrič za objavo v knjigi), dva posnetka Tolminskega učiteljišča (Zvonko Perat), posnetki dokumentacijske mape OŠ Odranci (Ivanka Tompa), dva posnetka OŠ Šmartno pod Šmarno goro (Jurij Šilc), posnetki šolskih vrtov po Sloveniji (Ona, Katja Cah), šest posnetkov OŠ Miklavž na Dravskem polju (Ana Motnikar – za jubilejni zbornik), trije posnetki šolske stavbe OŠ Sv. Jurij ob Ščavnici (Anita Zelenko OŠ Sv. Jurij ob Ščavnici), en posnetek šolske stavbe OŠ Mirana Jarca Ljubljana (Iris Kolenc Slabe), štiri posnetki šolske stavbe OŠ Miklavž na Dravskem polju (Ana Koritnik), en posnetek šole na vasi okoli 1890 (Anja Leskovar – Ciciban), pet posnetkov šolskih stavb (Rosalija Arnšek), trije posnetki šolskih stavb (Marinka Svetina), osem posnetkov šolske stavbe OŠ Rimske Toplice (Jasmina Oblak) in informacije o šolanju Antona Hausa (Milan Štruc), o uršulinski šoli v Škofji Loki (Vera Senica Pavletič), o šolskem radiu (Maša Belak) in o gimnaziji Kranj – letna poročila (Franci Kuzmič).

Preučevanje in interpretacija premične kulturne dediščine ter sodelovanje z znanstveno-izobraževalnimi ustanovami

Anton Arko, kustos.

a) Ideologizacija v učbenikih v dvajsetem stoletju

Kustos je v okviru sodelovanja med ustanovama posredoval digitalizirano slovensko začetnico iz prvih povojnih let nemškemu inštitutu za mednarodno raziskovanje vzgoje za simpozij o začetnicah v Evropi po koncu druge svetovne vojne. Začetnice iz omenjenega obdobja so še posebej zanimive, saj so prepredene z ideološkimi vstavki, sporočili in slikovnim gradivom.

b) Najdbe v starih knjigah.

Pri pregledovanju knjižnih darov v muzejski knjižnici je kustos v letu 2015 našel 17 zanimivih najdb, med katerimi so trije poškodovani fašistični bankovci za eno liro iz leta 1939, glasovnica za državni zbor iz časa Avstro-ogrske, na roko napisan šolski urnik iz obdobja Kra-

ljevine Jugoslavije, opravičila za izostanek od pouka: iz obdobja Kraljevine Jugoslavije, iz leta 1961 in iz leta 1966, odposlana razglednica učenke svoji učiteljici iz leta 1946, odposlana italijanska dopisnica iz leta 1943, posetnica pariškega hotela, risba s svinčnikom – akt iz leta 1969, stara posetnica Minke Oblak/Terezije Merhar, ocenjena kontrolna naloga iz angleščine iz leta 1998, na roko napisan pozdrav dekana pedagoške akademije iz leta 1978, novejši na roko napisan majhen sklanjatveni obrazec za pouk latinščine, ocenjen šolski spis iz leta 2001, ocenjen test iz verouka iz leta 2006 ter v učbeniku Občni zemljepis prof. Romana Savnika najdena avtorjeva osmrtnica.

c) Šolske glasbene skupine.

V preteklem letu je kustos obiskal Zavod sv. Stanislava v Šentvidu ter pridobil pisno in ustno gradivo za zgodovino in razvoj šolskih glasbenih skupin na Škofijski klasični gimnaziji.

d) Pouk klasičnih jezikov.

Kustos je pri projektu klasičnih jezikov v sodelovanju z upokojeno profesorico latinščine Aleksandro Pirkmajer Slokan v letu 2015 zbiral podatke o pouku latinščine v osnovni šoli ter pripravil razstavo z naslovom *Lingua Latina*. Odprtje je potekalo 28. maja 2015, udeležilo se ga je 121 gostov, razstava pa bo na ogled še v letu 2016. Od odprtja dalje kot spremljevalni program potekajo tudi delavnice Svet antike, ki jih vodi kustos Anton Arko.

O priložnostni razstavi ob 200-letnici rojstva znamenitega matematika, deželnega svetovalca in nadzornika ljudskih šol dr. Franca Močnika, ki sta jo leta 2014 skupaj pripravila Mestni muzej Idrija – Cerkljanski muzej in Slovenski šolski muzej, je objavil prispevek z naslovom: *Razstava Z vrlino in delom: Občasna razstava ob 200-letnici rojstva dr. Franca Močnika (1814–1892)*, v: *Šolska kronika – revija za zgodovino šolstva in vzgoje*, št. 1–2/2015, 24/XLVIII, str. 55–56.

Kot sourednik je za tisk pripravil *Šolsko kroniko – revijo za zgodovino šolstva in vzgoje*, št. 1–2/2015, 24/XLVIII, 1–256 str.

Mag. M. Balkovec Debevec, muzejska svetnica.

a) Etnološka in zgodovinska podoba šolstva in vzgoje skozi čas

Kustosinja je zbirala, hranila, preučevala in predstavlja različne segmente etnološke in zgodovinske podobe šolskega vsakdana skozi čas. Izsledki preučevanja so predvsem namenjeni pripravam za prenovo stalne razstave. Teme so zanimive tudi za medije. Kustosinja mag. M. B. Debevec se je odzvala povabilu novinarjev in odgovarjala na njihova vprašanja o življenju šolarjev v preteklosti, o počitnicah, prvem šolskem dnevu, šolskih praznikih idr. (8 objav, glej: *Muzej v medijih*). Po izidu monografije *Obleka v šoli*, ki je nastala po intenzivnejšem ukvarjanju s temo o oblačilni kulturi v šolstvu v zadnjem obdobju, je imela v letu 2015 še tri predstavitve s predavanji: v Muzeju novejših zgodovine Celje, 5. 3. 2015, na Filozofski Fakulteti Maribor, 23. 4. 2015 in v Črnomlju, 16. 10. 2015. Knjiga *Obleka v šoli* je naletela na lep odziv, med drugim je po podatkih v sistemu COBISS na voljo 145 izvodov v 82. knjižnicah. Na spletem naslovu http://www.tms.si/index.php?e_id=494 je bil objavljen njen zapis o tekstilni dediščini v Slovenskem šolskem muzeju v knjigi *Tekstilne poti po ljubljanskih ulicah*. Med letom je večkrat vodila posamezne obiskovalce po stalni in občasni razstavi in imela tudi posebno predavanje/vodstvo o zgodovini šolstva za skupino upokojenih učiteljev (6. 6. 2015). Ob Dnevh evropske kulturne dediščine – DEKD 2015 je imela predavanje *Šolski prazniki in praznovanja: Od prvega šolskega dne do obletnic matur – v Slovenskem šolskem muzeju* (29. 9.), objavljena pa je bila tudi v Cankarjevo knjižnico na Vrhniko (30. 9.) in v Pokrajinski mu-

zej Maribor (1. 10.) Za seminar za mentorje zgodovinskih krožkov pri ZPMS v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije 23. 10. 2015 je pripravila prispevek o šoli kot pomembnem elementu pri napredovanju posameznika in družbe in ga predstavila na predavanju z računalniško projekcijo. Objavljen je bil v zborniku seminarja.

b) Šolska kuhinja in prehrana

Kustosinja mag. M. B. Debevec je nadaljevala s preučevanjem teme šolska kuhinja in prehrana skozi čas. Pripravila je osnutek članka O šolskih malicah v šolah na Slovenskem v stoletju med 1890–1960 za predvideno objavo v zborniku zborovanja Zveze zgodovinskih društev. Še naprej je zbirala gradivo in podatke o tej temi, ker pa je načrtovana razstava o šolski kuhinji in prehrani v načrtih muzeja zaradi aktivnega dela pri prenovi stalne razstave nekoliko prestavljena, so v prihodnost preloženi tudi načrti za gostujočo razstavo o kuharskih bukvah (zasebni zbiralec Janez Janežič iz Kopra). Razstava o šolski kuhinji je predvidena v načrtih muzeja za prihodnja leta kot nadaljevanje razstave o šolskem vrtu, pri kateri je mag. M. B. Debevec med drugim sodelovala kot recenzent člankov za tematsko številko Šolske kronike 2015, št. 3.

c) Učiteljstvo in njihova društva kot spodbujevalci pedagoškega razvoja

Kustosinja je nadaljevala s preučevanjem pedagoškega delovanja učiteljstva, posebej s pogledom na vlogo učiteljstva pri zbiranju in ohranjanju etnološke in kulturne dediščine. Nadaljevala je s preučevanje delovanja učiteljstva na primeru Bele krajine. Posredovala je podatke o posameznih učiteljih raziskovalcem, ki prihajajo po informacije v Slovenski šolski muzej. Posebej aktivno je pomagala avtorici Vesni Tomc Lamut pri pripravi podatkov o učitelju Antonu Lamutu za članek, ki je bil objavljen v Šolski kroniki 2015, št. 3. Ob gostujoči razstavi Mestnega muzeja Krško v Slovenskem šolskem muzeju o učitelju Ivanu Lapajnetu je pripravila okroglo mizo in imela tudi predavanje: Poslanstvo učiteljskega poklica na prelomu iz 19. v 20. stoletje in vloga Ivana Lapajneteta (SŠM, 27. 11. 2015). Pri preučevanju učiteljstva je na prošnjo Inštituta za kulturno zgodovino ZRC SAZU sodelovala pri pripravi Slovenskega biografskega leksikona kot koordinatorka gesel osebnosti za šolstvo (črka B do Bla).

Bibliografija:

1. Šola "svetišče vede in omike" kot pomemben element v napredovanju posameznika in družbe. Družbeni status – zgodbe o uspehih in porazih : zbornik strokovnih prispevkov za mentorje zgodovinskih krožkov. Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije, 2015, str. 27–37.

2. Valvasorjeve nagrade, priznanja in diplome za leto 2014. Ljubljana : Slovensko muzejsko društvo, 2015 [besedila Marjetka Balkovec Debevec ... [et al.]

3. Gimnazija Črnomelj po sedmih desetletjih (1944/45–2014/15) Mozaik, Glasilo Srednje šole Črnomelj, jubil. izdaja ob 70-letnici Gimnazije Črnomelj. Šolska kronika – revija za zgodovino šolstva in vzgoje, št. 1–2/2015, 24/XLVIII, str. 238–241.

4. Šola v mozaiku časa: zbornik ob 25-letnici OŠ Loka Črnomelj. Šolska kronika – revija za zgodovino šolstva in vzgoje, št. 1–2/2015, 24/XLVIII, str. 246–248.

Uredniško delo:

1. Šolska kronika – revija za zgodovino šolstva in vzgoje, št. 1–2/2015, 24/XLVIII, 1–256 str. (sourednik Anton Arko).

2. Slovenski šolski muzej, Pedagoški programi v šolskem letu 2015/16. Publikacija muzeja (brošura) št. 128, 50 str.

Polona Koželj, bibliotekarka.

Bibliotekarka Polona Koželj je po prihodu s porodniškega dopusta poleg bibliotekarskih opravil preučevala tudi zgodovino osnovne šole v Rovtah, z namenom priprave obširnejšega članka za objavo v reviji Šolska kronika in v prilagojeni obliki tudi za objavo v zborniku o zgodovini omenjene vasi, ki naj bi izšel v prihodnjih letih. V ta namen je večkrat obiskala Zgodovinski arhiv Ljubljana. Preučevala je tudi poučevanje lepopisja v 30-ih letih prejšnjega stoletja: metodiko, strukturo učnih ur, pravila lepega vedenja itd. z namenom priprave lastnega scenarija učne ure lepopisa. Pripravila je krajši zapis o zgodovini in sedanjem delovanju knjižnice Slovenskega šolskega muzeja, ki bo v letu 2016 objavljen v predstavitveni knjižici muzejskih in galerijskih knjižnic. Izdana bo v okviru Sekcije za muzejske in galerijske knjižnice pri Skupnosti muzejev Slovenije.

V Šolski kroniki – reviji za zgodovino šolstva in vzgoje, št. 1–2/2015, 24/XLVIII, str. 244–245, je objavila oceno knjige Pol stoletja našega poslanstva v slovenski šoli »Stati inu ob-stati«, zbornik dijakov Tolminskega učiteljskega generacije 1960–1965 ob 50-letnici zaključka šolanja.

Marko Ljubič, višji kustos.

a) Tehnična dediščina šolstva

Kustos aktivno sodeluje v sekciji za tehnično dediščino pri Skupnosti muzejev Slovenije od njene ustanovitve. Opravil je pripravljalna dela in izoblikoval zamisel postavitve muzejskih predmetov za razstavo 70 let tehničnega izobraževanja, ki jo Slovenski šolski muzej načrtuje postaviti ob jubileju Litostrojske šole leta 2017 skupaj s Srednjo šolo tehniških strok Šiška. Kustos se je v začetku maja udeležil uvodnega sestanka z vodstvom Srednje šole tehniških strok Šiška in upokojenimi učitelji, ki bodo z muzejem sodelovali pri pripravi razstave. 19. maja 2015 je opravil prvi intervju z upokojenim učiteljem strokovnih predmetov g. Francijem Rihtaršičem.

b) Preučevanje in promocija pisal in šolskih tabel

Kustos je nadaljeval aktivnosti pri promociji pisal, vključno s prodajo ekskluzivnih ring penov v muzejski trgovini. V prvi polovici leta je izvedel nakup nove pošiljke ring penov za muzejsko trgovino. Posredoval je strokovne informacije o uporabnosti in dostopnosti tovrstnih pisal več zainteresiranim obiskovalcem muzeja. 29. 1. 2015 je sodeloval tudi v izobraževalni TV oddaji Ugriznimo znanost z naslovom »Ali naj ohranimo pisanje z roko?« V oddaji je s pomočjo muzejskih predmetov predstavil zgodovino pisal. Vir:

<http://cobiss.izum.si/scripts/cobiss?command=DISPLAY&base=COBIB&RID=56636770>

c) Didaktične igre

Kustos Marko Ljubič je polovično zaposlen kot kustos, vendar je edini diplomiran pedagog v muzeju. Že v preteklosti je pokazal več zanimanja za didaktičnometodično vlogo muzejskih predmetov pri delu z obiskovalci. V prvi polovici leta je sodeloval pri pripravi didaktične igre leseni osel in spomin, ki sta bili konec junija testno izdelani. Pri pripravi so sodelovali tudi Ksenija Guzej in zunanja sodelavca Marijan Javoršek in Anja Petek. Testni izvod je naredil Matjaž Kavar, Raora d. o. o.

Kustos Marko Ljubič je pridobil naziv višji kustos. Recenziral je štiri članke za tematsko številko Šolske kronike št. 3/2015 in sodeloval predvsem pri finančni in organizacijski izpeljavi muzejskih projektov.

Mateja Ribarič, muzejska svetovalka.

a) Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri

Razstavo Učilnica v naravi – šolski vrt včeraj, danes, jutri je bila postavljena na ogled čez celo leto, ob njej pa je potekal razvejan pedagoško-andragoški program. Kustosinja Mateja Ribarič je razstavo dopolnjevala v skladu z letnimi časi (sejanje, vzgajanje sadik, sušenje zelišč, zalivanje, nakup zelišč). Na razstavno temo o šolskih vrtovih je pripravila in uredila tematsko številko muzejske revije Šolska kronika, ki je izšla kot drugi zvezek revije za leto 2015. Kustosinja je k sodelovanju povabila več strokovnjakov in poznavalcev obravnavane tematike, ki so z različnih vidikov napisali prispevke o šolskem vrtu. V pripravo člankov za objavo je vložila veliko dela in se pri tem izkazala s potrpežljivostjo in vztrajnostjo, da je revija v takšnem obsegu lahko izšla. Jeseni 2015 je izšel tradicionalni muzejski koledar, ki predstavlja vsebino občasne razstave o šolskih vrtovih. Kustosinja je izbrala 12 črno-belih fotografij šolskih vrtov v preteklosti, izreke o naravi in vrtu ter velik izbor učnih slik in ilustracij za prirodoepis za posamezne mesece. Pri oblikovanju je sodelovala s Simono Čudovan, ki je oblikovala fotografski del koledarja. Koledar vsebuje tudi setveni koledar (za podatke je kustosinja zaprosila Meto Vrhunc, ki jih je brezplačno odstopila muzeju). Spodnji del koledarja sta uredila Marijan Javoršek, zunanji sodelavec muzeja, in Laura Bolčina d. o. o., Raora. Kustosinja je pripravila tudi reklamni letak in pomagala pri prodaji koledarja. Odziv na izid koledarja v 1500 izvodih je bil lep, saj je bil ob koncu leta že v celoti razdeljen in razprodan. Kustosinja Mateja Ribarič se je v okviru projekta Šolski vrt udeležila tudi več predstavitev in predavanj po šolah v Sloveniji: odprtje šolskega vrta na strehi Gimnazije Jožeta Plečnika (21. 4.), prenove šolskih vrtov Šolskega centra za pošto, ekonomijo in telekomunikacije za Bežigradom (20. 5.), ogled inovativnega obdelovanja vrtov na Krasu v Tomaševici v sklopu prireditve Vseživljenjskega učenja (29. 5.) in predavanja Zeliščarstvo je več kot hobi v Knjižnici v Hotedršici (24. 4.).

b) Življenjske zgodbe učiteljev

Kustosinja Mateja Ribarič je napisala geslo o pedagoginji Milici Bergant za Slovenski biografski leksikon, ki je bilo oddano septembra 2015, a še ni objavljeno. Milica Bergant je utemeljiteljica pedagoške sociologije na Slovenskem, ki je s svojim delom pomembno zaznamovala povojno slovensko pedagoško misel, vanjo uvedla izrazito družbeno kritično noto in vzgojila več generacij pedagogov, ki nadaljujejo tradicijo razvoja pedagoške sociologije in pedagoške pedagogike. Kustosinja je v okviru preučevanj življenjskih zgodb učiteljev pregledala opravljeno delo in preučila nove obravnave na področju begunskega šolstva, kjer je v preteklosti že pripravila občasno razstavo. S krajšo razpravo o življenjski zgodbi učiteljice Drage Medic Lušicky po prvi svetovni vojni, ki je bila objavljena v zborniku Pot domov, in s postavitvijo manjše občasne razstave v prostorih muzeja je sodelovala v skupnem projektu slovenskih muzejev Pot domov, ki ga vodi Muzej novejšje zgodovine Slovenije. Draga Medic je bila begunska učiteljica, opravljala je tudi pomembno delo vzgojiteljice, zaupnice, zaščitnice in svetovalke med mladino, pa tudi med materami in begunci nasploh.

c) Razvoj pedagoških programov

Kustosinja je bil v sklopu preučevanja Razvoj pedagoških programov aktivna pri delu v več projektih in komisijah. V Komisiji za delovanje zgodovinskih krožkov pri ZPMS je kot članica komisije pregledala in ocenila devet nalog mladih zgodovinarjev, ki so v šol. letu 2014/15 raziskovali dogodke med prvo svetovno vojno. Udeležila se je več sestankov in zaključnega srečanja 26. maja 2015 v Tehniškem muzeju Bistra in srečanja v OŠ Polje. V sekciji za izobraževanje in komuniciranje pri Skupnosti muzejev Slovenija se je kot predstavnica Slovenskega

šolskega muzeja udeležila sestankov sekcije v Moderni galeriji 2. marca, v Slovenskem etnografskem muzeju 4. maja in v Prirodoslovnem muzeju 14. septembra 2015. Sodelovala je na prireditvah in projektih v okviru Sekcije za izobraževanje in komuniciranje: Kulturni bazar, Z igro do dediščine, e-knjžica Pedagoški programi v slovenskih muzejih in galerijah 2014–2016. Udeležila se je seminarja Načrtna kulturno-umetniška vzgoja v vzgoji in izobraževanju – Kako s kulturo izboljšamo otrokov in mladostnikov vsakdan, v Kulturnem domu v Krškem in na gradu Rajhenburg 1. 10. 2015; tečaja Nega glasu in kultura govora, ki ga je 19. 10. 2015 v okviru Sekcije za izobraževanje vodila Neža Rojko; konference Dostopnost v Cankarjevem domu 18. 11. 2015 in strokovne ekskurzije sekcije v Gradec 27. 11. 2015, na kateri so udeleženci obiskali otroški muzej in se srečali s kolegi kustosi iz graških muzejev. V Sekciji za avdiovizualno gradivo pri Skupnosti muzejev Slovenije je kot predstavnica šolskega muzeja za e-zbornik, ki predstavlja AV zbirke v slovenskih muzejih, pripravila prispevek, v katerem je opisala AV zbirko v Slovenskem šolskem muzeju. E-zbornik je na ogled na spletni strani Skupnosti muzejev Slovenije. V sklopu Muzeoforuma, ki ga vsako leto organizira Skupnost muzejev Slovenije, se je udeležila strokovnega predavanja Grahama Blacka, Muzeji za 21. stoletje – obdobje sodelovanja (12. 10.) in okrogle mize o Dostopnosti do kulturne dediščine v muzejih in galerijah (11. 5.). Udeležila se je XVI. zborovanja Slovenskega muzejskega društva v Bistri (9. 10.) in strokovnega posvetovanja o tehniški kulturni dediščini na temo In vendar se vrti, v okviru sekcije za dokumentacijo pri SMS pa 17. in 19. junija izobraževanja z naslovom Identifikacija čb fotografij, 27. septembra pa praktično delavnico cianotipija v Arhivu Republike Slovenije.

Kustosinja Mateja Ribarič je ob aprilskem potresu v Nepalju v muzeju organizirala humanitarno pomoč za porušeno šolo, o kateri je leta 2008 pripravila razstavo Šola pod Everestom. V spodnjem hodniku je bil postavljen razstavni pano s fotografijo šole, ki je bila v potresu porušena. Zbrana denarna sredstva so bila poslana Ang Dawi Sherpa, ki je kustosinji pomagal pri pripravi razstave.

Bibliografija:

1. Kdor zaseje vrt, zaseje ljubezen. V: Šolski razgledi, št. 13, 4. 9. 2015, str. 13 (intervju, Nejka Golič)
2. Muzeji in avdiovizualno, e-priročnik, SMS december 2015, dostopno na spletni strani Skupnosti muzejev Slovenije.
3. Mateja Ribarič: Draga Medic Lušicky. V: Pot domov, Muzej novejšje zgodovine Slovenije, Ljubljana 2015, str. 16–18.

dr. Branko Šuštar, muzejski svetnik.

a) Učiteljska društva in šolski muzeji

Kustos dr. Branko Šuštar je ob preučevanju šolskih muzejev, učiteljskih društev in njihovega povezovanja pripravil prispevek o razvoju šolskih muzejev, ki je v letu 2015 izšel v ugledni mednarodni muzeološki zbirki ICOFOM Study Series. Zgoščen članek o novih in tradicionalnih usmeritvah šolskih/pedagoških muzejev »How can museums of education create links? New and traditional orientation of school/pedagogical museums in Europe« je izšel v Parizu v elektronski in tiskani publikaciji z naslovom »New trends in museology/Nouvelles tendances de la muséologie/Nuevas tendencias de la museología« (ICOFOM Study Series, Vol. 43a, 2015). Tradicijo in inovacije v delovanju šolskih muzejev je obravnaval tudi v zborniku Nacionalnega muzeja izobraževanja v Gabrovu, kjer je izšel bolgarski prevod obsežnejšega prispevka »Istorija na obrazovaniето i učilišnite/pedagoģičeskite muzei v Evropa meždju tradiciјata i ino-

vacijata«. Objavljen je v zborniku Istorija na prosvetnoto delo – novi izsledovanja, unikalni kulturni cennostii muzejni kolekcii, inovativni formi na predstavjane : meždunarodna naučna konferencija, Gabrovo, 2014 g. : sbornik dokladi. Gabrovo: "EKS-PRES", 2015, str. 5–22.

b) Vprašanja zgodovine šolstva okoli 1900

Kustos v letu 2015 objavil članek o izobraževanju elit na jugu habsburške monarhije pod naslovom *The historical development of the formation of the elite in the south of the Habsburg Empire. Slovenes and the schooling of the intellectual class in the late 1800s and early 1900s*, ki je izšel v tiskani in internetni izdaji mednarodne revije HECL (*History of Education & Children Literature*), ISSN 1971-1093, 2015, vol. 10, no. 1, str. 505–526. Revijo izdaja italijanska Univerza Macerata, kustos pa je članek na povabilo uredništva objavil v jubilejni številki ob 10-letnici revije. Na konferenci ECER 2015 (*The European Conference on Educational Research*), ki je v Budimpešti potekala od 7. do 11. 9. 2015, je predstavil dejavnost šolskih muzejev v prispevku *From the promotion of education to the critical reflection : the changes among school/pedagogical museums in Europe*. Prispevek je bil objavljen na spletni strani konference pod naslovom *Education and transition – contributions from educational research*.

http://www.eera-ecer.de/ecer_programmes/conference/20/contribution/33967/.

Na ISCHE konferenci v Istanbulu 2015 je zgodovino šolstva med letoma 1880 in 1980 predstavil s spremembami šolske kulture od obdobja Avstro-Ogrske do obdobja držav naslednic (*Changes in the school culture during the period of the Austro-Hungarian empire and the successor states: Slovenian school in Yugoslavia, Italy, Austria and Hungary between 1880 and 1980*). Povzetek je bil objavljen v 37 ISCHE International Standing Conference for the History of Education 2015, *Culture and education : abstracts*. Istanbul: Hünkar Organizasyon, 2015, str. 467–468. Kustos se je v letu 2015 ukvarjal tudi s tematiko Spomini na šolo, ki jo je obravnaval že pri pripravi razstave leta 1997. V preučevanje je poleg pisnih virov vključil tudi spomenike na terenu. V analitičen razmislek na spomine učiteljev so mu še posebej služili učiteljski nagrobni spomeniki. S prispevkom *Faded memories carved in stone – teachers' gravestones as a form of collective memory of people connected with school in Slovenian lands in the 19th and early 20th century* je nastopil na mednarodnem simpoziju *School memories in Seville* v Španiji. Povzetek prispevka je objavljen v *School memories : new trends in historical research into education, heuristic perspectives and methodological issues* : Seville, 22–23 September, 2015, Sevilla: Universidad de Sevilla, 2015, str. 73 in dostopen na

http://memoriaescolar.es/onewebmedia/Memoria%2520escolar_2015.pdf

c) Šola v učbenikih

Kustos dr. Šuštar je preučevanje o španski državljanski vojni v učbenikih v letu 2015 realiziral z objavo prispevka v angleškem jeziku *Perceptions of the spanish civil war in the history textbooks in Slovenia*, ki je izšel v elektronski obliki kot priloga publikaciji GÓMEZ BRAVO, Gutmaro (ur.), PALLOL, Rubén (ur.). *Actas del Congreso Posguerras : 75 aniversario del fin de la guerra civil española*. Madrid: Pablo Iglesias, 2015. Kustos je obravnavo španske državljanske vojne v učbenikih, ki jih povečini hrani Slovenski šolski muzej, zaključil z razširitvijo prispevka v slovenščini, ki je pripravljen za objavo v tematskem sklopu *Prispevkov za novejšo zgodovino št. 1/2016*. Za objavo v mednarodni internetni reviji RPI št. 11/2015 je pripravil prispevek o šolskem delovanju in učbenikih Vinka Moederdorferja, ki ga je sestavil skupaj z nemškim raziskovalcem učbenikov dr. Wendelinom Sroko: *Vinko Möderdorfer (1894–1958) - Slovenian teacher, ethnographer, political activist and author of primers. Reading primers international newsletter*, 2015, no. 11, str. 19–25, ilustr. Soavtor. Kustos je z izmenjavami informacij sodeloval tudi z mednarodnim društvom za preučevanje šolskih knjig *International Society for Historical Research on Textbooks*.

d) Izobraževanje v obdobju razsvetljenstva

Šolstvo v času razsvetljenstva, ki je bilo v muzeju v letu 2014 ob 240-letnici izida Splošne šolske naredbe deležno gostujoče razstave Muzejev Radovljiške občine o Blažu Kumerdeju in priložnostne okrogle mize, je ob raznovrstnem delu v muzeju ostalo bolj daljnosežen projekt. Kustos je na to temo v letu 2015 recenziral prispevek, v katerem je predstavljena okrogla miza, in članek ene od nastopajočih. Oba prispevka sta bila objavljena v redni številki Šolske kronike št. 1–2/2015.

e) Različne oblike sodelovanje s strokovnimi društvi

Kustos je nadaljeval sodelovanje pri delu strokovnih društev s področja delovanja muzeja: ICOM Slovenija, Slovensko muzejsko društvo in Skupnost muzejev Slovenije, med katerimi sta zadnji dve v letu 2015 tudi finančno podpirali njegove mednarodne aktivnosti. Udeleževal se je predstavitev društvenega dela Arhivskega društva Slovenije in strokovnih predavanj Muzeoforuma pri SMD. Sodeloval je v Komisiji za delo zgodovinskih krožkov pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije na temo šole med prvo svetovno vojno, v odboru za pripravo mednarodne konference School Memories v Sevilli 2015 in pri drugih oblikah mednarodnega povezovanja. Na konferencah v tujini je obiskal šolske muzeje in muzeje z vzgojno-izobraževalnimi vsebinami v Budimpešti, Carigradu, Sevilli, Granadi in jih predstavil na rednih kolegijih zaposlenih v muzeju. Kustos Šuštar je zelo intenzivno deloval v Zvezi zgodovinskih društev Slovenije, ki bo leta 2016 pripravila svoje 38. zborovanje na temo »Zgodovina izobraževanja«. V navezi z ZZDS in s Forumom slovanskih kultur si je prizadeval za predstavitev izobraževanja pri Slovanih, ki bi med seboj povežala tako šolske muzeje kot tudi raziskovalce zgodovine izobraževanja v različnih ustanovah. Na povabilo Elektrotehniško-računalniške strokovne šole in gimnazije Ljubljana <http://www.vegova.si/>, ki deluje v stavbi nekdanje ljubljanske realke, je 22. 10. 2015 ob obeležitvi 20. obletnice začetka izobraževanja po programu tehniška gimnazija na slavnostni prireditvi Realka integralno predstavil Arhitekturo in zgradbo realke. Za predstavitev je pripravil tudi Power point projekcijo s slikami šolskega objekta in opozoril na digitalizirano gradivo Šolski listi iz arhivske zbirke Slovenskega šolskega muzeja.

f) Stalna razstava Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja

Kustos je sodeloval na predstavitvah predlogov koncepta idejne zasnove nove stalne razstave. Izbiri najbolj ustreznega predloga za Slovenski šolski muzej je bilo posvečeno največ pozornosti. V iskanju dobrih rešitev so potekale številne razprave in razmišljanja. Kustos dr. Šuštar je pri tem upošteval tudi poznavanje drugih šolskih muzejev. Z izbrano ekipo oblikovalcev in arhitektov načrtuje pregled razstav v šolskih muzejih v tujini.

Razstavna dejavnost

Lingua latina – pouk latinščine v javni osnovni šoli, občasna razstava, odprta od 28. maja 2015 do konca leta. Soavtorja razstave: kustos Anton Arko in nedavno upokojena profesorica latinščine in angleščine Aleksandra Pirkmajer Slokan, ki je latinščino vrsto let poučevala na OŠ Prežihovega Voranca v Ljubljani. Odprtja v muzejski čitalnici se je udeležilo 121 obiskovalcev. Kulturni program je vodila muzejska svetnica, mag. Marjetka Balkovec Debevec, med nastopajočimi pa je poleg obeh soavtorjev razstave in direktorja muzeja mag. Staneta Okoliša spregovoril tudi slavnostni govornik akad. prof. dr. Kajetan Gantar. Za glasbeno spremljavo prireditve je poskrbela muzejska glasbena zasedba Muzealije, ki jo sestavljajo muzejski vodiči.

Odprtje razstave Lingua Latina 28. maja 2015 v SŠM (hrani SŠM, fototeka, foto K. Guzej).

Razstava je postavljena v muzejski avli na štirinajstih panojih, eksponati pa so predstavljeni v treh vitrinah. Digitalno postavitve in grafično podobo sta ji dala oblikovalca Matjaž Kavar in Laura Bolčina, postavil pa jo je muzejski zunanji sodelavec Marijan Javoršek. Razstava predstavi zgodovino pouka latinščine v javni osnovni šoli od leta 1958 dalje, ko je splošni zakon o šolstvu uzakonil enotno osemletno osnovno šolo in gimnazijo spremenil iz osemletne v štiri-letno šolo. Sprejet je bil tudi sklep, da se Klasični gimnaziji v Ljubljani in v Mariboru, ki sta po letu 1945 delovali v Sloveniji, ukineta in priključita gimnazijam splošnega tipa. Takrat je latinščina prvič prišla v predmetnik osnovne šole in se do današnjih dni v slabih šestdesetih letih pojavljala na različnih osnovnih šolah po vsej Sloveniji, nepretrgoma pa je ves čas obstala le na OŠ Prežihovega Voranca v Ljubljani, katera je nekaj časa imela vlogo neuradnega področnega centra za latinski jezik. Kljub večkratnemu preganjanju latinščine iz šolskih klopi se je po zaslugi prizadevnih profesorjev in vodstev šol, ki so ji bila naklonjena, ohranila do današnjih dni. Poleg zgodovine pouka latinščine je na razstavi mogoče spoznati tudi zanimive latinske interesne dejavnosti, ki so potekale v okviru pouka in kot priložne dejavnosti. Za povezavo latinščine v preteklosti in sedanjosti so služili izleti, tabori in ekskurzije, na katerih so učenci lahko antiko občutili v živo. Latinščina je na državni ravni zaživela s podeljevanjem nagrad za raziskovalne naloge in z latinskimi tekmovanji, na katerih podeljujejo Sovretova priznanja in pohvale. Na razstavi so na ogled postavljeni tudi osnovnošolski latinski učbeniki in zvezki ter izdelki spretnih učencev. Ob razstavi je v petstotih izvodih izšel istoimenski katalog, ki ga večji del pripravila soavtorica razstave Aleksandra Pirkmajer Slokan. Obsega 34 strani, ki govorijo o zgodovini poučevanja latinščine na javni osnovni šoli od leta 1958 do današnjih dni.

Pot domov. Razstavni projekt slovenskih muzejev ob stoletnici začetka bojev ob reki Soči (1915–2015) in ob 70-letnici konca druge svetovne vojne (1945–2015), ki je bil na po-

budo avtorjev mag. Marka Štepa in mag. Monike Kokalj Kočevar zasnovan v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije. Slovenski šolski muzej je v projektu z življenjsko zgodbo učiteljice Marije Koršič, ki jo je za razstavo v prostorih Muzeja novejšje zgodovine Slovenije pripravila upokojena bibliotekarka in zunanja sodelavka Tatjana Hojan, sodeloval neposredno, s postavitvijo večjega razstavnega panoja, razstavne vitrine in priložnostne police o učiteljski poti begunske učiteljice med prvo svetovno vojno Drage Medic Lušicky, v prostorih na Plečnikovem trgu št. 1 pa tudi posredno. Življenjsko zgodbo begunske učiteljice Medic Lušicky je za razstavi projekt v Slovenskem šolskem muzeju izbrala kustosinja Mateja Ribarič, ki je pripravila tudi besedilo za skupni katalog. Pri oblikovanju panoja in postavitvi gradiva ter predmetov na pano in vitrino je sodelovala z oblikovalko razstave v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije Mojco Turk, pomagala pa sta ji tudi Marijan Javoršek in Matjaž Kavar. Besedilo na panoju je v angleščino prevedla Eva Žigon. Razstavni projekt v Slovenskem šolskem muzeju je bil odprt 18. junija 2015. V kulturnem programu sta sodelovala tudi oba snovalca razstave, mag. Marko Štepec in mag. Monika Kokalj Kočevar, za glasbeno spremljavo pa sta poskrbela člana glasbene zasedbe Muzealije kustos Anton Arko in bibliotekarka Polona Koželj. Učiteljska zgodba Drage Medic, poročene Lušicky, je bila na podestu vhodnega hodnika v muzeju na ogled do decembra 2015. Draga Medic je bila ena prvih političnih zapornic na Slovenskem med prvo svetovno vojno. Kot begunska učiteljica v Raschali na Moravskem je opravljala tudi pomembno delo vzgojiteljice, zaupnice, zaščitnice in svetovalke med mladino, pa tudi med materami in begunci nasploh. V svojih Spominih na Raschalo je med drugim napisala, da je bila tamkajšnja begunska šola izredno socialno okolje, v kateri so se poleg slovenskih begunskih otrok vzgajali in učili še italijanski in hrvaški otroci iz Istre in Dalmacije, dva Poljaka, dva Malorusa, med starejšimi dekleti pa Ukrajinke iz Bukovine.

Z vrlino in delom, manjša občasna razstava, ki sta jo jeseni leta 2014 ob 200-letnici rojstva znamenitega matematika dr. Franca Močnika skupaj pripravila Slovenski šolski muzej in Mestni muzej Idrija – podružnica Cerkljanski muzej. Razstava, ki je bila v Cerkljanskem muzeju odprta 30. septembra 2014, je bila v prostore Slovenskega šolskega muzeja prepeljana januarja 2015. Razstavne panoje, na katerih sta bila predstavljena življenjska pot in delo, ki ga je Močnik opravil kot matematik, učitelj in pisec matematičnih učbenikov ter šolski svetnik in nadzornik najprej na Kranjskem in kasneje na Štajerskem, si je bilo mogoče ogledati v spodnjem muzejskem hodniku do decembra 2015. Ob razstavi je izšel istoimenski katalog, ki z različnih vidikov osvetljuje življenje in poslanstvo dr. Franca Močnika

Ivan Lapajne (1849–1931): učitelj, ravnatelj, publicist, Krčan in svetovljan. Gostujoča občasna razstava Mestnega muzeja Krško, odprta 27. novembra 2016 v knjižnici Slovenskega šolskega muzeja. Razstava je bila v Mestnem muzeju Krško, enota Kulturnega doma Krško, na ogled od 4. oktobra 2013 do 5. septembra 2014 in nato podaljšana do 15. maja 2015, v knjižnici Slovenskega šolskega muzeja je bil do 20. januarja 2016 predstavljen del te razstave. Pobudo za gostovanje razstave o Ivanu Lapajnetu je posredovala kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec, ki je strokovno sodelovala že pri pripravi razstave v Krškem. Ker je bilo do zdaj v Slovenskem šolskem muzeju predstavljenih že več pomembnih učiteljev, je predlagala, da se uvede nov sklop tovrstnih predstavitev, ki bi bil kot nekakšen Ciklus predstavitev znamenitih osebnosti v šolstvu lahko tudi medijsko bolj privlačen. Kustosinja je ob postavitvi razstave v Slovenskem šolskem muzeju organizirala okroglo mizo. Pripravila je tudi besedilo predstavitev razstave za splet in za medije ter prireditve z okroglo mizo povezovala. Pri koordinaciji, pripravi razstave in prireditve je sodelovala z vodjo Mestnega muzeja Krško, dr.

Heleno Rožman. Razstava predstavlja učiteljsko pot, življenje in delo enega najbolj dejavnih učiteljev v obdobju druge polovice 19. in v začetku 20. stoletja, ki so imeli izjemno vlogo ne le pri izobraževanju in vzgoji šolske mladine, pač pa so bili nosilci kulturnega in gospodarskega napredka. Ivan Lapajne je prišel v Krško leta 1878 kot uveljavljen učitelj, pisec knjig, ustanovitelj in urednik novega pedagoškega lista Slovenski učitelj, ustanovitelj Pedagogičkega društva Krško in kasneje Slovenske šolske matice, ustanavljal je posojilnice in zadruge ter na splošno narodno-napredno deloval. Ob odprtju razstave je Ivana Lapajneteta s kratkima odlomkoma iz časopisa Slovenski učitelj uprizoril kustos Anton Arko, sledila je okrogla miza, pri kateri sta sodelovala tudi sorodnika Ivana Lapajneteta, ki živita v Zagrebu. Dr. Helena Rožman, vodja Mestnega muzeja Krško, je na okrogli mizi predstavila razstavo, mag. Marjetka Balkovec Debevec pa poslanstvo učiteljskega poklica na prelomu iz 19. v 20. stoletje in vlogo Ivana Lapajneteta. Za pripravo knjižnega gradiva na razstavi sta poskrbela bibliotekarka Polona Koželj in kustos Anton Arko, za postavitev razstave v muzejski knjižnici pa Marijan Javoršek.

Vse za slovanski kulturni razvoj! Kulturno in šolsko delovanje prof. Antona Bezenška (1854–1915) na slovanskem jugu. Gostujoča razstava v Slovenskem šolskem muzeju je bila 14. decembra 2015 postavljena na podestu vhodnega stopnišču in na delu spodnjega hodnika, na večjem razstavnem panoju, v štirih razstavnih vitrinah, na razstavno oblikovani pisalni mizi in v knjižni omari. Predstavlja glavna področja Bezenškovega delovanja, kot učitelja (profesorja) in kot vnetega kulturnega delavca. Razstavo je pripravil kustos dr. Branko Šuštar. Z obeležitvijo 100-letnice smrti prof. Antona Bezenška je razstavo umestil v sklop projekta Pot domov kot nekakšno nadaljevanje prejšnje teme o begunskem šolstvu. Pri pripravi razstave je sodeloval z OŠ Frankolovo, ki se imenuje po Antonu Bezenšku, z galerijo Piros (g. Jože Žlaus), ki hrani in razstavlja gradivo o njem, in z Regionalnim muzejem v Plovdivu. Na odločitev za postavitev razstave je vplivalo tudi zbrano gradivo in odnos domačinov iz Frankolovega do svojega rojaka. Razstava o Antonu Bezenšku je zato tudi prispevek slovenskega nacionalnega muzeja do rojaka, ki je v Bolgariji bolj poznan kot v Sloveniji. Na razstavi si je mogoče poleg gradiva galerije Piros ogledati tudi zgodovinsko gradivo, ki ga je avtor razstave o Bezenšku pridobil iz Bolgarije, ter gradivo, ki ga o Bezenšku hrani knjižnica Slovenskega šolskega muzeja in ga je za razstavo v razstavnih vitrinah pripravila bibliotekarka Polona Koželj. Na novo je bil predstavljen prispevek o Bezenškovi 100-letnici smrti. Za tehnična dela in postavitev je poskrbel Marijan Javoršek, za oblikovanje uvodnega panoja pa Raora d. o. o. Postavitev razstave o Antonu Bezenšku je 14. 12. 2015 v knjižnici Slovenskega šolskega muzeja spremljala lepo obiskana okrogla miza, na kateri so sodelovali učenci in učitelji OŠ Antona Bezenška Frankolovo, domača društva, predstavniki veleposlaništva Republike Bolgarije v Sloveniji (Julia Tzerova), lektor za bolgarski jezik in kulturo na Univerzi v Ljubljani, prof. dr. Ljudmil Dimitrov s študenti, sorodniki prof. Bezenška in poznavalci njegovega dela (mag. Franci Pivec, Branko Ternovšek). Kustos dr. Šuštar je predstavil Bezenškova poročila o bolgarskem šolstvu, ki jih je zavzeto pošiljal slovenskim časnikom po letu 1879. Razprava mag. Francija Pivca o Bezenškovem učbeniku etike ter poznejša diskusija kažeta na zanimanje slovenskih raziskovalcev za njegovo delo. V diskusiji so namreč uvodne prispevke dopolnili tudi sorodniki: pravnukinja Antonia Bezenšek iz Italije in Bezenškov sorodnik iz Bele Krajine ter muzejska raziskovalca mag. Franc Kuzmič o Bezenškovem prispevku k stenografiji in mag. Marko Štepec o njegovem poročanju z vojnih bojišč. Razstavo in okroglo mizo sta dopolnjevala knjižica povzetkov *Vse za slovanski kulturni razvoj!* (20. str.) in krajši informativni list.

http://www.ssolski.muzej.si/files/events/79852015_bezensek_povzetki

Šola iz zemlje – učenje visokih Andov, razstava na gostovanju v Knjižnici Maribor: d. e. Duplek. Razstava je bila odprta od septembra 2014 do februarja 2015. Gostovanje je koordinirala avtorica razstave kustosinja Mateja Ribarič. Razstavo, ki je bila leta 2014 še v dveh drugih splošnih knjižnicah, si je v Dupleku v času gostovanja ogledalo 523 obiskovalcev, samo v januarju 2015 pa 127 obiskovalcev.

Stalna razstava Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja

Pri projektu nove postavitve stalne razstave, ki se je začel jeseni 2014 in nadaljeval v letu 2015, so po posameznih področjih sodelovali vsi strokovni delavci muzeja. Največjo težo pri koordinaciji projekta pa sta nosili Ksenija Guzej po organizacijsko-administrativni strani in mag. Marjetka Balkovec Debevec kot vodja projekta po vsebinski strani. Za izvedbo projekta je bilo najprej potrebno pripraviti izbor ekipe oblikovalcev in arhitektov, s katerimi bo muzej zastavil načrtovano delo in uresničil pričakovanja. Kustosinja mag. Marjetko Balkovec Debevec je v sodelovanju s Ksenijo Guzej za izpeljavo projekta najprej v grobem začrtala Povabilo k oddaji ponudbe s predstavitvijo koncepta idejne zasnove. Ob upoštevanju pripomb strokovnih delavcev muzeja je bilo povabilo 28. avgusta 2015 s postavljenimi smernicami in kriteriji za izbor poslano devetim ustvarjalcem muzejskih razstav, ki so se v slovenskem muzejskem prostoru s postavitvami podobnih razstav že izkazali in s katerimi je muzej v preteklem obdobju za izkazano delo že vzpostavil potrebne stike. Vse zadevne dopise in e-dopise ter vso korespondenco z arhitekti je vodila Ksenija Guzej v tajništvu muzeja. Povabilu k oddaji koncepta idejne zasnove se je glede na postavljena izhodišča in kriterije odzvalo šest povabljenih skupin arhitektov/oblikovalcev in relevantnih posameznikov z bogatimi referencami: 1. Mi ka do d. o. o., Polona Zupančič, Slovenska cesta 6, 30. 9. 2015, 2. SVET VMES, arhitekturno projektiranje d. o. o., Slovenska cesta 27, Ljubljana, 1. 10. 2015, 3. MTA design, Mojca Turk Avsec s. p., Ažbetova ul. 1, Ljubljana, 1. 10. 2015, 4. Evita Lukež, arhitekt – oblikovalec, Mencingerjeva 81, Ljubljana in sodelavci Barbara Filipčič, Žiga Okorn, Metka Žerovnik, 2. 10. 2015, 5. Zavod Trans, Sanja Jurca Avci, Mestni trg 17, Ljubljana, 5. 10. 2015 in 6. Špela Rogel, u.d.i.a., Šubičeva 3, Ljubljana in Anja Koršič Mravlje, u.d.i.a. in m.i.a., Vogelna 6, Ljubljana 6. 10. 2015. Ksenija Guzej je po pretečenem roku za predložitev ponudbe sestavila urnik informativnih pogovorov s prijavljenimi arhitekti in oblikovalci, ki so potekali meseca oktobra. Na pogovorih so bili večinoma v polnem številu prisotni vsi strokovni delavci muzeja. Po vsakokratni predstavitvi idejnih zasnov nove stalne razstave se je razvila živahna debata, v kateri so se razjasnjevala številna strokovna in druga muzejska vprašanja. V polni zasedbi so bili tudi kolegiji zaposlenih, na katerih se je pretresal širši in nazadnje še ožji izbor. Z velikim soglasjem vseh zaposlenih je bil izbran koncept idejne zasnove, ki ga je izdelala skupina arhitektov SvetVmes: Jure Hrovat, Ana Kosi, Ana Kreč, Tereza Korbelova. Mag. Marjetka Balkovec Debevec in Ksenija Guzej sta sodelujočim arhitektom in oblikovalcem med celotnim postopkom izbora pripravljali in pošiljali dopise in z njimi komunicirali. Ksenija Guzej je pripravila tudi zaključno poročilo z dokumentacijo za podpis pogodbe z izbrano ekipo arhitektov, mag. M. B. Debevec pa odgovor vsem arhitektom, ki so sodelovali v izboru. V pripravah za prenovno stalno razstavo so posamezni kustosi, posebej vodja projekta mag. Marjetka Balkovec Debevec, začeli preučevati ustrezno strokovno literaturo, si ogledovati primerljive razstave in se udeleževati predavanj, kakor polnoštevilno na Muzeoforumu v NMS, 12. 10. 2015, na katerem se je predavatelj dr. Graham Black iz Velike Britanije spraševal Stalna razstava da ali ne?

Pedagoško-andragoški programi ob razstavah.

Kustos Anton Arko, soavtor razstave *Lingua Latina*, ki predstavlja pouk latinščine v javni osnovni šoli, je ob razstavi pripravil delavnico *Svet antike*. Delavnico, ki traja uro in pol, je kustos imel dvakrat, prvič med jesenskimi počitnicami na Latinski dan in drugič na Ta veseli dan kulture. Obakrat so sodelovali otroci, ki so se k delavnici prijavili posamično.

Kustosinja Mateja Ribarič je pripravila obsežen pedagoško-andragoški program ob občasni razstavi *Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri* za različne muzejske dogodke in ob raznovrstnih priložnostih, povezanih z naravnim ciklom v šolskih vrtovih. Za zimske počitnice je pripravila tri delavnice, za katere je poleg vsebine in organizacije izdelala tudi letak in jih reklamirala. Kustosinja je 25. februarja 2015 sama izvedla delavnico z didaktičnimi kartami *Zelišča* na šolskem vrtu, pri kateri obiskovalci z zeliščnimi didaktičnimi kartami spoznavajo čudoviti svet zelišč, zdravilne lastnosti posameznih zelišč, katero zelišče je primerno za prehlad, kako diši meta, kakšne cvetove ima rožmarin in kakšne liste melisa. Na koncu si obiskovalci delavnice pripravijo svoj zeliščni čaj. Zeliščne didaktične karte je kustosinja izdelala z oblikovalko razstave in avtorico ilustracij Simono Čudovan. Lahko se uporabljajo posebej na delavnici *Zelišča* na šolskem vrtu, lahko tudi samostojno kot del razstave. Delavnico *Mandala – zahvala Zemlji*, na kateri so se obiskovalci seznanili z različnimi vrstami semen in vprašanji, zakaj so semena pomembna, kaj so avtohtona semena in katera slovenska avtohtona semena poznamo, je kustosinja s posvetitvijo semen zemlji izvedla 27. februarja 2015. Vsebinsko delavnice je prilagodila letnemu času, v katerem jo je izvedla. Delavnico *Izdelajmo prtičo hišico*, na kateri so otroci izdelovali unikatne prtiče krmilnice iz recikliranih materialov in jih napolnili s semeni, je 23. februarja 2015 izvedel Marijan Javoršek. Kustosinja Mateja Ribarič je imela na Prešernov dan 8. februarja 2015 vodstvo po razstavi *Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri*. Za *Dan zemlje*, 22. aprila 2015, je organizirala predavanje Rajka Bošnjaka: *Mladina, veselje, poslanstvo, svoboda, narava*, ki je bilo namenjeno učiteljem mentorjem šolskih vrtov. Z muzejsko vodičko in absolventko inkluzivne pedagogike Rebeko Lovrec je takrat izvedla veččutno delavnico za slepe in slabovidne, pri kateri so otroci spremljali dogodivščine sovce Zofi, ki je pripravila zabavo na šolskem vrtu. Otroci so prepoznavali različne zvoke ptic, vonjali različna sveža zelišča, prepoznavali oblike semen in okušali zeliščne čaje. 5. maja 2015 je v muzeju pripravila zgoraj omenjeno predavanje Rajka Bošnjaka tudi za študente Biotehniške fakultete. Na mednarodni dan muzejev 18. maja 2015 sta z Rebeko Lovrec izvedli delavnico *Mandala – zahvala Zemlji*. O pomenu delavnice je dala kratko izjavo za Infodrom na RTV SLO ter za Planet TV, kjer so predstavili dogodke na Mednarodni dan muzejev v Slovenskem šolskem muzeju. 1. junija 2015 je v razstavnici muzeja pripravila predavanje Tine Zgonik, avtorice razstave *Šola iz zemlje – učenje visokih Andov, o šolski reformi v Boliviji in vrnitvi šole zemlji*. Na Poletno muzejsko noč 20. junija 2015 je imela vodstvo po razstavi in izvedla delavnico *Zelišča* na šolskem vrtu z didaktičnimi kartami, delavnico *Mandala – zahvala Zemlji* ter veččutno delavnico za skupino otrok iz Centra za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič. Pri izvedbi ji je pomagala muzejska vodička Mateja Pušnik. Za Dneve evropske kulturne dediščine, ki so bili od 29. 9. do 3. 10. 2015 posvečeni praznovanju, je koordinirala prireditve v Slovenskem šolskem muzeju. Mag. Marjetka Balkovec Debevec je imela 29. 9. 2015 predavanje o šolskih praznikih, kustosinja Mateja Ribarič pa je 1. 10. 2015 pripravila delavnico *Mandala – zahvala Zemlji*. Veččutno delavnico je pripravila tudi za projekt *Z igro do dediščine*, ki jo je tudi v letu 2015 organizirala Sekcija za izobraževanje in komuniciranje. Predstavitve programa je bila v skupnem katalogu. Vodstvo po razstavi *Učilnica v naravi: šolski*

vrt včeraj, danes, jutri in veččutno delavnico za 10 otrok je 6. novembra 2015 izvedla tudi kot del rojstnodnevne zabave. Nazadnje je 8. decembra 2015 v muzejski razstavnici sobi pripravila predstavitev slikanice Romane Ercegovič in Simone Čudovan z Manco Košir Vedno te ima nekdo rad. V sklopu razstave in spremljevalnih programov ob razstavi je kustosinja sodelovala z zunanjimi sodelavci in se udeležila dejavnosti v okviru projektov, ki se navezujejo na vsebino razstave Učilnica v naravi, npr.: odprte šolskega vrta ŠCPET za Bežigradom, obisk perma-kulturnega posestva na Krasu, projekt z vrtcem Vodmat Naš vrt. Kustosinja je 26. 10. 2015 organizirala srečanje vzgojiteljic vrtca v muzeju s predstavitvijo razstave in predavanjem Rajka Bošnjaka. Sodelovala je pri vsebinski pripravi srečanja v Vrtcu Vodmat 23. 11. 2015, kjer je Tomaž Simetinger predaval o Etnobotaniki. S podjetjem Posadi.si je na razstavo postavila računalniško aplikacijo. Z Biotehniškim centrom Naklo je za projekt Erasmus+ pripravljala skupen projekt na temo Šolski vrt kot didaktični pripomoček.

Drugi pedagoško-andragoški projekti

Kulturni bazar, Cankarjev dom v Ljubljani, 18. marec 2015. Namen bazarja je bil med drugim doseči boljšo obveščenost o kulturni ponudbi v Sloveniji ter strokovni in širši javnosti prebuditi interes za kulturno-umetnostno vzgojo oziroma za kulturo. Celotno organizacijo sodelovanja muzeja, pripravo programa in besedila za brošuro, vsebino panoja in letakov, postavitev priložnostne razstave, dežurstvo na stojnici in organizacijo pedagoškega programa je vodila kustosinja Mateja Ribarič. Muzej se je predstavil s samostojno z razstavo Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri na sejemskega prostora Ministrstva za kmetijstvo. Z muzejsko vodičko in animatorko učnih ur Majo Hakl Saje sta izvedli delavnico z didaktičnimi kartami Zelišča na šolskem vrtu, na kateri so obiskovalci s pomočjo didaktičnih kart spoznavali zelišča in njihove lastnosti. Delavnica je bila prvotno na programu le enkrat, vendar je stojnico muzeja čez ves dan obiskalo zelo veliko obiskovalcev (predšolski otroci, osnovnošolci, dijaki, študenti, odrasli in upokojenci), zaradi česar jo je animatorka Maja Hakl Saje večkrat ponovila. Kustosinja Mateja Ribarič je s predstavitvijo razstave sodelovala na okrogli mizi (Pre)hrana in kultura. Na skupnem prostoru Pedagoške sekcije Skupnosti muzejev Slovenije je učenik Marko Novak izvedel z učno uro Nedeljska šola. Udeležba Slovenskega šolskega muzeja na Kulturnem bazarju je vsekakor pripomogla k njegovi večji prepoznavnosti.

9. Mednarodni festival Igraj se z mano, Park Zvezda Ljubljana, 26.–28. maj 2015. Glavna organizatorja festivala sta bila Center Janeza Levca Ljubljana in Društvo za kulturo inkluzije. Eno vodilnih načel festivala je povezovanje skozi igro ter spodbujanje socialne integracije med otroci, mladostniki in odraslimi osebami s posebnimi potrebami ter večinsko populacijo vseh generacij. Slovenski šolski muzej je v sklopu festivala na Kongresnem trgu 26. maja 2015 pripravil Sumersko delavnico, ki jo je izvedla animatorka Maja Hakl Saje. Delavnico je prilagodila osebami s posebnimi potrebami. Udeležili so se je naključni mimoidoči in udeleženci festivala. Poleg domačih obiskovalcev so se v klinopisu preizkusili tudi tujci, ki so imeli priložnost za povezovanje in spoznavanje.

7. Znanstival dogodivščin, Hiša eksperimentov Ljubljana, 5.–7. junij 2015. Hiša eksperimentov je že sedmič organizirala Znanstival dogodivščin, ki je namenjen promociji znanosti in izobraževanja. Tridnevni dogodek je bil sestavljen iz znanstvenih dogodivščin, delavnic – DRZNI eksperimenti, znanstveno-promocijskih predavanj, znanstvenega performansa ter vrta eksperimentov. V sklopu vrta eksperimentov je 6. in 7. junija 2015 na festivalu sodeloval tudi Slovenski šolski muzej. Na stojnicah vrta eksperimentov so se predstavile ustanove, ki delujejo

Znanstval 7. junija 2015 na Tromostovju (hrani SŠM, fototeka, foto M. Javoršek).

na področju promocije znanosti in izobraževanja. Muzejski vodič in animator učnih ur Matej Hrstar je nastopil v vlogi gospoda učenika Matevža Groma in je skupaj z animatorjema Majo Hakl Saje in Markom Novakom predstavil skrivnosti šole nekdanjih dni. Skupaj z obiskovalci Znanstvala ter naključnimi obiskovalci so izvajali poizkus s sto let staro vakuumsko črpalko in poseben poizkus s črnolom. Preizkusili so tudi klečanje na koruzi, polenu in grobi soli ter skupaj ugotavljali, katera podlaga za klečanje najbolj boli in zakaj. Najmlajše obiskovalce je kratkočasila radoživa sovica Zofi. Slovenski šolski muzej je s predstavljenimi poizkusi združil fiziko, kemijo in zgodovino. Stojnico Slovenskega šolskega muzeja je obiskalo precejšnje število domačih in tujih obiskovalcev. Pri postavitvi stojnice in izvedbi poizkusov je sodeloval tudi zunanji sodelavec Marijan Javoršek.

Otroški bazar, Gospodarsko razstavišče Ljubljana, 18. september 2015. Skupni projekt Sekcije za izobraževanje in komuniciranje (Pedagoške sekcije) pri Skupnosti muzejev Slovenije. Projekt časovno ni bil najbolj izbran in ni doživel večjega odziva in ne odmeva. Kustosinja Mateja Ribarič je izvedla delavnico ob razstavi Učilnica v naravi – šolski vrt včeraj, danes, jutri Mandala – zahvala Zemlji.

Ave Emona 2000, Park Zvezda Ljubljana, 25.–27. september 2015. Kustosinja Mateja Ribarič je v navezi z društvom Carniola in v koordinaciji z vodjo prireditve Natašo Gliha organizirala sodelovanje Slovenskega šolskega muzeja v projektu, ki je bil iztopajoč v letu 2014, ko je Ljubljana praznovala 2000-letnico ustanovitve svoje antične predhodnice. Animatorja Učne ure v antični Emoni Gašper Kvartič in Matej Pevc sta v času projekta izvedla šest ponovitev zelo uspešne učne ure z naključnimi mimoidočimi.

Pedagoška dejavnost

Pomen pedagoških dejavnosti za delovanje in obstoj Slovenskega šolskega muzeja se je v zadnjih letih izjemno povečal. Usmerjenost v pedagoško dejavnost ni samo vsebinsko, ampak tudi eksistenčno vprašanje. Pedagoško področje je postalo središče in stičišče muzejskih aktivnosti. Razvoj muzejske pedagogike je zato strateško pomemben. V delo na tem področju so vključeni vsi zaposleni, za izpeljavo programov tudi zunanji sodelavci. V pedagoških projektih se kaže izjemna pestrost dejavnosti. Poleg muzejskih učnih ur so tudi muzejske delavnice, lutkovne igrice, vodenja in animacija po razstavi z lutko za najmlajše in drugi inovativni projekti pri predstavljanju šolske preteklosti.

Muzejske učne ure

Muzejske učne ure so najuspešnejši muzejski projekt zadnjega obdobja. V letu 2015 je bila ohranjena visoka raven njihovih izvedb, s tem pa je prišlo v muzej tudi veliko obiskovalcev. Muzejska hrbtnica sloni na pedagoški dejavnosti, ta pa na muzejskih učnih urah. V zadnji tretjini leta se je ob nenavadnem spletu okoliščin pokazalo pomanjkanje izvajalcev učne ure lepopisa. Po prihodu s porodniškega dopusta se je zato tudi bibliotekarka Polona Koželj, ki je že od prej imela muzejsko-pedagoške izkušnje pri izvajanju učne ure Ročna dela, na hitro usposobila tudi za izvajanje učne ure lepopisja. Od začetka šolskega leta 2014/2015 do konca koledarskega leta 2015 je lepopisno učno uro izvedla kar 23-krat, po potrebi pa je lepopisje izvajal tudi učenik Marko Novak. Do konca leta se je za gospodično učiteljico lepopisja usposobila še ena od muzejskih vodičk. Izvajanje učnih ur je navkljub začasni odsotnosti Natalije Žižič s sprejemnice v oktobru in novembru potekalo brez zastojev.

Učni uri Nedeljska šola in Vodnikova šola je v letu 2015 večkrat po potrebi zaradi takšnih okoliščin izvedel tudi kustos Anton Arko, ki je pred leti sodeloval pri scenariju za prvo in drugo učno uro.

Muzejske delavnice

Poleg Mateje Ribarič, ki je muzejske delavnice izvajala v sklopu pedagoško-andragoškega programa ob razstavi Učilnica v naravi, kustos Anton Arko pa v sklopu pedagoško-andragoškega programa ob razstavi Lingua Latina, je delavnico Strip – deveta umetnost ni deveta briga med jesenskimi počitnicami dvakrat izvedla Polona Koželj. Pred odhodom na porodniški dopust je Sumersko delavnico pisanja iz klinopisja na posameznih sejmskih prireditvah in tudi v muzejskih prostorih izvajala muzejska vodička, animatorica učnih ur in zunanja sodelavka Maja Hakl Saje. Kustos Anton Arko je delavnico Svet antike oblikoval tako, da se je z otroki pogovarjal o Rimskem cesarstvu in nekaj vidnejših vladarjih. Vstopili so v svet mitologije in spoznali rimske bogove ter njihove atribute, se seznanili z osnovami latinskega jezika in skupaj prevedli pet latinskih pregovorov. V sklepnem delu delavnice so si izdelali igralne karte na tematiko antičnega sveta. Delavnica je trajala uro in pol ter je vključevala učni list, predlogo za karte, prezentacijo in ogled kratkega filma o rimskih bogovih.

Vodstva po razstavah

Po potrebi, glede na zahtevnost in želje obiskovalcev ter glede na druge okoliščine, so nekatere skupine in posamezne obiskovalce po stalni razstavi poleg muzejskih vodičev popeljali tudi muzejski kustosi. Večja obveznost vodenja po razstavah je bila za avtorje občasnih razstav, ki so za vodenje šolskih skupin informirali in pripravili tudi muzejske vodiče. V letu 2015 je tudi zato več vodstev po razstavi Učilnica v naravi izvedla kustosinja in avtorica razstave Mateja

Ribarič, po razstavi *Lingua Latina* pa kustos in soavtor razstave Anton Arko. Kustosinja Mateja Ribarič je po občasni razstavi *Učilnica* v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri vodila Špelinice, Darjo Štirn, Leopoldino Plut Pregelj, Jano Gačnik, študente Biotehniške fakultete, Urško Kleč iz Biotehniškega centra Naklo, Leonoro Jakovljevič – Užitni park Fužine, 23 upokojencev Lavričeve knjižnice iz Ajdovščine itd.

Muzejski vodiči

V letu 2015 so naloge muzejskih vodičev opravljali Maja Hakl Saje, Neža Trdin, Matej Hrastar, Marko Novak, Mateja Pušnik, Klara Pavlinič, Rebeka Lovrec, Tevž Globokar, Rok Kastelic in Matej Prevc. Izbora novih vodičev ni bilo. Tudi ponatis delovnih listov za II. triado OŠ Iz starih šolskih klopi še ni bil potreben. Pripravljen je bil seznam kandidatov za nove vodiče, ki so se zanimali za pedagoško delo v muzeju. Na povabilo k sodelovanju v letu 2016 se je pozitivno odzvalo vseh 9 kandidatov.

Animatorji učnih ur

Po programu iz prejšnjih let je Taja J. Gubenšek čez celo leto izvajala učni uri *Lepo vedne* in *Prirodopis: Domača mačka*. Natalija Žižić je čez celo leto, razen v oktobru in novembru, izvajala učni uri *Lepopis* in *Računstvo*. Do avgusta 2015 je učne ure *Ročna dela*, *Lepopis* in *Učno uro* za tujce izvajala Maja Hakl Saje. Čez celo leto v dopoldanskem terminu je učne ure *Nedeljske šole* in *Učne ure* v antični Emoni izvajal Marko Novak. Ob koncu leta je po potrebi izvedel tudi nekaj učnih ur *Lepopisa*. Matej Hrastar je izvajal učne ure *Fizika*, *Nedeljska šola* in *Vodnikova šola* čez vse leto. Matej Prevc je *Učno uro* v antični Emoni izvajal od marca, učno uro za tujce pa od jeseni naprej. Gašper Kvartič je *Učno uro* v antični Emoni izvajal do meseca septembra. Po opravljeni poskusni učni uri, na kateri so sodelovali zaposleni strokovni delavci muzeja in zunanji sodelavci, so z izvajanjem učnih ur na novo začeli naslednji animatorji: Matej Hrastar z učno uro *Vodnikova šola* (poskusno 22. 4. 2015), Rok Kastelic z učno uro *Nedeljska šola* (poskusno 14. 10. 2015) in Mateja Pušnik z učno uro *Lepopis* (poskusno 12. 11. 2015). V izjemnih primerih je učni uri *Nedeljska šola* in *Vodnikova šola* izvajal kustos Anton Arko, učni uri *Ročna dela* in *Lepopis* (poskusno 9. 9. 2015) pa tudi bibliotekarka Polona Koželj.

Redna srečanja in delo z vodiči in animatorji učnih ur

Strokovna srečanja z vodiči in animatorji učnih ur so bila 22. aprila 2015, 7. julija 2015 in 15. septembra 2015. Poleg vodstva muzeja so se vseh srečanj vedno udeležili odgovorni strokovni delavci za pedagoško dejavnost: kustosinji Mateja Ribarič in mag. Marjetka Balkovec Debevec in Ksenija Guzej. Ob izmenjavi izkušenj se je na njih redno obravnavalo aktualna vprašanja, novosti in probleme izvajanja učnih ur. Za razpored obveznosti vodičev in animatorjev učnih ur ter usklajevanje urnika je na muzejski sprejemnici skrbela zunanja sodelavka Natalija Žižić, ki je bila z njimi v stalnem kontaktu in se je udeležila tudi vseh strokovnih srečanj. Pri reševanju posameznih vprašanj, ki so se pojavljala pri tekočem delu in usklajevanju pedagoških programov z animatorji, je v tajništvu muzeja sodelovala tudi Ksenija Guzej. Pri projektu nabave rimskih obuval za magistre Gašperja Kvartiča, Mateja Prevca in Marka Novaka je sodelovala od zamisli do izvedbe. V rednih stikih z vodiči in animatorji učnih ur so z nasveti, priporočili in opozorili sodelovali tudi drugi strokovni delavci muzeja. Posebej aktivno je bilo sodelovanje v primerih, ko je bilo potrebno urgentno reševati določena vprašanja. Starejši in bolj izkušeni animatorji učnih ur so pomagali pri uvajanju novincev. Kustos Anton Arko je tako opravil dve hospitaciji pri učni uri *Nedeljska šola*, ki jo je izvajal animator Rok Kastelic, ga opozoril na pomankljivosti ter mu posredoval nasvete in smernice pri nadaljnjem izvajanju učne ure.

Gradiva in materiali za izvedbo učnih ur

Poleg novih oblek, obuval, klopi, voščenih tablic in pisal, ki jih je muzej za Učno uro iz antične Emone pridobil v projektu s Turizmom Ljubljana, so bila za delovanje pedagoških dejavnosti v letu 2015 porabljeni finančna sredstva tudi za nakup materialov in izdelavo obleke za gospodično učiteljico (Maja Hakl Saje), izdelavo čevljev za drugo gospodično učiteljico (Taja J. Gubenšek), za sliko mlajšega cesarja Franca Jožefa za učno uro Nedeljska šola iz leta 1865. Za nakup predmetov in materialov za delovanje pedagoške dejavnosti, posredno pa tudi za muzejsko trgovino, je skrbela Ksenija Guzej v navezi z Natalijo Žižić in Markom Ljubičem ter v sodelovanju z mag. Marjetko Balkovec Debevec v primerih izdelave oblek in obutve za animatorje učnih ur. Oblačila animatorjev učnih ur se je opralo meseca aprila in decembra 2015, oblačila za obiskovalce pa petkrat, in sicer: februarja, maja, julija, septembra in decembra. Pranje oblek za učence in animatorje je bilo predano zunanji sodelavki Nataliji Žižić in pralnici Realstar. Za izvajanje učnih je bilo v letu 2015 pri JBB d. o. o. ponatisnjeno tudi 6.000 učnih listov za učno uro Lepopis in 1.000 učnih listov za učno uro Lepo vedenje.

Muzejsko mentorstvo.

Vlogo mentorja je v muzeju za najrazličnejše potrebe v zadnjih letih opravljala mag. Marjetka Balkovec Debevec, ki ima med zaposlenimi za to vlogo največ izkušenj in je za njo tudi najbolj usposobljena. V letu 2015 je nadaljevala mentorstvo pri opravljanju pripravništva Neže Trdin, univ. dipl. soc. kult. in zgod., za delovno mesto bibliotekar. Kot mentorica je sodelovala pri pripravi programa pripravništva, pri njenemu izpolnjevanju in usmerjala njeno delo ter ji v nejasnih okoliščinah svetovala.

Med opravljanjem pripravništva je Neža Trdin pod njenim mentorstvom opravila tudi pomembna dela v Dokumentacijskem centru za zgodovino šolstva in pedagogike. Po večletnem zelo uspešnem sodelovanju v muzejski pedagoški dejavnosti je 29. maja 2015 pripravila mentorsko poročilo za študenta Marka Novaka za Oddelek za razredni pouk Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani. Aprila 2015 je bila mentorica študentki etnologije in kulturne antropologije Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani Mateji Lapuh pri opravljanju študentske prakse. Poskrbela je, da je spoznala raznovrstno muzejsko delo in jo vanj tudi vpeljala. V Dokumentacijskem centru za zgodovino šolstva in pedagogike je izdelala popis drobnega tiska.

Pedagoški programi v projektih slovenskih muzejev

Slovenski šolski muzej se je s svojimi razvejanimi pedagoškimi programi pridružil projektom slovenskih muzejev pri promociji kulturne dediščine in širjenju zavesti o pomenu njenega ohranjanja za nacionalni obstoj. Na Prešernov dan 8. februarja, na svetovni dan muzejev 18. maja, na Poletno muzejsko noč 20. junija in na Ta veseli dan kulture 3. decembra 2015 je pripravil bogat pedagoški program muzejskih učnih ur, delavnic in vodstev po razstavah ter obiskovalcem v okviru dnevov odprtih vrat omogočil brezplačen ogled in aktivno sodelovanje na vseh aktivnostih. Odprta vrata in odprtost do zunanjih pobud je pokazal tudi s sodelovanjem v drugih tovrstnih projektih, kot so: Dnevi evropske kulturne dediščine, Z igro do dediščine, Teden študentske kulture, pedagoški program med zimskimi šolskimi počitnicami itd. Sodelovanje muzeja pri omenjenih pedagoških projektih je temeljilo tudi na zavzetosti v muzejskem tajništvu pri pripravi programov, usklajevanju z nosilci in izvajalci programov ter zavzetosti pri promociji programov od izdelave idejne zasnove letakov, plakatov, bannerjev in brošur do promocije dogodkov na socialnih omrežjih, spletni strani, po e-pošti in navadni pošti.

Učna ura Antična Emona 12. junija 2015 v SŠM (hrani SŠM, fototeka, foto M. Javoršek).

Poseben pedagoški projekt – Učna ura v antični Emoni

Muzej je projekt Učne ure v antični Emoni prijavil na razpis pri Turizmu Ljubljana, ki je njegovo izvedbo po izboru tudi sofinanciral. Projekt je potekal v parku Zvezda na Kongresnem trgu v poletnih mesecih, od junija do septembra 2015. Na prostem v parku je bilo mogoče predstaviti najbolj pristen pouk iz antične dobe. Projekt je v celoti dosegel želene cilje in učinke, kar so potrdili tudi pozitivni odzivi obiskovalcev. V projektu je bilo izvedenih sedem učnih ur: 29. in 30. junija, 4. in 7. julija, 8. in 12. avgusta ter 8. septembra 2015. Učne ure so izvajali animatorji Matej Prevc, Gašper Kvartič in Marko Novak. Matej Prevc in Gašper Kvartič sta pripravo na učno uro popestrila tudi z izvajanjem antične glasbe, s katero sta k učni uri privabljala mimoidoče. Vseh aktivno sodelujočih obiskovalcev, ki so oblekli rimsko tuniko in zavzeto sledili navodilom rimskega magistra, je bilo 70, vseh drugih, ki so se ob učni uri ustavljali in ji prisluhnili, pa se zaradi neopredeljene dolžine postanka sploh ni štel. Njihovo število je v vročem poletju, posebej avgusta, preseglo vsa pričakovanja. Antične učne ure so se udeležili predvsem tujci. Me njimi so bili Američani, Finci, Belgijci, Španci, Italijani, Kanadčani, Nemci, Angleži, 1 Iračan, Makedonci, Francozi, Čehi in nazadnje seveda tudi Slovenci. Ta pisana narodnostna struktura je pozitivno presenetila in daje upanje, da bodo prav tujci bolj pogosto obiskovali učne ure, ki jih je muzej pripravil zanje, tudi v prihodnje. Za varnost je po posvetu s policijsko postajo poskrbel muzej v dogovoru z zunanjim sodelavcem Marijanom Javorškom, ki je za učno uro in njeno promocijo pripravil tudi reklamne table. Pripravo učencev na učno uro sta vodili Maja Hakl Saje in Neža Trdin. V projektu za izvedbo antične

učne ure je bilo nabavljenih deset rimskih tunik, ki jih je izdelala Marija Srebot, in tri rimljanke čevljarstva Vodeb. Za lesene klopi in voščene tablice ter stiluse je bil nabavljen samo material (Samson Kamnik, Merkur, Severles), za njihovo izdelavo pa je poskrbel samostojni konservatorsko-restavratorski tehnik Franci Kadivec. Strošek projekta je bil tudi nakup dveh odsevnih telovnikov za vsakokratno varovanje javne prireditve. Med termini posameznih izvedb učnih ur je bilo potrebno oprati tako tunike kot tudi toge, ki so jih udeleženci med poukom vsakokrat uporabili. Vsebinsko je projekt za razpis pripravila Maja Hakl Saje, ki je skrbela tudi za njegovo izvedbo in za koordinacijo med animatorji. Na pridobitev ustreznih dovoljenj in uskladitev terminov med Turizmom Ljubljana, MOL, OGD in Policijsko postajo Ljubljana Center je pazila Ksenija Guzej, ki je poskrbela tudi za redno promocijo prireditev na vseh socialnih omrežjih, spletni strani muzeja, e-pošti in navadni pošti ter za fotodokumentiranje dogodkov ter objavo fotografij na socialnih omrežjih. Pripravila je tudi foto-dokumentacijo, ki je bila obvezna priloga poročila o izvedbi projekta. Končno vsebinsko in finančno poročilo in zaključek projekta sta pripravila Marko Ljubič in Ksenija Guzej.

Odpri muzej: sodelovanje s šolami in drugimi organizacijami.

Pri izpolnjevanju poslanstva Slovenskega šolskega muzeja je ena njegovih bolj pomembnih vodil odprtost do pobud tako zaposlenih kot tudi zunanjih sodelavcev, uporabnikov in obiskovalcev muzeja. Muzej je že po svoji naravi naravnana na sodelovanje s šolami in tega je bilo v letu 2015 največ. Šole so bile tiste, ki so dajale ton in utrip delovanju muzeja. Čeprav so se pokazali predvsem kot uporabniki muzejskih storitev, so bili njihovi predlogi in pobude za muzej tudi spodbuda pri izboljšanju sodelovanja in pri načrtovanju novih muzejskih projektov.

Muzejski strokovni delavci z raznovrstnimi strokovnimi podlagami in nagnjenji so pri delovanju muzeja lahko pokazali svojo strokovno usposobljenost na vseh področjih delovanja muzeja. Pomembna je bila njihova kreativnost in zavest o poslanstvu, ki ga pri svojem delu opravljajo v Slovenskem šolskem muzeju. Posamezni muzejski projekti so bili priložnost, da se je muzej povezoval bodisi s šolami bodisi z drugimi institucijami, ki delujejo na področju delovanja muzeja.

Kustos Anton Arko je pri pripravi razstave o pouku klasičnih jezikov navezal tesne stike z OŠ Prežihovega Voranca iz Ljubljane, in sicer s pravkar upokojeno profesorico angleščine in latinščine Aleksandro Pirkmajer Slokan ter njeno naslednico prof. Teo Dolenc. Ker so bile v razstavo vključene tudi druge osnovne šole, na katerih je po letu 1958 potekal pouk latinščine, so se stkale povezave z OŠ Zalog, OŠ Bojana Illica, OŠ Bratov Polančičev, OŠ Dušana Flisa Hoče in OŠ Majde Vrhovnik.

Mag. Marjetka Balkovec Debevec je aktivno delovala kot članica komisije za podeljevanje Valvasorjevih odličij (2013–2017) pri Slovenskem muzejskem društvu. Spremljala je razstave, ki bi bile primerne za pridobitev nagrade, pripravila je predstavitve nagrajencev in se 15. 5. 2015 udeležila zaključne slovesnosti ob podelitvi Valvasorjevih odličij v Radovljici. 9. 10. 2015 se je udeležila XVI. Zborovanja SMD v Tehniškem muzeju Slovenije v Bistri. Kot drugi kustosi redno deluje v komisiji za delo zgodovinskih krožkov pri ZPMS. V Slovenskem etnološkem društvu je članica častnega razsodišča, sodeluje v Zvezi zgodovinskih društev in je članica Belokranjskega muzejskega društva in je sodelovala v projektu z Občino Črnomelj.

Kustosinja Mateja Ribarič, ki kot predstavnica Slovenskega šolskega muzeja deluje v več sekcijah pri Skupnosti muzejev Slovenije, je samo v sklopu prireditev ob razstavi Učilnica v naravi – šolski vrt včeraj, danes, jutri sodelovala s številnimi institucijami, kakor npr.: Šolski center za pošto, ekonomijo in telekomunikacije Ljubljana, Vrtec Vodmat, OŠ Rimske Toplice, BIC Naklo, Zavod RS za šolstvo.

Kustos arhivske zbirke dr. Branko Šuštar si je prizadeval za vključevanje tematike zgodovine izobraževanja v delovanje strokovnih društev, pri katerih sodeluje. Zborovanje ZZDS v letu 2016 je tako posvečeno zgodovini izobraževanja. Posređoval je informacije o zgodovini izobraževanja, ki so povezane z arhivskim gradivom in drugim gradivom, ki ga hrani Slovenski šolski muzej. Spremljal je dejavnosti drugih šolskih muzejev, posebej letošnjega 16. bienalnega srečanja šolskih muzejev, ki je potekalo marca 2015 v Ballaratu, v Avstraliji. Sodeloval je pri delu odbora ICOM Slovenija in sveta Pokrajinskega arhiva Koper ter spremljal delovanje drugih stanovskih društev.

Statistika obiska v muzeju

Obisk muzeja je v letu 2015 na ravni obiska v zadnjih letih. V primerjavi s predhodnim letom se je povečal za 0,2 odstotka, glede na zadnje obdobje pa ohranja visoko raven, ki muzeju omogoča razvoj novih programov in pozitivno naravnost za delo v prihodnje. Po izjemnem obisku leta 2010 se je število obiskovalcev v zadnjih letih nekoliko zmanjšalo in se ustalilo nad mejo 16 tisoč. Če po eni strani večje razlike med letom 2015 in predhodnim letom na letni ravni ni, pa so večje razlike v obisku po posameznih mesecih. Razveseljiva je ugotovitev, da se je v primerjavi s preteklim letom najbolj povečal obisk v obeh poletnih mesecih, ko se število obiskovalcev zaradi šolskih počitnic in strukture obiskovalcev muzeja najbolj zmanjša. V primerjavi z letom 2014 je bil občutno večji obisk še meseca maja, nekoliko manj tudi oktobra in marca, medtem ko je bil v vseh drugih mesecih nekoliko manjši. Deloma na ta gibanja vplivajo spremembe v šolskem koledarju, saj so osnovnošolci daleč najpogostejši obiskovalci muzeja.

Tabela: Obisk muzeja 2015 po mesecih in starostni strukturi obiskovalcev ter primerjava z letom 2014

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEPT	OKT	NOV	DEC	Skupaj
Vrtec	3	24	0	1	0	1	1	14	0	2	1	0	47
OŠ	788	956	1276	1010	1876	1926	111	91	573	1244	1336	899	12086
SŠ	40	24	104	152	65	7	26	0	0	142	0	52	612
Študenti	7	22	76	22	136	48	5	12	2	50	34	18	432
Odrasli	125	491	225	192	335	776	99	179	97	203	203	373	3298
2015	963	1517	1681	1377	2412	2758	242	296	672	1641	1574	1342	16475
2014	1058	1551	1572	1397	1946	3233	199	129	746	1473	1766	1378	16448
INDEX	91,0	97,8	106,9	98,6	123,9	85,3	121,6	229,5	90,0	111,4	89,1	97,4	100,2

Osnovnošolci so od začetka podrobne statistične sledljivosti daleč največja skupina v starostni strukturi obiskovalcev muzeja. Njihov delež v letu 2015 znaša 73,4 %, kar pomeni, da osnovnošolci kot ciljna skupina predstavljajo skoraj tri četrtine vseh obiskovalcev muzeja. Muzejskim programom za osnovnošolce je muzej tudi sicer namenil največ časa in sredstev in jim na splošno posveča največ pozornosti. Za druge starostne skupine statistika obiska izkazuje precej manjše deleže. Za osnovnošolce so z 20 % deležem odrasli, ki se muzejskih dejavnosti udeležujejo najbolj vsestransko. Obiskujejo razstavne prireditve, sodelujejo na pedagoško-andragoških programih, iščejo pa tudi podatke iz muzejskih zbirk in oddelkov ter raziskujejo šolsko preteklost. Delež študentov z 2,6 % in srednješolcev s 3,7 % sta v celotni strukturi majhna, delež predšolskih otrok s 0,3 % pa je sploh zanemarljiv.

Tabela: Primerjava števila obiskovalcev v letu 2015 in 2014

a) po starostnih skupinah obiskovalcev

	predšolski	osnovnošolci	srednješolci	študenti	odrasli	skupaj
2014	101	11.489	713	708	3.437	16.448
2015	47	12.086	612	432	3.298	16.475
index	46,5	105,2	85,8	61,0	96,0	100,2

Število osnovnošolcev se je leta 2015 v primerjavi s predhodnim letom povečalo za 5,2 %, njihov delež v strukturi obiskovalcev muzeja pa za 3,5 %. Na drugi strani se je število obiskovalcev v vseh drugih starostnih skupinah v primerjavi s preteklim letom zmanjšalo, sorazmerno s številom obiskovalcev pa se je zmanjšal tudi njihov delež v strukturi vseh obiskovalcev muzeja. Medtem ko se je število odraslih v primerjavi s preteklim letom zmanjšalo za 4 %, študentov za 39 %, srednješolcev za 14,2 %, in predšolskih za 53,5 %, se je delež v strukturi celotnega obiska muzeja pri odraslih zmanjšal za 0,9 %, pri študentih za 1,7 %, pri srednješolcih za 0,6 % in pri predšolskih za 0,3 %. Konkretno se je število osnovnošolcev leta 2015 v primerjavi z letom 2014 povečalo za 597, število drugih starostnih skupin pa zmanjšalo za 570; odraslih za 139, študentov za 276, srednješolcev za 101 in predšolskih za 54.

Tabela: Primerjava števila obiskovalcev v letu 2015 in 2014

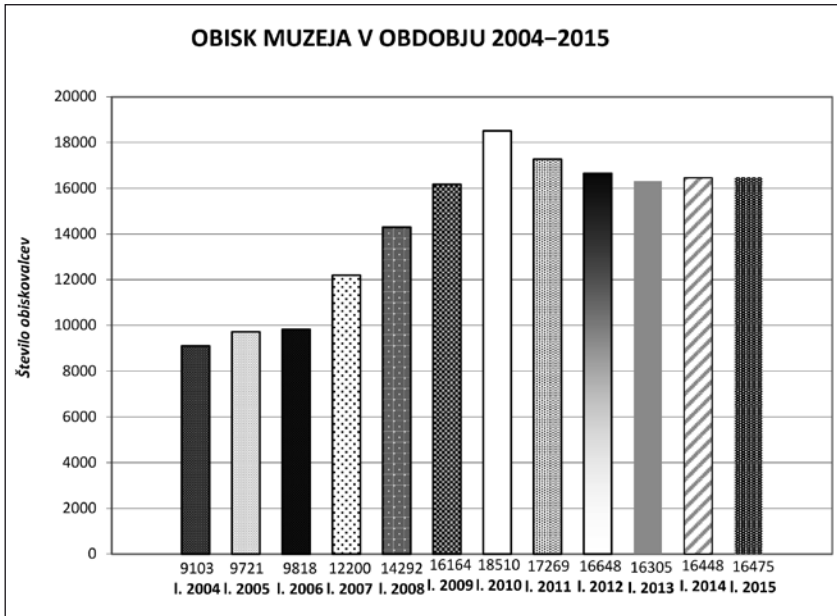
b) po namenu

	Razstave posebej	Učne ure posebej	Razstave in učne ure	Prireditve	Knjižnica	Obisk SKUPAJ
2014	11.425	12.785	13.486	2.233	729	16.448
2015	12.317	13.119	14.145	1.724	606	16.475
index	107,8	102,6	104,9	77,2	83,1	100,2

Povečanje števila osnovnošolcev na eni in zmanjšanje obiskovalcev v drugih starostnih skupinah na drugi strani je v korelaciji z namenom obiska v muzeju. Medtem ko si osnovnošolci, ki v muzej prihajajo organizirano v skupinah po predhodnih najavah, po izdelanem programu pod vodstvom muzejskih vodičev ogledajo stalno razstavo Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja in občasne razstave ter aktivno sodelujejo na prej izbrani muzejski učni uri, se obiskovalci drugih starostnih skupin, posebej odrasli, udeležujejo tudi drugih muzejskih prireditvev ali raziskujejo šolsko preteklost in poizvedujejo za informacijami v knjižnici, kot npr. zlasti študenti. Statistični podatki o povečanju obiska na razstavah in muzejskih učnih urah ter zmanjšanju obiska na prireditvah in v knjižnici so zato razumljivi in jih je lahko pojasniti. Zmanjšanje obiska v knjižnici za 16,9 % v primerjavi s predhodnim letom je odraz vse večje dostopnosti knjižnega gradiva po e-medijih. Ker je vedno več gradiva digitaliziranega in je za uporabo dostopno na svetovnem spletu, ni več potrebe, da uporabniki prihajajo v knjižnico, kjer je gradivo za uporabo na razpolago v fizični obliki. Zmanjšanje obiska na prireditvah je v primerjavi s preteklim letom tako v absolutnih številkah kot tudi v odstotkih še večje kot v knjižnici. Absolutno se je na prireditvah število zmanjšalo za 509 obiskovalcev, kar predstavlja zmanjšanje za 27,8 %. Ker je delež obiskovalcev v knjižnici in na prireditvah v primerjavi s celotnim obiskom majhen (14,2 %), so vsakokratna nihanja zaznamovana z večjimi odstotki. Nasprotno pa se pri razstavah in muzejskih učnih urah, kjer je delež obiskovalcev 85,8 % in se

je v primerjavi z predhodnim letom povečal še za 3,9 %, tudi številčno precej večje spremembe beležijo v primerljivo manjših odstotkih. Pregled obiska po namenu nedvomno izraža poudarjeno delovanje muzeja na področju izvajanja muzejskih učnih ur, ki po izdelanem program za seboj pritegnejo tudi k ogledu razstav. Za razstave pa je bilo leta 2015 v primerjavi s preteklim letom sorazmerno več zanimanja, pa čeprav novih razstav v muzeju ni bilo veliko.

Graf: Obisk v obdobju 2004–2015

Ob upoštevanju statističnih podatkov za daljše časovno obdobje in s pogledom z višje perspektive na delovanje muzeja lahko najprej opazimo, da se je obisk v muzejskih prostorih v zadnjih štirih letih ustalil, da bisveno ne upada in tudi ne narašča več, kot je v preteklosti. Večjih nihanj ni, manjša nihanja pa se znotraj enega leta medsebojno izravnajo. Muzejski prostori na Plečnikovem trgu št. 1, v katerih muzej deluje od leta 1984, so polno izkoriščeni, muzejske učne ure pa potekajo skoraj vsak delovni dan, tudi več skupin zaporedoma, glede na prijave pa tudi ob sobotah. Za muzejske učne ure je v muzeju na razpolago samo ena učilnica, ki se dnevno prilagodi z zamenjavo cesarsko-kraljevih slik, zemljevidov, šolski pripomočkov, šolskih tablic in pisal ter učnih listov. V letu 2015 se je za učno uro priropodisa in Učno uro iz antične Emone kot učilnico uporabljalo tudi razstavno sobo, v kateri je bila čaz celo leto postavljena razstava Učilnica v naravi – šolski vrt včeraj, danes, jutri. Za razvoj razstavne in pedagoško-andragoške dejavnosti ter posledično za večji obisk muzej že več let potrebuje nove prostore tako za postavitve razstav kot tudi dodatno učilnico za izvajanje muzejskih učnih ur oziroma za aktivne metode prezentacije pouka v preteklosti. Negativno je na obisk v vseh preteklih letih vplivalo dejstvo, da v muzejskih prostorih ni primernih garderob in da šolske skupine niso imele možnosti, da bi v muzeju malicale. Muzej v prihodnosti za razvoj muzejskih dejavnosti in za ponovno povečanje obiska nujno potrebuje dodatne prostore. Nesorazmerje

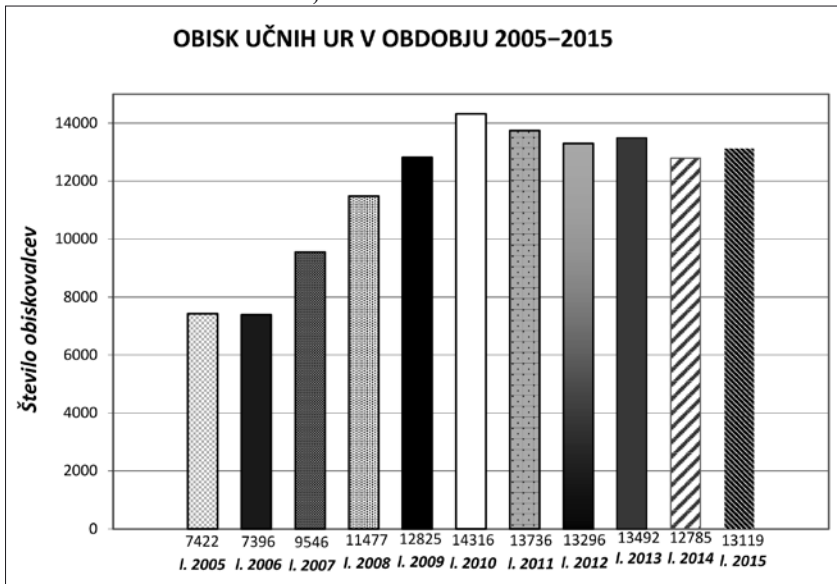
med ponudbo muzeja in potrebami obiskovalcev se je tudi v letu 2015 pokazalo med dnevi odprtih vrat, ko je zasedenost učilnice za brezplačne učne ure kar nekajkrat preseгла dovoljeno in še sprejemljivo število aktivnih obiskovalcev.

Graf: Število obiskovalcev glede na namen obiska 2008–2015

S primerjavo obiska v muzeju po namenu v daljšem časovnem obdobju od leta 2008 do 2015 ugotovimo, da se je obisk v knjižnici po letu 2010 opazno zmanjšal in da se je s tem zmanjšal tudi delež knjižnice v strukturi razlogov za obisk. V zadnjih letih lahko opažamo samo letna odstopanja, ki na obisk v celoti veliko ne vplivajo. Večja nihanja obiskovalcev so nedvomno vse od 2008 naprej pri udeležbi na prireditvah, ki jih je bilo od leta do leta enkrat več, drugič manj. Na končni seštevek vseh obiskovalcev imajo precejšen vpliv in služijo kot nekakšen korektiv. Ker je udeležba na prireditvah, tako kot v knjižnici, brezplačna, pa večjega vpliva na finančni rezultat nimajo. Za muzej so tudi v službi promocije muzejskega dela in popularizacije muzeja v javnosti. S prireditvami muzej ustvarja primerno klimo za poglobljen obisk razstav in udeležbo na andragoško-pedagoških programih, s katerimi obogatijo svoje poznavanje šolske preteklosti. V večji meri so prireditve pogojene s številom postavljenih razstav, z njihovimi odprtji in z dogodki, ki so rezultat dejavnosti ob razstavah. V zadnjih letih so na število razstav vplivale težave pri financiranju, v letu 2015 pa predvsem odločitev, da se tako večina sredstev kot tudi delovne obveznosti kustosov in vseh strokovnih delavcev muzeja osredotočijo na pripravo nove postavitve stalne razstave, ki bi morala v prihodnosti v muzej privabiti večje število obiskovalcev. Muzejske učne ure so v celotnem obravnavanem obdobju ponujale glavni razlog, da so se predvsem šole odločale za obisk v muzeju, in tako tudi v letu 2015 dajale ton in podlago celotnemu dogajanju v Slovenskem šolskem muzeju.

Graf: Obisk učnih ur v obdobju 2005–2015

Zgornji graf Obisk učnih ur v obdobju 2005–2015 najbolj prepričljivo kaže, kako tesno je obisk v muzeju prepleten in odvisen od udeležbe na muzejskih učnih urah. Krivulji obiska muzeja in udeležbe na učnih urah sta si precej podobni in med seboj sorazmerno le malenkostno odstopata. Medtem ko se je obisk v muzeju v celoti ustalil nad mejo 16 tisoč, se je obisk učnih ur v letu 2015 učvrstil nad mejo 13 tisoč. Z manjšimi nihANJI v zadnjih štirih letih se je krivulja obiska učnih ur v letu 2015 ponovno obrnila navzgor. Za nadaljnji razvoj muzeja je zelo pomembno, da se število obiskovalcev učnih ur in njenih izvedb ne zmanjšuje. Opaziti je, da se nekatere, zlasti manjše, in med njimi tudi podružnične šole učnih ur v muzeju udeležujejo ciklično na vsakih nekaj let. Predvsem je za muzej pomembno, da se vračajo. S svojimi starši se posebej ob dnevih odprtih vrat vračajo tudi nekateri učenci, ki jih kot poznavalci vodijo po muzeju. Takšnih dogodkov smo v muzeju še posebej veseli. Naša prizadevanja so v takšnih primerih najbolj poplačana in zadovoljstvo nad vloženim trudom najslajše. V razvoj pedagoških programov, med temi predvsem v razvoj in izboljšanje učnih ur, bo moral muzej še naprej veliko vlagati. Uvedba novih vsebin učnih ur se takoj in neposredno na obisku ne odraza, vpliva pa dolgoročno in deluje na sklop širšega dogajanja v muzeju in okrog njega, kot je primer Učne ure iz antične Emone, ki jo je muzej v svoj pedagoški program uvedel ob praznovanju 2000-letnice ustanovitve Emone leta 2014. Vpliv posamezne učne ure na odločitev za obisk muzeja je odvisen od učne ure do učne ure, dejstvo pa je, da je vsem učnim uram skupen enoten poudarek na vzgojni vlogi pouka nekoč, na spoštovanju do učiteljev, na njihovi strogosti in na kaznovanju. Muzej s programom učnih ur omogoča, da učenci lahko na podlagi lastne izkušnje primerjajo pouk nekoč in danes.

Tabela: Učne ure 2015 (po izd. vstopnicah – brez prireditev in gostovanj) in primerjava z letom 2014

Učna ura	Izv. 2015	Izv. 2014	Obisk 2015	Obisk 2014	O/UU 2015	O/UU 2014
Lepopis, 1930	181	193	4933	5074	27,3	26,3
Nedeljska šola, 1865	152	128	4074	3662	26,8	28,6
Lepo vedenje, 1907	65	66	1802	1787	27,7	27,1
Fizika, 1900	24	16	522	330	21,8	20,6
Učna ura v antični Emoni, 1.st	18	12	452	302	25,1	25,2
Vodnikova šola, 1810	17	4	386	84	22,7	21,0
Računstvo, 1905	11	32	266	815	24,2	25,5
Ročna dela, 1926	10	18	295	444	29,5	24,7
Prirodopis, 1907	10	6	283	168	28,3	28,0
Učna ura za tujce, 1906	4	4	106	119	26,5	29,8
Učne ure skupaj	492	479	13.119	12.785	26,7	26,7

Večinoma v muzejski učilnici, v nekaj primerih pa tudi v razstavni sobi, je bilo v letu 2015 izvedenih 492 učnih ur, na katerih je sodelovalo 13.119 udeležencev z izdanimi vstopnicami. Na izvedeni učni uri je bilo v povprečju prisotnih po 26,7 udeležencev. Najpogosteje je bila izvedena učna ura Lepopisa, tej pa sledi Nedeljska šola, kateri daleč odstopata od vseh drugih. Skupaj predstavljata več kot polovico vseh izvedenih učnih ur. Učna ura Lepo vedenje je srednje izvedena oziroma izbrana učna ura, vse druge pa spadajo med manjkrat izvedene učne ure. Med temi so bile večkrat izvedene učne ure Fizika, Učna ura v antični Emoni in Vodnikova šola. Vse učne ure so bile izvedene glede na povpraševanje, izbiro ali željo obiskovalcev. V brošuri Pedagoški programi, ki jo muzej izda za vsako šolsko leto posebej, so bile vse podrobno predstavljene in razvrščene s priporočitvijo z ozirom na starost obiskovalcev. Učna ura Lepopis, ki se priporoča za vse starostne skupine, in Nedeljska šola za najmlajše sta bili najbolj priljubljeni. V primerjavi s preteklim letom sta Lepopis in Nedeljska šola obdržala primat, le razlika med njima se je zmanjšala. Medtem ko se je število izvedb Lepopisa zmanjšalo, se je število izvedb Nedeljske šole na drugi strani povečalo. Število izvedb učne ure Lepo vedenje je ostalo skoraj nespremenjeno, zelo opazno pa se je povečalo število izvedb Vodnikove šole in Fizike, ki sta imeli čez celo leto 2015 stalnega animatorja, nekoliko manj pa tudi Prirodopis in Učna ura iz antične Emone. Na povečanje števila izvedb pri zadnjih dveh je delno vplivala tudi možnost, da ju je bilo mogoče izpeljati v razstavni sobi na »šolskem vrtu« istočasno s katero drugo v muzejski učilnici. Poleg manj izpeljanih učnih ur Lepopisa se je zmanjšalo število izvedb tudi pri Računstvu in Ročnih delih, medtem ko je število izvedb učnih ur za tujce ostalo nespremenjeno. Posebnih vzrokov za zmanjšanje števila izvedb pri treh učnih urah še ni mogoče navesti. V prvi vrsti jih lahko razložimo kot letna nihanja. Na izjemno povečanje izvedb Nedeljske šole, ki jih je bilo kar 24 več kot leta 2014, je zagotovo vplival povečan obisk učencev 1. triade osnovnih šol, za katere je glede na starost edina primerna prav omenjena prilagojena učna ura. Potrebno je še poudariti, da se je Učna ura iz antične Emone bolj kot v muzeju izvajala v projektih zunaj njega.

Tabela: Delavnice 2015 (po izd. vstopnicah brez prireditev in gostovanj) in primerjava z letom 2014

Delavnice	Izvedbe 2015	Izvedbe 2014	Obisk 2015	Obisk 2014	O/D 2015	O/D 2014
Rimska delavnica	4	2	88	9	22,0	4,5
Sumerska delavnica	3	2	54	23	18,0	11,5
Zvončki	2	4	63	123	31,5	30,8
Izdelovanje ptičjih hišic	2	/	32	/	16,0	/
Veččutna d. na šolskem vrtu	2	/	18	/	9,0	/
Lepopisanje	1	1	3	6	3,0	6,0
Zelišča na šolskem vrtu	1	/	10	/	10,0	/
Mandala – zahvala Zemlji	1	/	7	/	7,0	/
Vezenje	0	2	0	21	0	10,5
Lutkovna igrica	0	2	0	28	0	14,0
Likovne delavnice	0	8	0	137	0	17,1
Delavnice skupaj	16	21	275	347	17,2	16,5

Število izvedenih delavnic je bilo leta 2015 manjše kot prejšnje leto. Večina jih je nastala v sklopu pedagoško-andragoškega programa ob razstavah. V letu 2015 so bile izpeljane štiri nove delavnice ob razstavi Učilnica v naravi – šolski vrt včeraj, danes, jutri, delavnica Svet antike, ki je nastala ob razstavi Lingua Latina, pa je bila izpeljana samo v sklopu prireditev. Delavnice Vezenje, lutkovna igrica in likovne delavnice niso bile izvedene, ker je bil poudarek leta 2015 na izvedbah učnih ur.

Regionalni izvor osnovnošolskih skupin 2015

Regija	Obisk šol 2015	Obisk šol 2014	Delež šol iz regije 2015	Delež šol v muzeju 2015	Vse šole v regiji
GORENJSKA	28	27	75,7 %	13,3 %	37
OSREDNJEŠLOVENSKA	65	64	66,7 %	31,0 %	96
JUGOVZHODNA SLOVENIJA	19	15	51,4 %	9,1 %	37
GORIŠKA	13	10	46,4 %	6,2 %	28
SAVINJSKA	26	23	44,1 %	12,4 %	59
NOTRANJSKO-KRAŠKA	7	4	43,8 %	3,3 %	16
OBALNO-KRAŠKA	9	9	39,1 %	4,3 %	23
PODRAVSKA	23	16	30,3 %	11,0 %	76
POMURSKA	11	7	29,0 %	5,2 %	38
SPODNJEPOSavska	6	10	27,3 %	2,9 %	22
ZASAVSKA	1	0	14,3 %	0,5 %	7
KOROŠKA	2	4	11,8 %	1,0 %	17
SKUPAJ	210	189	46,1 %	100,0 %	456

Od uvedbe projekta muzejskih učnih ur med obiskovalci vseskozi prevladujejo osnovnošolci. Šolske skupine po predhodnih najavah prihajajo iz vseh delov Republike Slovenije. Zastopanost po regijah je različna in se letno spreminja. Šole iz Ljubljane in okolice so zaradi bližine že po naravi privilegirane, šole iz najbolj oddaljenih krajev pa najbolj prikrajšane. Med 456 obstoječimi samostojnimi šolami v državi so se učnih ur v Slovenskem šolskem muzeju udeležile šolske skupine iz 210 šol, kar predstavlja 46,1% zastopanost šol v muzeju. Največja pokritost šol z obiskom v šolskem muzeju je na Gorenjskem, najmanjša pa na Koroškem. Samo po številu šol v muzeju je bilo daleč največ šol iz osrednjeslovenske regije, drugo skupino predstavljajo Gorenjska, Savinjska in Podravska, tem sledijo Jugovzhodna Slovenija, Goriška in Pomurska, proti koncu so Notranjsko - in Obalno Kraška, čisto na koncu pa Koroška. Za osnovne šole iz zasavske regije Slovenski šolski muzej že več let po posebnem dogovoru z Zasavskim muzejem organizira muzejske učne ure v prostorih muzejske zbirke v Hrastniku. V letu 2015 se je učnih ur v šolskem muzeju izjemoma udeležila tudi skupina učencev drugih razredov iz navedene regije. V primerjavi s preteklim letom se je najbolj povečalo število zastopanih šol iz Podravske, nekoliko manj pa iz Jugovzhodne in Pomurske, še nekoliko manj tudi iz Goriške in Noranjsko - Kraške. V nasprotju s prej omnjenimi regijami se je število zastopanih šol zmanjšalo v Spodnjeposavski regiji in na Koroškem. Med drugimi sta muzej obiskali tudi osnovna šola F. S. Finžgarja Barkovlje in osnovna šola Ljubke Šorli Romjan iz slovenskega zamejstva v Italiji, ki pa nista všteti v zgornji seznam.

Srednješolske skupine. V letu 2015 je muzej obiskalo 612 srednješolcev. V primerjavi s predhodnim letom se je njihovo število zmanjšalo za 101. Manjša je bila zastopanost tudi posameznih šol. V letu 2015 so muzej obiskale naslednje srednje šole: Ekonomska šola Brežice, Ekonomska šola Novo mesto, Gimnazija Velenje, Gimnazija Koper, Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina, Gimnazija Ormož, Ekonomska šola Celje in ljubljanske: Srednja poklicna in strokovna šola Bežigrad – Ljubljana, Gimnazija Jožeta Plečnika Ljubljana in Biotehniški izobraževalni center Ljubljana (Gimnazija in veterinarska šola).

Visoke šole – fakultete. Čeprav se je obisk študentov v muzeju v letu 2015 opazno zmanjšal, je število zastopanih visokošolskih zavodov ostalo bolj ali manj nespremenjeno. Že po tradiciji je muzej obiskalo največ skupin s Filozofske fakultete v Ljubljani (oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, oddelek za pedagogiko in andragogiko, oddelek za geografijo). Druge skupine študentov so bile z: Biotehniškega izobraževalnega centra Ljubljana (višja strokovna šola, program Gostinstvo in turizem), Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem, Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani, Fakultete za matematiko in fiziko, Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo.

Druge skupine obiskovalcev. Poleg zaključenih šolskih skupin iz posameznih vzgojno-izobraževalnih zavodov oziroma šol so se muzejskih učnih ur udeležile tudi druge skupine obiskovalcev. Med njimi so tudi šole z mednarodno izmenjavo in z mednarodnimi oddelki. Zaradi raznovrstnosti in njihovih posebnosti jih posebej navajamo: osem mešanih skupin ob praznovanju rojstnega dne, obletnice mature, upokojenci Lavričeve knjižnice v Ajdovščini, Zavod za slepo in slabovidno mladino (3-krat), Center Janeza Levca (otroci z motnjami v duševnem razvoju), Skupina vodnikov TIC-a, Društvo upokojenih medicinskih sester, Mladinski informacijski center, Srednja šola Vrbovec (Hrvaška), Turistični vodniki Mestnega muzeja Ljubljana, Francoska šola v Ljubljani (skupina osnovnošolcev), Agencija Avrigo, Gimnazija Bežigrad (mednarodna izmenjava), OŠ Ljuba Šercerja – prilagojen program, Zavod za gluhe in naglušne, Agencija Majolka, OŠ Stična (mednarodna izmenjava), GOR turizem (OŠ Sveti Jurij), Dvojezična avstrijska ljudska šola, Turistična agencija M (OŠ Sveti Jurij ob Ščavnici),

Poletna šola slovenščine (Filozofska fakulteta), Oratorij Goriče, Oratorij Gomilsko, Tabor otrok slovenskih izseljencev (SSK), Oratorij Sv. Helena Dolsko, DUDE jezikovni tečajji, SVIZ Ptuj, CUDV Draga Boljke Boštjančič, OŠ Danile Kumar – mednarodni oddelek, Radio Univox Kočevje, CSD dnevni center za otroke in mladostnike Škofja Loka, Društvo tabornikov (rod Rožnik), Oratorij Kodeljevo, Vrtec Vodmat, OŠ F. S. Finžgar Barkovlje (IT), Turistična agencija Turistagent Ptuj, OŠ Ljubka Šorli Romjan (IT), Dnevni center aktivnosti za starejše, CUDV Radovljica.

Snemanja v muzeju. Muzejski prostori, posebej učilnica, so bili tudi primerno in zaželeno okolje za snemanje raznovrstnih izobraževalnih oddaj in filmskih portretov osebnosti, ki so povezane z vlogo šolstva v preteklosti. Poleg informativnih prispevkov RTV SLO in Planet TV ob poročanju o dogodkih ob mednarodnem dnevu muzejev 18. maja 2015 so bili 6. in 19. marca 2015 posneti prispevki za Portret Vinka Möderndorferja, 10. marca 2015 pa za TV oddajo Infodrom.

Pedagoški programi Slovenskega šolskega muzeja zunaj matične stavbe. Pedagoški program, ki ga je v letu 2015 izvedel Slovenski šolski muzej, ni v celoti potekal samo v matičnih muzejskih prostorih, ampak v sklopu različnih projektov in po dogovorih tudi drugod.

Kraj	Dejavnost	Datum	Izv.	Ude.
Muzejska zbirka Hrastnik	Učna ura Lepopis	6x spomladi, 2x jeseni	8	268
Park Zvezda/Ljubljana	Učna ura v antični Emoni	2x junij, 2 julij, 2x avgust, 1x sep.	7	70
OŠ Frana Kranjca Celje	Učna ura Lepopis	13. oktober 2015	2	46
CD Kulturni bazar/Ljub.	Delavnice – šolski vrt	18. marec 2015	X	X
P. Zvezda/Igraj se z mano	Sumerska delavnica	26. maj 2015	1	40
Strit. ul. Ljublja/Znanstival	Fizikalni eksperimenti	6. in 7. junij 2015	X	X
GR Ljubljana/Otroški bazar	Mandala – zahvala Zemlji	18. september 2015	1	5
Skupaj			19	429

V zgornji razpredelnici so upoštevani samo aktivno sodelujoči obiskovalci. Števila izvedenih delavnic in eksperimentov na celodnevni in večdnevni prireditvah ni bilo mogoče opredeliti. Prav tako ni mogoče določiti števila obiskovalcev. Vsega skupaj se je vsaj 20 pedagoških programov muzeja aktivno udeležilo 429 obiskovalcev.

Muzejska zbirka Hrastnik 2015. Poleg projekta Učne ure v antični Emoni, ki je v poletnih mesecih potekal v parku Zvezda s podporo Turizma Ljubljana, je med projekti zunaj muzeja tako po obsegu kot tudi po trajanju najbolj izstopal projekt izvajanja učnih ur lep-opisa v prostorih muzejske zbirke v Hrastniku. Po dogovoru z Zasavskim muzejem v Trbovljah projekt učnih ur v Hrastniku poteka že več let v obojestransko zadovoljstvo. Projekt obsega izvajanje učnih ur Lepopisa za 4. razrede zasavskih osnovnih šol. V letu 2015 se je učnih ur v Hrastniku udeležilo šest od sedmih zasavskih osnovnih šol. Na osemkrat izvedenih učnih urah je sodelovalo 268 učencev. Ker se je v primerjavi s predhodnim letom 2014 v projektu izvedlo dve učni uri manj, je bilo posledično na učnih urah Lepopisa v letu 2015 tudi 85 učencev manj. Izjemoma se je v letu 2014 učne ure Lepopisa v muzejski zbirki v Hrastniku udeležila tudi šola iz Savinjske regije.

Obisk razstav 2015

Ogled razstav v Slovenskem šolskem muzeju se večinoma pokriva z obiskom muzeja po pripravljenem programu za šolske skupine, v katerem je poudarek na udeležbi na izbrani učni uri. Ogled razstav je predvsem v funkciji dopolnitve udeležbe na učni uri. Čeprav muzej podpira in organizira izdelan program, ki vsebuje tako učne ure kot tudi razstave, je precej šolskih in drugih skupin, ki se odločajo samo za udeležbo na učni uri. Ker je podobnih primerov v drugi smeri neprimerno manj, je tudi razumljivo, da je udeležba na učnih urah večja kot na ogledih razstav. Za obiskovalce muzeja je bil ogled čez celo leto omogočen za obiskovalce stalne razstave Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja in Učilnice v naravi – šolski vrt včeraj, danes, jutri. Za ogled drugih razstav je bil čas omejen tako, da si jih je ogledalo primerljivo manj obiskovalcev.

RAZSTAVA	obisk
Stalna razstava Šolstvo na Slovenskem skozi stoletja	12285
Učilnica v naravi – šolski vrt včeraj, danes, jutri	12317
Lingua latina (od 28. 5. 2015)	6288
Slikanica moja prva knjiga (do 27. 5. 2015)	5997
Pot domov: Draga Medic Lušicky (od 18. 6. do 13. 12. 2015)	4013
Z vrlino in delom, ob 200-letnici rojstva dr. Franca Močnika (jan 2015–13. 12. 2015)	10128
Ivan Lapajne: učitelj, ravnatelj, publicist, Krčan in svetovljan (od 27. 11. 2015)	42
Vse za kulturni razvoj! Kulturno in šolsko delovanje prof. Antona Bezenška (1854–1915) na slovanskem jugu (od 14. 12. 2015)	512
Blaž Kumerdej (1738–1805): slovenski razsvetljenec, pedagog in jezikoslovec (nov. 2014–mar. 2015)	3111

Dnevi odprtih vrat

Za promocijo muzejskega dela in popularizacijo muzeja ter njegovo prepoznavnost se muzej vsako leto znova priključi akciji slovenskih muzejev, da vsem zainteresiranim občanom omogoči prost vstop v muzejske prostore in s tem tudi vpogled v njegovo ustvarjalnost. Za vsak dan odprtih vrat posebej je muzej tudi v letu 2015 pripravil poseben program, po katerem so obiskovalci lahko predhodno načrtovali svoj prihod. Za Slovenski šolski muzej so dnevi odprtih vrat še toliko bolj pomembni, ker povečini individualnim obiskovalcem dajejo priložnost izkusiti neposredno doživetje šolskega pouka v preteklosti, ki je mogoče samo v skupini. Po uveljavljeni navadi se je muzej s svojim programom projektu slovenskih muzejev pridružil na vse štiri dni: na Prešernov dan, na mednarodni dan muzejev, na Poletno muzejsko noč in na Ta veseli dan kulture. Primerjava udeležbe na dnevih odprtih vrat kaže, da je bilo v letu 2015 na vse dni sorazmerno manj obiskovalcev kot v predhodnem letu. V muzeju smo prepričani, da gre pri tem za letna nihanja in ne toliko za nov trend.

Primerjava obiska 2015 in 2014

		2015	2014	Index
8. februar	Kulturni praznik-Prešernov dan	463	689	67,2
18. maj	Mednarodni dan muzejev	34	62	54,8
3. sobota v juniju	Poletna muzejska noč	775	1024	75,7
3. december	Ta veseli dan kulture	92	123	74,8
	Skupaj	1364	1898	71,9

Evidenca obiskovalcev

Domačih obiskovalcev z izdanimi vstopnicami je bilo 13.964, poleg njih pa je muzej obiskalo tudi 181 tujcev. Brez izdanih vstopnic je v muzej prišlo 2.330 obiskovalcev na odprtja razstav, kot uporabniki storitev in gradiva specialne muzejske knjižnice in ob drugih muzejskih prireditvah, na katerih se vstopnic ni izdajalo, tako npr. ob dnevih odprtih vrat.

Obiskovalci muzeja	2015	2014	index
Domači obiskovalci z izdanimi vstopnicami	13.964	13.302	105,0
Tujci (posamezniki z izdanimi vstopnicami)	181	184	98,4
Brez izdanih vstopnic	2.330	2.962	78,6
Skupaj	16.475	16.448	100,2

V primerjavi s prejšnjim letom je bilo v letu 2015 za 5 % več domačih obiskovalcev z izdanimi vstopnicami. Tujcev, ki so muzej kot posamezniki obiskali predvsem poleti, je bilo skoraj enako kot prejšnje leto. Kar za 21,4 % pa se je v primerjavi z letom prej zmanjšalo obiskovalcev brez izdanih vstopnic.

Promocija in oglaševanje

Za promocijo in oglaševanje muzejskih dejavnosti in za obveščanje o dogodkih v muzeju je v tajništvu muzeja skrbela Ksenija Guzej na službenem mestu organizator/informator. Njeno delo je bilo zelo raznovrstno: od tipično tajniških in piarovskih do visoko strokovnih, med njimi posebno oblikovalskih del. Predvsem s kustosinjo mag. Marjetko Balkovec Debevec je sodelovala pri pripravi dopisov, zahval, voščil. Samostojno je skrbela za nabavo in pripravo pogostitev ob muzejskih dogodkih, organizirala srečanja z vodiči in animatorji, upokojenci in zunanji sodelavci. Skrbela je za praznična obdarovanja najmlajših ter sodelavcev muzeja. Za nemoteno delo pri informiranju o muzejski dejavnosti in dogodkih muzeja je v letu 2015 posodobila bazo osnovnih šol in novinarjev. Zaradi zamenjave tiskarne za tisk revije Šolska kronika je prevzela organizacijo razpošiljanja kronike naročnikom in njeno izmenjavo doma in v tujini. Pripravila je razpisno dokumentacijo in zaključna poročila ob prijavi revije Šolska kronika na Javno agencijo RS za raziskovalno dejavnost ter za prijave na druge razpise, tako za projekt Učne ure v antični Emoni pri Turizmu Ljubljana. Izvedla je marketing, korespondenco

Poletna muzejska noč 20. junija 2015 v SŠM (hrani SŠM, fototeka, foto M. Javoršek).

s kupci in distribucijo Koledarja muzeja za 2016. Od računalniškega podjetja Semantika d. o. o. in od oblikovalke Tadeje Kreč in ilustratorke Milanke Fabjančič – SvetVmes je pridobila informacije o načrtovani prenovi spletne strani in njenem prenosu na novo platformo Museums.si, ki naj bi predvidoma potekala vzporedno s prenovno stalne razstave. Za objave na spletu in socialnih omrežjih je z zunanjim sodelavcem Marijanom Javorškom fotografirala muzejske dogodke v prostorih muzeja in zunaj njih (Turizem Ljubljana – UU v antični Emoni, AVE EMONA!). Muzej je vključila v mrežo »knjigobeznice« skupaj z ustanoviteljico Nino Kožar, hišico za knjigobeznice – torbico je izdelal Marijan Javoršek.

<https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=z0Lish8RQ-cs.kI5TFjLmEcMw&authuser=0&hl=sl>

Med administrativnimi deli velja izpostaviti obnovo domene ssolski-muzej.si na Arnesu, posredovanje Šolske kronike v pdf. obliki bazi EBSCO, koordinacijo izposoje muzejskih predmetov, snemanj v muzeju, gostovanja učnih ur in odkupov, raznolike prijave in poročila, vodenje blagajne, izmenjav, evidence prihodov in odhodov ter vodenje drugih evidenc, naročanje in obračuni kakor tudi izvajanje nalog za pošto, banko, vodenje delovodnika itd. Udeležila se je muzeoforuma s predavanjem dr. Grahamom Blackom iz Velike Britanije: Stalna razstava da ali ne? 12. 10. 2015 v Narodnem muzeju Slovenije ter srečanja uporabnikov Galisa 22. 10. 2015 v Slovenskem etnografskem muzeju. Sodelovala je tudi v spletnih anketah: eNapZap – ePotrdilo, o zadovoljstvu poslovnih uporabnikov Telekoma Slovenije, o uporabi programa Galis in o novi kulturni strategiji MOL 2016–2019 in nacionalni kulturni zavodi.

Poleg tajniških in drugih strokovnih del je opravljala tudi naloge stikov z javnostjo. Redno je spremljala dogajanje na internetnih spletnih straneh in na socialnih spletnih omrežjih. O muzejskih dogodkih je redno obveščala s sprotnimi vpisi na muzejsko spletno stran in na

druge sodobne elektronske medije in spletna omrežja. Znanje in izkušnje iz oblikovanja sporočil v e-okoljih je uspešno uporabila tudi pri oblikovanju muzejskih publikacij, letakov in razstavnih panojev.

Objave dogodkov na spletu. Na navedenih spletnih mestih in socialnih omrežjih je objavila naslednje število muzejskih dogodkov:

Zp. št.	medij	št. dogodkov 2015	št. dogodkov 2014	index
1.	Spletna stran SŠM	39	38	1,03
2.	e-pošta	55	38	1,45
3.	Zgodovinska lista	55	20	2,75
4.	Facebook poslovna stran	188	51	3,69
5.	Facebook prijatelji	(od maja ukinjena) 11	372	0,03
6.	Facebook Šolska kronika	22	33	0,67
7.	Facebook Sovica Zofi	9	14	0,64
8.	Twitter	136	95	1,43
9.	TwitterCulture.si	136	95	1,43
10.	Google+	(od avgusta ukinjena) 35	59	0,59
11.	Google+ Page	31	28	1,11
12.	Museums.si	34	27	1,26
14.	Napovednik	33	26	1,27
15.	Kam? V Ljubljani	12	12	1,00
16.	MMC Prireditve info	34	24	1,42
17.	YU-GO APP	55	2	27,5
18.	LinkedIn	34	15	2,27
	Skupaj	974	960	1,01

Na omenjenih spletnih straneh in omrežjih je bilo vsega skupaj objavljenih 974 dogodkov (2014: 960). V letu 2015 sta bili ukinjeni dve socialni omrežji, in sicer Facebook stran prijateljev in Google+ stran. Na novo se niso uporabljala druga omrežja.

Oglaševanje muzejske dejavnosti. Oglaševanje dejavnosti muzeja je potekalo na spletni strani Slovenskega šolskega muzeja, na njegovih socialnih omrežjih Facebook, Facebook poslovna, Facebook Šolska kronika, Facebook Sovica Zofi, Twitter, Twitter Culture.si, Google+, Google poslovna stran, LinkedIn, na spletnih brezplačnih oglaševalskih portalih Napovednik, MMC Prireditve Info, Kulturnik in Museums.si ter mobilni aplikaciji YU-GO. Muzej je za objavo podatkov poleg navedenih spletnih strani in orodij brezplačno uporabljal še spletne strani na Bizi.si poslovni imenik, Planet Siol.net, Turizem Ljubljana, Najdi.si, TripAdvisor. Plačane objave muzejskih podatkov so bile na: TIS Telefonski imenik RS, PIRS in PIRS App, na Rumenih straneh, POI – Points of Interest – zemljevid, Središče d. o. o. – zemljevid Ljubljana Ambasade in konzulati.

Promocija in oglaševanje muzejskega dela sta potekala tudi neposredno s samim delovanjem in opravljenimi projekti muzeja. Pri tem posebej izstopajo muzejske prireditve, prisotnost

muzeja na sejemsko-muzejskih prireditvah, razstave, izdajanje publikacij, brošur, letakov in drugega promocijskega materiala ter nasploh pojav muzeja v medijih. Pri promocijskih akcijah so pomagali tudi drugi zaposleni in zunanji sodelavci, vodiči in animatorji. Bili so tako pri sestavljanju, razpošiljanju in dostavi promocijskega gradiva na muzejske dogodke po drugih ustanovah in šolah, pri pripravi in pošiljanje vabil ob muzejskih prireditvah, izmenjavi podatkov s šolami, prodaji muzejskega koledarja 2016, pomoči pri pripravi muzejskih prireditev in drugih aktivnosti v muzeju.

Obisk muzejskih vsebin na spletnih portalih. Obisk muzejskih vsebin na spletnih portalih, na katerih se s svojim delovanjem predstavlja Slovenski šolski muzej, je izkaz zanimanja za muzej, dediščino šolstva in za šolsko preteklost. Statistiko obiskov in ogledov za spletne portale, kjer svoje vsebine objavlja Slovenski šolski muzej, smo začeli pozorno spremljati v zadnjih letih. Rezultati so dobrodošli pri načrtovanju dejavnosti muzeja v prihodnje. Število spletnih omrežij se je v zadnjih letih sproti širilo. Statistični podatki po posameznih spletnih straneh so za leto 2015 v primerjavi s preteklim letom 2014 naslednji:

Obiskovalci spletnih strani

Zp. št.	Spletna stran:	Štev. obisk. 2015	Štev. obisk. 2014	index
1.	www.solski-muzej.si.	114.392	111.683	1,02
2.	Facebook	ukinjena	18.168	0
3.	Facebook poslovne strani	41.313	10.721	3,85
4.	Twitter.	1.492	ni bilo štetja	0
5.	Google+	ukinjena avg. 4.772	8.935	0,54
6.	Google+ Page.	3.382	5.784	0,58
7.	Museums	128.000	133.000	0,96
8.	Napovednik	1.917,537	1.337,269	1,43
9.	PIRS	2.006	/	0

Ogledi na spletnih straneh

Zp. št.	Spletna stran:	Ogledi 2015	Ogledi 2014	index
1.	www.solski-muzej.si.	664.334	393.547	1,69
2.	Facebook	ukinjena	18.168	0
3.	Facebook poslovne strani	41.313	10.721	3,85
4.	Twitter.	18.519	2.090	8,86
5.	Google+	uk. avgusta	8.935	0
6.	Google+ Page.	8.154	5.784	1,41
7.	Museums	400.000	411.000	0,97
8.	PIRS	3.166	/	0

Primerjava med letoma po posameznih spletnih portalih se zaradi same narave posameznega medija precej razlikuje. Zelo razveseljiva je ugotovitev, da tako obiski kot tudi ogledi na nosilnih portalih rastejo. To posebej velja za spletno stran muzeja. Izjemno povečanje prisotnosti Slovenskega šolskega muzeja pa med vsemi spletnimi orodji izkazuje Twitter.

Muzejske publikacije in tiski

Vsakoletna javna predstavitev muzejske revije Šolske kronika in drugih muzejskih tiskov za preteklo leto z napovedjo projektov v tekočem letu je bila 1. aprila 2015 po seji uredniškega odbora Šolske kronike. Prireditvev je bila v prvi vrsti namenjena javnosti in medijim ter kot povabilo prijateljem muzeja za obisk na napovedanih muzejskih prireditvah. Scenarij prireditve, poimenovane tudi Pomladni dan v Slovenskem šolskem muzeju, je pripravila kustosinja mag. Marjetka Balkovec Debevec, ki je prireditvev tudi povezovala. Na predstavitvi so tiske in posebej revijo Šolska kronika predstavili uredniki in avtorji posameznih besedil. Redno številko Šolske kronike 2014/1–2, sta tako predstavila pomočnik urednika Anton Arko in urednica mag. M. B. Debevec, tematsko številko o zgodovini pisal pa njen urednik in avtor razstave Pišem, torej sem! Marko Ljubič.

Muzej je v letu 2015 založil in izdal predvsem uveljavljene vsakoletne in nepogrešljive muzejske publikacije. Med njimi je zagotovo najbolj pomembna strokovno- znanstvena revija Šolska kronika, ki je izšla kot trojna številka v dveh zvezkih. Prvi zvezek sta kot redno dvojno številko z uveljavljenimi rubrikami v souredništvu pripravila Anton Arko in mag. Marjetka Balkovec Debevec, drugi zvezek, ki je tematski in je posvečen razstavi Učilnica v naravi – šolski vrt včeraj, danes, jutri, pa je uredila avtorica razstave Mateja Ribarič. Tudi Koledar muzeja za leto 2016, ki je vsebinsko vezan na razstavo o šolskem vrtu, je uredila avtorica razstave. Slikovno-vsebinski del s setvenim koledarjem je oblikovala Simona Čudovan, koledarskega pa Marijan Javoršek ob pomoči računalniške obdelave Raora d. o. o. Brošuro Pojdimo v muzej! Pedagoški programi v Slovenskem šolskem muzeju za šolsko leto 2015/2016 je uredila mag. Marjetka Balkovec Debevec, ki je v njej napisala tudi nova besedila. Idejno zasnovo za brošuro je pripravila Ksenija Guzej, ki je skrbela tudi za oblikovne korekture pri Lauri Bolčina, Raora d. o. o. Vseskozi je tesno sodelovala z urednico brošure. Katalog občasne razstave Lingua latina je ob pomoči sourednika in soavtorja razstave napisala in uredila Aleksandra Pirkmajer Slokan. Ob gostujoči razstavi Vse za slovanski kulturni razvoj! Kulturno in šolsko delovanje prof. Antona Bezenška (1854–1915) na slovanskem jugu in okrogli mizi, ki je bila posvečena delu in življenju v Sloveniji precej neznanemu slovenskemu rodoljubu in učitelju, pa je dr. Branko Šuštar pripravil tudi povzetke prispevkov, ki so bili na okrogli mizi predstavljeni

Poleg navedenih muzejskih publikacij je muzej ponatisnil učne liste za učno uro Lepopis. Za promocijo ob posameznih projektih in prireditvah je muzej izdal tudi več promocijskih letakov in zgibank, pri katerih je z izborom slikovnega materiala, idejnimi zasnovami, oblikovanjem in korekturami največ dela in truda vložila Ksenija Guzej. Veliko letakov, ki so bili pritrjeni v muzejskih prostorih in tudi zunaj njih, je bilo izdelanih z njeno pomočjo in na njeno pubudo. Nekateri so bili izdelani v e-obliki in tudi razposlani po elektronski pošti. V oglaševalski akciji izvedbe projekta TAM TAM-a ob kulturnem prazniku je tako poskrbela za izpeljavo celotne akcije, saj je izdelala idejno zasnovo plakata, pridobila fotografijo učilnice in opravila korekture plakata z oblikovalcem Matjažem Kavarjem – Raora d. o. o. Pri nekaterih skupnih projektih so promocijski materiali izšli v sozaložbi z drugimi inštitucijami.

Publikacije muzeja 2015

1. Lingua latina, razstava o latinščini v javni osnovni šoli 1958–2015, Publikacija muzeja (katalog) št. 127. (avtorica besedila in sourednica Aleksandra Pirkmajer Slokan ter sourednik Anton Arko)
2. Pojdimo v muzej! Pedagoški programi v Slovenskem šolskem muzeju v šolskem letu 2015/16. Publikacija muzeja (brošura) št. 128. (urednica mag. Marjetka Balkovec Debevec)

Pomladni dan v SŠM 1. aprila 2015 (hrani SŠM, fototeka, foto M. Javoršek).

3. Koledar SŠM 2016. Učilnica v naravi: šolski vrt včeraj, danes, jutri, Kdor zaseje vrt, zaseje ljubezen, Publikacija muzeja (koledar) št. 129. (urednica Mateja Ribarič)
4. Šolska kronika – revija za zgodovino šolstva in vzgoje, št. 1–2/2015, 24/XLVIII, 1–256 str. (sourednica mag. Marjetka Balkovec Debevec in sourednik Anton Arko)
5. Šolska kronika – revija za zgodovino šolstva in vzgoje, št. 3/2015, 24/XLVIII, 257–572 str. (urednica Mateja Ribarič)
6. Vse za slovanski kulturni razvoj! Kulturno in šolsko delovanje prof. Antona Bezenška (1854–1915) na slovanskem jugu. Okrogla miza in razstava v Slovenskem šolskem muzeju ob 100-letnici. Povzetki okrogle mize, 20 str. (urednik dr. Branko Šuštar)

Ponatis učnega gradiva:

1. Lepopis. Učna ura naših babic in dedkov iz leta 1930. Učni list. 6.000 izv.

Letaki, zgibanke, katalogi, vabila – promocijski material muzeja

1. 8. februar – Prešernov dan, kulturni praznik, 8. 2. 2015, letak, FB banner, e-vabilo,
2. 8. februar – Prešernov dan, slovenski kulturni praznik, 8. 2. 2015, TAM TAM plakat,
3. Zimske počitnice v SŠM, Juhuhu, zimske počitnice so tu! 23.–27. 2. 2015, letak,
4. Pomladni dan v SŠM, 26. 3. 2015, letak, vabilo, FB banner, e-vabilo,
5. Lingua Latina, razstava o latinščini v osnovni šoli, 28. 5. 2015, vabilo + e-vabilo,
6. Znanstival, 5.–7. 6. 2015, e-vabilo, plakat,
7. Poletna muzejska noč, 20. 6. 2015, letak + nalepke + katalog (fina. soudeležba),
8. Poletje v muzejih, razstave slovenskih državnih muzejev, zem., (fin. soudeležba),
9. Summer in Museums, Exhibition of Slovenian National Museums, (fin. soudeležba),

10. Kdor zaseje vrt, zaseje ljubezen, 5. 10. 2015, naročilnica letak, e-naročilnica,
11. Jesenske počitnice 26.–30. 10. 2015, letak,
12. Vedno te ima nekdo rad, 8. 12. 2015, e-vabilo,
13. Prof. Anton Bezenšek. 1915. Pot domov (informativni list ob razstavi) 14. 12. 2015,
14. Ambasade in konzulati v Sloveniji, Ljubljana, zemljevid,
15. POI – Points of interest Ljubljana, zemljevid,
16. Srečno 2016, e-voščilnica + voščilnica.

Promocijski materiali skupaj z drugimi institucijami

1. Teden odprtih vrat muzejev in galerij, Mesec Kulture ŠOU v Ljubljani, 2–8. 3. 2014, ŠOU in Skupnost muzejev Slovenije, zloženka, vabilo in e-vabilo,
2. Kulturni bazar, 18. 3. 2015, SMS, e-katalog,
3. Pot domov (Zgodba Drage Medic-Lušicky, 1890–1970), 18. 6. 2015, Muzej novejšje zgodovine, e-vabilo,
4. Mednarodni muzejski dan, 18. 5. 2015, MK, FB banner, e-letak,
5. 9. Mednarodni festival "Igraj se z mano", 26. 5. 2015,
6. Učna ura v antični Emoni, junij–september 2015, Turizem Ljubljana, Prireditve v Ljubljani, e-program,
7. Znanstival, 5.–7. 6. 2015, Hiša eksperimentov, e-vabilo, časopis,
8. Otroški bazar, 18.–20. 9. 2015, Rikus, zavod za razvoj, izobraževanje in kulturo in PRO-EVENT, letak, e-vabilo, logo,
9. Ave, Emona, 25–27. 9. 2015, Turizem Ljubljana, Medijsko središče B2B, e-program,
10. Praznovanja, Dnevi evropske kulturne dediščine in teden kulturne dediščine, 25. 9.–3. 10. 2015, ZVKD, letak + vabilo + brošura,
11. Z igro do dediščine, 5.–11. 10. 2015, SMS, brošura + e-brošura,
12. Predavanje ob knjigi Obleka v šoli, 16. 10. 2015, Pastoralni c. Črnomelj, e-vabilo,
13. Ivan Lapajne: učitelj, ravnatelj, prosvetni delavec, pedagoški pisec, gospodarstvenik, 27. 11. 2015, Mestni muzej Krško, e-letak,
14. Vse za slovanski kulturni razvoj! Kulturno in šolsko delovanje prof. Antona Bezenška (1854–1915) na slovanskem jugu, 14. 12. 2015, Galerija Piros, lektorat za bolgarski jezik na FF v Ljubljani, OŠ A. Bezenšek Frankolovo, Prosvetno društvo Anton Bezenšek Frankolovo, Turistično društvo Frankolovo, Veleposlaništvo R Bolgarije, plakat,
15. Ta veseli dan Kulture, 3. 12. 2015, MK, fb banner + plakat,
16. Pedagoški programi v slovenskih muzejih in galerijah 2014–2016, SMS, e-katalog,
17. Katalog Kulturno – Umetnostne vzgoje za šolsko leto 2015/2016, SMS, e-katalog.

Objave o muzeju v tiskanih medijih

1. Tatjana Hojan, Pišite v »Prosvetnega delavca« v: Šolski razgledi – Iz starih listov, letnik LXVI, št. 1, 9. 1. 2015, str. 2,
2. Petra Mlakar/M. Balkovec Debevec, Kam vpisati otroka? Odločitev o izboru ni usodna, v: Dnevnik – tematska priloga, 12. 2. 2015, str. 1, (o povezavi gospodarstva in šolstva),
3. Tatjana Hojan, Za vertavke nas, samostalne učitelje, nihče ne bo imel! v: Šolski razgledi – Iz starih učiteljskih listov, letnik LXVI, št. 3, 6. 2. 2015, str. 2,
4. Tatjana Hojan, Kranjska dežela – najlepša dežela, v: Šolski razgledi – Iz starih učiteljskih listov, letnik LXVI, št. 3, 6. 2. 2015, str. 2,
5. Andreja Žibret, Počitniške dejavnosti večinoma ne bodo brezplačne, v: Delo, leto 57, št. 41, 18. 2. 2015, str. 10,

6. Gordana Possing/M. Balkovec Debevec, *Obleka v šoli.*, v: *Večer*, 4. 3. 2015, (o predstavitvi knjige v Celju),
7. Sonja Merljak, *Džungla v razredu »Če prisluhnem vašemu oroku, lahko izvem, kakšni so vaše politično prepričanje, vaš najljubši nogometni klub in vaša najljubša barva. Otrok je ogledalo staršev. Tudi nespoštovanje, ki ga otroci kažejo do učiteljev, je v veliki meri odraz tega, kar si o učiteljih mislijo starši.«* v: *Delo – Defakto*, št. 21, leto 4, marec 2015, str. 7–11,
8. Andreja Žibret, *Šolski muzej z veliko projekti, a malo denarja*, v: *Delo*, leto 57, št. 80, str. 14,
9. Žiga Brdnik, *Rajko Bošnjak, profesor vrtičkar*, v: *Dnevnik*, 30. 5. 2015, str. 12,
10. Neda Milos, *»Ta konec tedna bo Ljubljana naša«*, v: *Delo – Znanstival*, 5. 6. 2015, str. 11–12,
11. Slovenski šolski muzej, *Vrt eksperimentov*, v: *Znanstivalopis*, 1. izdaja, 7. leto, številka 4, str. 11,
12. Zvezdana Bercko/M. Balkovec Debevec, *Raztrgan ne bodi nikoli!*, v: *Večer – priloga Bonbon*, 11. 8. 2015, str. 16–17, (o knjigi *Obleka v šoli*),
13. Tanja Jaklič/M. Balkovec Debevec, *rubrika Dobro jutro, Prvi september*, v: *Delo*, 1. 9. 2015, str. 1,
14. Nejka Golič, *Kdor zaseje vrt, zaseje ljubezen*, v: *Šolski razgledi, Zanimivo*, letnik LXVI, št. 13, 4. 9. 2015, str. 8,
15. JSKD OI Črnomelj – Marjetka Balkovec Debevec, *Obleka v šoli – mag. Balkovec Debevec v Črnomlju*, v: *Dolenjski list*, 21. 10. 2015, dostopno tudi na: http://www.lokalno.si/2015/10/21/143005/zgodba/Obleka_v_soli_mag_Balkovec_Debevec_v_Crnomlju/
16. Saša Bojc/M. Balkovec Debevec, *Zakaj se počitnice imenujejo po poljščini*, v: *Delo – Panorama*, 26. 10. 2015, str. 8,
17. Lučka Lešnik/Mateja Ribarič, *Predstavitev koledarja Kdor zaseje vrt, zaseje ljubezen*, v: *Šolski razgledi*, letnik LXVI, št. 17, 6. 11. 2015, str. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 16,
18. Lučka Lešnik/Mateja Ribarič, *Predstavitev predstavitev slikanice za odrasle in otroke "Vedno te ima nekdo rad"*, v: *Šolski razgledi*, letnik LXVI, št. 19, 4. 12. 2015, str. 1, 2, 3, 4, 7, 12, 13, 14, 15, 16,
19. Klara Baharič, *Šolski vrt ni izum sodobnosti*, v: *Dnevnik – Magazin*, 30. 12. 2015, str. 19.

Radio in TV

1. MMC Slovenija, Tjaša Stanič/Anton Arko, *intervju na temo šole in druge svetovne vojne*, 26. 3. 2015,
2. Radio Slo 1, *Kulturomat*, Anton Arko, *Latinščina NI mrtvi jezik*, 4. 6. 2015,
3. Radio Slo 1, Ana Skrt/Marjetka Balkovec Debevec, *intervju o šolskih spričevalih skozi čas*, 28. 6. 2015,
4. Radio Ognjišče, Mateja Subotičanec/Anton Arko, *intervju o razstavi Lingua Latina*, 30. 6. 2015,
5. RTV Slo 1, Magda Tušar/M. Balkovec Debevec, *Kulturomat*, *Prazniki, počitnice*, 24. 10. 2015,
6. RTV Slo 1, *Dobro jutro*, 3. del, Ljubica Mlinar/Anton Arko, *predstavitev muzeja*, 15. 12. 2015.

Projekti ESS

Ob razstavi Učilnica v naravi – šolski vrt včeraj, danes, jutri je bila v Slovenskem šolskem muzeju v letu 2015 sprejeta odločitev, da bo muzej sodeloval na razpisu Erasmus+ v kategoriji Strateška partnerstva na področju šolskega izobraževanja (KA2). Za vsebino projekta je bila izbrana razstavna tema o šolskem vrtu. Muzej se je v pripravi projekta povezal z Biotehniškim centrom Naklo, ki ima na področju projektnih razpisov v okviru Erasmus+ veliko izkušenj, šolski vrt pa je tudi v njihovem učnem načrtu. Za izpeljavo projekta se je formirala ožja delovna skupina: Maja Hakl Saje kot organizacijski vodja projekta na strani Slovenskega šolskega muzeja, Mateja Ribarič, zadolžena za vsebinski del, ki ga pokriva muzej, in Urška Kleč iz Biotehniškega centra Naklo kot operacijski vodja projekta. Na podlagi ustnega dogovora je Biotehnični center Naklo nosilec projekta, Slovenski šolski muzej pa pridružen partner. Delovna skupina se je v letu 2015 sestala dvakrat. Na prvem sestanku 25. marca 2015 v Biotehničnem centru Naklo, na katerem sta bila navzoča tudi direktorja obeh institucij, sta obe strani formalno dogovorili sodelovanje, se seznanili z načinom dela na tovrstnih projektih po izkušnjah Biotehniškega centra Naklo, začrtali okvirni plan dela in izhodiščne točke projekta ter si razdelili zadolžitve. Sklenjeno je bilo, da se projekt imenuje »Šolski vrt kot didaktični pripomoček« ter prijavi na razpis leta 2016, rok oddaje prijave je 31. marec 2016, v letu 2015 pa se pripravi predvsem vsebinski del projekta. Naslednji sestanek je potekal v Slovenskem šolskem muzeju 28. maja 2015. Sestala se je ožja delovna skupina, ki se je dogovarjala o podrobnostih izhodišč projekta. Obe strani sta izmenjali svoje zamisli o projektu, pregledovali različne možnosti sodelovanja, se razgledovali, v kakšni obliki naj projektne aktivnosti potekajo in iskali možnosti medpredmetnega povezovanja, ki vzpodbujajo dvig kakovosti znanja. Zaradi zasedenosti z drugimi zadolžitvami in delom operacijskega vodja projekta Urške Kleč v letu 2015 ni bilo drugih srečanj. Ves čas je potekala izmenjava mnenj po elektronski pošti, po kateri se je v vsebinski koncept projekta dodajalo nove in spreminjalo že postavljene vsebine. V Slovenskem šolskem muzeju se je razmišljalo predvsem o vlogi muzeja v projektu, predvsem kako predstaviti zgodovinski razvoj šolskih vrtov, da bo zanimiv tudi za druge deležnike v projektu.

Investicije

Po načrtu razvojnih programov za investicijske transferje za leto 2015 je Slovenski šolski muzej razpolagal s sredstvi v višini 16.095,00 EUR na PP 863210 pri Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport. Poleg tega je muzej za investicije iz lastnih prihodkov namenil simbolični znesek v višini 17,31 EUR. S pogodbo št. 3330-15-244051 o interventnem sofinanciranju za leto 2015 na PP 482710 Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport je prejel tudi posebna sredstva za nakup stopnišnega vzpenjalnika za prevoz invalidnih oseb v višini 4.272,30 EUR. Vsa sredstva za investicije so bila v celoti realizirana. Z razpoložljivimi sredstvi za investicije je muzej v letu 2015 nabavljal računalniški monitor Samsung S22D300HYLED (direktor) pod inv. št. 573, računalniško aplikacijo E-stroški (računovodstvo) pod inv. št. 574, multifunkcijski kopirni stroj Kyocera FS 6525MFPA3 (tajništvo) pod inv. št. 575, fotoaparat Canon EOS 70D+Sandisk SD 32GB (uprava) pod inv. št. 576, stopnišni vzpenjalnik Standard SA-2 (predsoba-zgornji hodnik) pod inv. št. 577, ploščad Junior za vzpenjalnik SA-2

(predsoba-zgornji hodnik) pod inv. št. 578, napravo UPS Online 200VA 1800W rack 1 (računovodstvo) pod inv. št. 579, napravo UPS Online 200VA 1800W rack 2 (računovodstvo) pod inv. št. 580. Nadalje se je s preostankom investicijskim sredstev z dodatnimi komponentami (dodatni RAM, SSD disk) nadgradilo računalnika v tajništvu in kustodiatu. Varnost muzeja je bila izboljšana z obnovitvijo in dograditvijo dela protipožarnega sistema. Z dograditvijo sistema se bo nadaljevalo tudi v letu 2016. Za muzejsko knjižnico so bili nabavljeni dodatni oporniki za knjige. Izdelana je bila dodatna električna napeljava z električno omarico, ki je razbremenila dosedANJI sistem električne napeljave, da ne prihaja do izpadov električne energije zaradi občasnih preobremenitev. Izvedena je bila nadgradnja programa Poslovanje za izdajanje in sprejemanje e-računov. Z investicijskimi sredstvi je bil pobeljen in izravnAN tudi spodnji muzejski hodnik.

Muzejska trgovina

Delo v muzejski trgovini je večji del leta po pogodbi opravljala zunanja sodelavka Natalija Žižić. Kot prejšnja leta je bilo delo v muzejski trgovini vezano na delo na sprejemnici in pri pedagoški dejavnosti. Sprejemnica in muzejska trgovina sta fizično povezani in sta tudi vsebinsko nedeljiva celota. Delo v muzejski trgovini je obsegalo predvsem prodajo replik muzejskih predmetov, skrb za nakup novih prodajnih artiklov in vzdrževanje zalog ter vodenje blagajne. Delo na sprejemnici je na drugi strani v prvi vrsti vezano na sprejemanje in predhodno razporejanje obiskovalcev ter vodičev in animatorjev učnih ur. Delovanje muzejske trgovine je predvsem dopolnitev muzejske ponudbe in je v funkciji izvajanja javne službe. Poslovanje muzejske trgovine je tako kot celotno poslovanje muzeja v letu 2015 potekalo v e-sistemu Poslovanje, ki ga je za muzej razvilo podjetje DataStudio d. o. o. Za nakup novih predmetov za muzejsko trgovino sta poleg Natalije Žižić skrbela Ksenija Guzej v tajništvu muzeja in Marko Ljubič v muzejski finančni službi. Nabava replik muzejskih predmetov in drugih prodajnih artiklov, kot so prodajne vrečke in vstopnice, je potekala z naslednjimi dobavitelji: Rayher d. o. o., Noj d. o. o., Eurotrade d. o. o., TCR Inpro d. o. o., Medium d. o. o., Papirrol d. o. o., JBB d. o. o., nakup rolerjev, črnila in nalivnih peres pa z Viva pen d. o. o.

Zunanja sodelavka Natalija Žižić je poleg zgoraj navedenih del pri organizaciji pedagoške dejavnosti, pri delovanju muzejske trgovine in izvajanju učnih ur Lepopisa in Računstva po potrebi vodila obiskovalce po stalni in občasni razstavi v slovenskem in angleškem jeziku, nudila pomoč in sodelovala pri izvajanju muzejskih delavnic med šolskim letom, v času počitnic in ob posebnih prireditvah, popisovala podarjene predmete in gradiva šolske dediščine, ki so jih obiskovalci prinašali v muzej. Vodila je mesečno in letno statistiko. Sodelovala je pri organizaciji in izvedbi prireditev v muzeju za Prešernov dan, Mednarodni dan muzejev, Poletno muzejsko noč in Ta veseli dan kulture, kakor tudi na Kulturnem bazarju zunaj muzeja. Zbirala je tudi gradivo o vtisih otrok, ki so obiskali muzej. Med odsotnostjo je njeno delo tako na sprejemnici kot tudi v muzejski trgovini do avgusta opravljala Maja Hakl Saje, od septembra do konca leta pa Neža Trdin. V izjemnih primerih je obveznosti v muzejski trgovini in na sprejemnici opravljala tudi Ksenija Guzej iz muzejskega tajništva.

V muzejski trgovini je bilo mogoče kupiti replike muzejskih predmetov, predvsem šolske pripomočke, ter druge prodajne predmete, ki smiselno dopolnjujejo ponudbo iz šolske dedi-

ščine, ter muzejske publikacije, med katerimi je več izvodov Šolske kronike v prosti prodaji, razstavnih katalogov in drugih publikacij in tiskov s področja zgodovine šolstva in vzgoje. Poleg stalne obnove zalog je Ksenija Guzej pripravila izbor dveh novih prodajnih artiklov: malega bloka/notesnika in notesnika s sovico ter izpeljala njihov nakup. Z Markom Ljubičem in Anjo Petek je z izborom motivov in fotografiranjem predmetov pripravila didaktično igro Spomin za izdelavo. Zanj je izbrala tudi primerno embalažo ter pripravila idejni osnutek za njeno oblikovanje. Ob odprtju razstave Pot domov je bil z Muzejem novejše zgodovine sklenjen dogovor o konsignacijski prodaji kataloga, pri katerem sta kot avtorici prispevka sodelovali kustosinja Mateja Ribarič in upokojena bibliotekarka Tatjana Hojan.

Tabela: Prosta prodaja replik muzejskih predmetov in tiskov

REPLIKE MUZEJSKIH PREDMETOV	2015	2014	index
Šolska tablica – mala	234	321	72,9
Pero – kovinsko z lesenim držalom	431	503	85,7
Ring-Pen	50	88	56,8
Roler pisalo	22	84	26,2
Vrtavka	21	17	123,5
Svinčnik	7	8	87,5
Svinčnik z radirko	30	36	83,3
Lesena peresnica	12	9	133,3
Magnet »Abeceda«	117	122	95,9
Magnet »Spomin pridnosti«	14	41	34,1
Magnet »Slovenski šolski muzej«	49	139	35,3
Nalivno pero	50	14	357,1
Notesnik	78	19	410,5
Radirka	25	24	104,2
Šilček	15	13	115,4
Črnilo	262	340	77,1
Barvice (v svinčniku, v peresnici)	47	32	146,9
Voščenske	16	29	55,2
Obesek za ključe	18	9	200,0
Ovratni trak	5	8	62,5
Zvezek A5 črtni	155	164	94,5
Mali pisalni komplet	12	1	1200,0
Veliki pisalni komplet	12	6	200,0
Lepopisni komplet (Lepopisne vaje, držalo s peresom, črnilo)	20	16	125,0
KOLENDARJI SLOVENSKEGA ŠOLSKEGA MUZEJA			
Koledar 2016	618	/	/
Koledar 2015	11	311	3,5

KATALOGI RAZSTAV	2015	2014	index
Šolstvo na Slovenskem I. (1988)	1	4	25,0
Šolstvo na Slovenskem II. (1999) – razprodano	/	/	/
Šolstvo na Slovenskem III. (2002)	1	1	100,0
Šolstvo na Slovenskem (Vovko, Ciperle 1987)	24	5	480,0
Pišem, torej sem! (Ljubič, 2013)	2	113	1,8
Slikanica, moja prva knjiga (Arko, Koželj 2013)	2	7	28,6
Hiše učenosti na Slovenskem na starih razglednicah (Ribarič, 2006)	1	1	100,0
Zgodbe šolskih zvezkov (Šuštar, 2011)	2	3	66,7
Šola iz zemlje – učenje visokih Andov (ur. Ribarič, 2012)	1	66	1,5
Učilnica v naravi (Ribarič, 2014)	7	6	116,7
Lingua latina (Slokan Pirkmajer, Arko 2015)	2	/	/
ŠOLSKA KRONIKA – REVIJA ZA ZGODOVINO ŠOLSTVA IN VZGOJE			
ŠK 2012/1–2	0	0	0
ŠK 2013/1–2	0	3	0
ŠK 2013/3	0	2	0
ŠK 2014/1–2	2	/	/
ŠK 2014/3	1	/	/
DRUGE KNJIGE/PUBLIKACIJE MUZEJA			
Lepopisne vaje (Žižić, 2010)	37	13	284,6
Obleka v šoli (Balkovec Debevec, 2014)	31	153	20,3
Zgodovina šolstva na Slovenskem (Okoliš, 2009)	4	7	57,1
Z vrlino in delom (Magajne ... et al., 2014)	4	0	/
The History of Education in Slovenia (Okoliš, 2008)	2	4	50,0
Plakat Abeceda	5	0	/

Najbolj priljubljeni prodajni artikel so bila tudi v letu 2015 kovinska peresa na lesenem držalu, ki se po navadi prodajajo skupaj s črnilom. Zelo priljubljene ostajajo tudi replike šolskih tablic. Uveljavila se je tudi prodaja novih notesnikov, ki so lepo oblikovani s prijetno upodobljeno sovico na platnici, priloženi pa so tudi post-it lističi in kemični svinčnik. V primerjavi z letom 2014 se je poleg notesnikov najbolj povečala prodaja nalivnih peres in malih ter velikih pisalnih kompletov v sicer precej manjših količinah. Povečanje prodaje se kaže tudi pri vrtavki, lepopisnem kompletu, obesku za ključke, barvicah, šilčku in radirki ter leseni peresnici. Nasprotno pa se je prodaja najbolj zmanjšala pri magnetkih, roler pisalih in ring penu. Nadpovprečno veliko je bilo prodanih Koledarjev Slovenskega šolskega muzeja za leto 2016. Med drugimi muzejskimi tiski po prodaji v letu 2015 izstopajo Šolstvo na Slovenskem, ki je študijsko gradivo študentov, Lepopisne vaje in Obleka v šoli, ki je bila najbolj prodana publikacija muzeja v letu 2014. V prosti prodaji je prodaja revije Šolska kronike majhna, vsako leto pa pada tudi število naročnikov, ki se je v letu 2015 zaustavilo pri številki 152.

Mednarodno sodelovanje

Z obiskom v Hrvaškem šolskem muzeju 13. maja 2015 v Zagrebu, ki se ga je udeležila večina zaposlenih, je bilo potrjeno dolgoletno uspešno sodelovanje dveh primerljivih muzejev. Za Slovenski šolski muzej so strokovni stiki z zagrebškim muzejem zelo dragoceni, saj so tako struktura, vsebina kot tudi poslanstvo obeh muzejev zelo podobni, njuno delovanje pa je zato med njima po vseh kriterijih najbolj primerljivo. Pozitivni dosežki se na ta način najlažje prenašajo.

Slovenski šolski muzej z izdajanjem strokovno-znanstvene revije Šolska kronika in njeno izmenjavo z institucijami v tujini vzdržuje mednarodne stike na področju strokovne literature iz zgodovine šolstva in pedagogike. Ob koncu leta je bila posodobljena baza naslovov za izmenjavo, v tujino pa je bil zadnji letnik revije Šolska kronika razposlan na 89 naslovov. Med naročniki revije je eden tudi iz Nemčije.

K mednarodnemu sodelovanju sodijo tudi obiski tujcev v Slovenskem šolskem muzeju. Zlasti čez poletje je med tujimi obiskovalci veliko učiteljev in dobrih poznavalcev zgodovine šolstva in pedagogike ter nasploh tistih, ki jih to področje posebej zanima. Vsako leto je v muzeju več skupin tujih šolarjev, ki so v Sloveniji na izmenjavi. Muzejski pedagoški programi se jim približujejo z Učno uro za tujce in Učno uro v antični Emoni. Po drugi strani je potrebno poudariti, da je veliko naklonjenost in spoštovanje do Slovenskega šolskega muzeja v letu 2015 pokazal gospod višji državni tožilec Christoph Winkelmann iz Swisttala v Nemčiji, ki je muzeju podaril spričevalo o usposobljenosti za pouk francoščine iz 19. stoletja (glej Novi predmeti).

Z udeležbami na mednarodnih konferencah je nadaljeval kustos v razstavni zbirki dr. Branko Šuštar. S sofinanciranjem Slovenskega muzejskega društva se je od 7. do 11. septembra udeležil mednarodne konference ECER 2015 (The European Conference on Educational Research) v Budimpešti, s sofinanciranjem iz razpisa za mednarodno dejavnost pri Skupnosti muzejev Slovenije pa v dneh od 24. do 27. junija tudi 37. konference ISCHE 2015 (International Standing Conference for the History of Education) v Carigradu. Kot član mednarodnega znanstvenega odbora se je v dneh od 22. do 25. septembra brez posebnih stroškov za muzej udeležil tudi mednarodne konference o šolskih spominih v Sevilli v Španiji. S prispevkom o učiteljestvu med prvo svetovno vojno *Teachers during World War One: during lessons, at the front, in captivity and in exile. Slovenian experience in the south of the Habsburg monarchy 1914–1918* je sodeloval tudi na mednarodni konferenci o prvi svetovni vojni v Ljubljani in Kobaridu, ki jo je s sodelovanjem spomeniško-varstvene službe kot prvo slovensko mednarodno konferenco o multidisciplinarnih raziskavah modernih konfliktov med 22. in 24. septembrom pripravil Muzej novejšje zgodovine Slovenije.

Na omenjenih mednarodnih konferencah je imel stike z raziskovalci iz muzejev, inštitutov in univerz. Obiskal je soroden muzej v Budimpešti, ki deluje v sklopu pedagoške knjižnice, v Istanbulu v Turčiji pa državni pedagoški muzej. Med konferenco v Sevilli je obiskal tamkajšnji pedagoški muzej na Pedagoški fakulteti, ki deluje kot pomoč pri pedagoški dejavnosti fakultete. V Granadi je obiskal muzej in arhiv ustanovitelja usmiljenih bratov (S Juan de Dios – sv. Janez od Boga – 1550), ki so imeli bolnišnice tudi v Ljubljani, Gorici, v Gradcu in v Novem mestu, njihovo delovanje pa je bilo povezano tudi z zdravstvenim izobraževanjem.

Ob robu mednarodnih konferenc je izmenjeval strokovno in promocijsko gradivo muzeja (revijo Šolska kronika, razstavne kataloge, muzejske zloženke) za tujo strokovno literaturo s področja delovanja muzeja in za publikacije konference. S svojo aktivno prisotnostjo na mednarodnih konferencah je tako prispeval k mednarodni prepoznavnosti muzeja in k širšemu poznavanju zgodovine šolstva na Slovenskem v svetu.

Sklep

Celotni prihodki muzeja za leto 2015 znašajo 541.642 EUR in so za dobrih 1,96 % višji kot leta 2014. Iz proračuna je muzej prejel 465.646 EUR sredstev, kar predstavlja 85,97 % sredstev vseh prihodkov leta 2015. Od tega je muzej od Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport dobil 462.187 EUR (85,33 %), Agencija za raziskovalno dejavnost RS pa je preko Zveze zgodovinskih društev prispevala sredstva v vrednosti 3.460 EUR (0,64 %). Lastni prihodki v znesku 75.473 EUR, h katerim se štejejo tudi sponzorska sredstva, predstavljajo 13,93 % vseh prihodkov muzeja v letu 2015. V primerjavi z letom 2014 se beleži rahla rast lastnih prihodkov za 0,035 %, kar pa v razmerju vseh prihodkov muzeja predstavlja padec za 0,39 %. Muzej je za mednarodno dejavnost prejel tudi donacijo Skupnosti muzejev Slovenije in Slovenskega muzejskega društva v skupni višini 521 EUR (0,10 %). Odhodki za leto 2015 znašajo 541.284 EUR in so za 2,04 % višji od odhodkov iz leta 2014. Za bruto osebne dohodke in nadomestila je bilo namenjeno 259.774 EUR (48,00 %), za stroške redne dejavnosti skupaj z redno pedagoško dejavnostjo 187.383 EUR (34,62 %), od tega za redno dejavnost 160.862 EUR (29,72 %) in za redno pedagoško dejavnost 26.521 EUR (4,90 %); za projekte 85.444 EUR (15,78 %), od tega za razstave oz. razstavno dejavnost 28.755 EUR (5,31 %), za muzejsko revijo Šolska kronika 18.029 EUR (3,33 %) in za muzejsko trgovino 8.683 EUR (1,60 %). Stroški dela v letu 2015 predstavljajo manj kot 50 % vseh stroškov.

Za investicije v osnovna sredstva je bilo namenjeno 20.484 EUR. Od tega je 20.367 EUR prispevalo Ministrstvo za šolstvo in šport, preostalih 117 EUR pa je iz sredstev presežka prihodkov nad odhodki iz preteklih let. Razlika med prihodki in odhodki izkazuje pozitiven poslovni izid, to je presežek prihodkov nad odhodki v višini 358 EUR, ki se zmanjša za davek od odhodka pravnih oseb v znesku 177 EUR. Končni poslovni izid je 181 EUR.

mag. Stanko Okoliš,
direktor muzeja